

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Rozbor hospodaření vybraných
příspěvkových organizací**

Bc. Zuzana Mrkvičková, DiS.

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Zuzana Mrkvičková, DiS.

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Rozbor hospodaření vybraných příspěvkových organizací

Název anglicky

The economic analysis of selected allowance organizations

Cíle práce

Cílem diplomové práce je rozbor hospodaření dvou vybraných příspěvkových organizací v letech 2016 až 2020, zhodnocení a komparace zjištěných výsledků a vyhodnocení dopadu změny financování škol v roce 2020. Dílčím cílem diplomové práce je pak porovnání finanční náročnosti obou organizací jako dvou samostatných subjektů a hypotetické varianty, kdy by došlo k jejich sloučení do jediného subjektu. Na základě provedených rozborů, analýz a studií pak bude formulován návrh na případné zlepšení efektivity hospodaření a eventuálně doporučeno sloučení sledovaných organizací.

Metodika

První teoretická část diplomové práce má formu literární rešerše a je založena na studiu odborné literatury, odborných periodik a právních norem. Shrnuje podstatná teoretická východiska potřebná pro následující praktickou část práce, jsou zde charakterizovány příspěvkové organizace, zejména pak školské právnické osoby, jejich hospodaření a možnosti financování, včetně vysvětlení změny financování regionálního školství účinné od 1.1.2020. Dále jsou zde přiblíženy základní aspekty finanční analýzy a popsány vybrané ukazatele vhodné pro hodnocení hospodaření příspěvkových organizací.

V druhé praktické části práce jsou pak teoretické poznatky aplikovány na vybrané příspěvkové organizace, tedy dvě základní školy zřízené Městem Světlá nad Sázavou. Na základě výročních zpráv, výkazů a účetnictví je proveden rozbor hospodaření obou organizací v letech 2016 až 2020, zejména analýza majetkových a finančních fondů, plnění rozpočtů, ale také výpočet vybraných ukazatelů finanční analýzy. Je zde vyhodnocen dopad změny financování v posledním sledovaném roce a výsledky obou organizací jsou vzájemně porovnány. Výzkumná část práce je zakončena studií finanční náročnosti na provoz obou škol hypoteticky sloučených do jediné organizace v komparaci se současným stavem, kdy se jedná o dva samostatné subjekty.

V závěrečné části práce budou shrnuty a vyhodnoceny zjištěné výsledky a případně formulována doporučení pro zlepšení situace obou analyzovaných organizací.

Doporučený rozsah práce

60 – 90 stran

Klíčová slova

Neziskový sektor, příspěvková organizace, hospodaření, financování příspěvkových organizací, fondy, finanční analýza, regionální školství, reforma financování.

Doporučené zdroje informací

KNÁPKOVÁ, A. – PAVELKOVÁ, D. – REMEŠ, D. – ŠTEKER, K. *Finanční analýza : komplexní průvodce s příklady*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0563-2.

KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. V Praze: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2.

MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, R. *Neziskové organizace : vznik, účetnictví, daně*. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-825-3.

OTRUSINOVÁ, M. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. Praha: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-342-4.

PEKOVÁ, J. – PILNÝ, J. – JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

REKTOŘÍK, J. *Organizace neziskového sektoru : základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

VRABKOVÁ, Iveta. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2017. ISBN 978-80-248-4028-4

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

1906

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Bc. Ing. Jiří Čermák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 14. 9. 2021

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Rozbor hospodaření vybraných příspěvkových organizací" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 11. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Bc. Jiřímu Čermákovi, Ph.D. za jeho vstřícnost, trpělivost, cenné rady a připomínky v průběhu tvorby této práce a za jeho odborné vedení. Dále bych chtěla poděkovat ředitelům škol za poskytnutí podkladů, referentkám úseku školství, a zejména vedoucí odboru správního, školství a živnostenského městského úřadu ve Světlé nad Sázavou, paní Bc. Bohuslavě Vondrušové, za jejich trpělivost, ochotu a poskytnutí potřebných informací a materiálů. Poděkování za trpělivost, pochopení a podporu v průběhu celého studia patří také mým nejbližším spolupracovníkům, a především mé rodině.

Rozbor hospodaření vybraných příspěvkových organizací

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá rozbohem hospodaření vybraných příspěvkových organizací. Sledovaným obdobím jsou roky 2016 až 2020. Jako zkoumané subjekty byly vybrány dvě školské právnické osoby zřizované městem Světlá nad Sázavou, které zajišťují pro město a jeho přilehlé obce základní vzdělávání. Jsou to Základní škola Lánecká a Základní škola Komenského. V teoretické části práce je nejprve popsána problematika školských příspěvkových organizací, způsob jejich hospodaření a financování a vybrané ukazatele finanční analýzy, které jsou vhodné pro hodnocení hospodaření tohoto typu organizací. V praktické části jsou pak obě školy představeny, na základě účetních výkazů a dalších podkladů je proveden rozbor jejich hospodaření a financování, analýza rozpočtu prostředků od zřizovatele a finanční analýza. Dále je zpracována studie, která porovnává finanční náročnost obou škol jako dvou samostatných subjektů a hypotetické varianty, kdy by došlo k jejich sloučení do jediného subjektu. V závěru práce jsou všechny zjištěné výsledky shrnuty, vyhodnoceny a vzájemně porovnány. Hospodaření obou škol je celkově na dobré úrovni. Realizace investičních akcí a pořízení majetku ve sledovaném období ale ukazuje, kde má která škola prostor pro zlepšení zejména z hlediska plnění rozpočtu prostředků od zřizovatele. Na základě zjištěných skutečností jsou doporučena opatření pro zlepšení efektivity hospodaření, je komentován dopad změny financování regionálního školství v roce 2020 a formulováno stanovisko k případnému sloučení škol do jednoho subjektu.

Klíčová slova: Neziskový sektor, příspěvková organizace, školství, základní škola, zřizovatel, hospodaření, financování, fondy, rozpočet, dotace, finanční analýza

The economic analysis of selected allowance organizations

Abstract

This diploma thesis deals with the economic analysis of selected allowance organizations. The monitored period is the years 2016 to 2020. Two educational legal entities operated by the town of Světlá nad Sázavou, which provides elementary education for the town and its neighboring municipalities, were selected as the investigated subjects. These are the Lánecká Elementary School and the Komenského Elementary School. The theoretical part of this thesis first describes the issue of school allowance organizations, their management and financing methods and selected indicators of financial analysis, which are suitable for evaluating the management of this type of organizations. In the practical part, both schools are introduced based on accounting statements and other documents; also, the analysis of their management and financing, the analysis of budgeting with the funds from the founder, and a financial analysis is performed. Furthermore, a study comparing the financial demands of both schools as two separate subjects is composed, and hypothetical variants, when they would be merged into a single entity, are explored. At the end of the thesis, all the results are summarized, evaluated and compared against each other. Overall, the economy of both schools is good. However, the realization of investment projects and purchase of assets in the monitored period shows, where the schools can improve, particularly in terms of meeting the budget of the funds from the founder. Based on the findings, measures to improve the economic efficiency are recommended, the impact of the change in funding of regional education in 2020 is commented on, and an opinion on the possible merger of both schools into a single entity is formulated.

Keywords: Non-profit sector, allowance organization, education, elementary school, founder, economy, funding, funds, budget, subsidy, financial analysis

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	17
3.1 Neziskové organizace v České republice	17
3.1.1 Vymezení prostoru neziskových organizací v národním hospodářství	17
3.2 Příspěvkové organizace.....	19
3.2.1 Státní příspěvkové organizace	19
3.2.2 Příspěvkové organizace územních samosprávných celků	20
3.3 Organizace ve školství	21
3.4 Školská příspěvková organizace obce.....	22
3.4.1 Hospodaření a rozpočet školské příspěvkové organizace.....	23
3.4.2 Účetnictví školské příspěvkové organizace	24
3.4.3 Financování školských příspěvkových organizací	25
3.5 Analýza hospodaření příspěvkové organizace	34
3.5.1 Finanční analýza a její význam.....	34
3.5.2 Dílčí ukazatele finanční analýzy příspěvkových organizací.....	37
4 Vlastní práce	40
4.1 Základní školy zřizované městem Světlá nad Sázavou.....	40
4.1.1 Základní škola Lánecká	40
4.1.2 Základní škola Komenského.....	42
4.2 Rozbor hospodaření základní školy Lánecká.....	44
4.2.1 Rozvaha	45
4.2.2 Výkaz zisku a ztráty.....	48
4.2.3 Fondy	49
4.2.4 Financování.....	51
4.2.5 Rozpočet prostředků od zřizovatele.....	53
4.2.6 Finanční analýza	63
4.3 Rozbor hospodaření základní školy Komenského	69
4.3.1 Rozvaha	69
4.3.2 Výkaz zisků a ztráty.....	72
4.3.3 Fondy	74
4.3.4 Financování.....	75
4.3.5 Rozpočet prostředků od zřizovatele.....	76

4.3.6	Finanční analýza	85
4.4	Finanční náročnost základních škol (dva vs. jeden subjekt)	91
5	Závěr.....	96
6	Seznam použitých zdrojů	100

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Druhy škol a školských zařízení podle školského zákona.....	21
Tabulka 2:	Počty žáků a zaměstnanců ZŠ Lánecká 2016-2020.....	42
Tabulka 3:	Počty žáků a zaměstnanců ZŠ Komenského 2016-2020	44
Tabulka 4:	Rozvaha ZŠ Lánecká 2015-2020 (v Kč)	45
Tabulka 5:	Horizontální analýza rozvahy ZŠ Lánecká (v %).....	46
Tabulka 6:	Vertikální analýza rozvahy ZŠ Lánecká (v %).....	47
Tabulka 7:	VZZ ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč).....	48
Tabulka 8:	Fondy ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)	50
Tabulka 9:	Příjmy ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)	52
Tabulka 10:	Příspěvky zřizovatele ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč).....	53
Tabulka 11:	Porovnání prostředků pro ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)	54
Tabulka 12:	ZR – výdaje ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč).....	56
Tabulka 13:	Plnění nákladového rozpočtu ZŠ Lánecká 2016-2020 (v %).....	59
Tabulka 14:	ZR – příjmy a saldo ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)	61
Tabulka 15:	Plnění výnosového rozpočtu ZŠ Lánecká 2016-2020 (v %)	62
Tabulka 16:	Autarkie ZŠ Lánecká 2016-2020.....	63
Tabulka 17:	Likvidita ZŠ Lánecká 2016-2020	65
Tabulka 18:	Aktivita ZŠ Lánecká 2016-2020.....	67
Tabulka 19:	Zadluženost ZŠ Lánecká 2016-2020	68
Tabulka 20:	Rozvaha ZŠ Komenského 2015-2020 (v Kč).....	69
Tabulka 21:	Horizontální analýza rozvahy ZŠ Komenského (v %)	70
Tabulka 22:	Vertikální analýza rozvahy ZŠ Komenského (v %)	72
Tabulka 23:	VZZ ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	73
Tabulka 24:	Fondy ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	74
Tabulka 25:	Příjmy ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	76
Tabulka 26:	Příspěvky zřizovatele ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)	77
Tabulka 27:	Porovnání prostředků pro ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	77
Tabulka 28:	ZR – výdaje ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	79
Tabulka 29:	Plnění nákladového rozpočtu ZŠ Komenského 2016-2020 (v %)	82
Tabulka 30:	ZR – příjmy a saldo ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	83
Tabulka 31:	Plnění výnosového rozpočtu ZŠ Komenského 2016-2020 (v %).....	85
Tabulka 32:	Autarkie ZŠ Komenského 2016-2020	86
Tabulka 33:	Likvidita ZŠ Komenského 2016-2020	87
Tabulka 34:	Aktivita ZŠ Komenského 2016-2020	89
Tabulka 35:	Zadluženost ZŠ Komenského 2016-2020.....	90
Tabulka 36:	Finanční náročnost škol (v Kč).....	92
Tabulka 37:	Kapacita a naplněnost škol (r. 2020)	92
Tabulka 38:	Odhad úspory v případě sloučení škol do dvou budov (v Kč)	94

Seznam grafů

Graf 1: Náklady a výnosy ZŠ Lánecká 2016-2020.....	49
Graf 2: Fondy ZŠ Lánecká 2016-2020	51
Graf 3: Příjmy ZŠ Lánecká 2016-2020.....	52
Graf 4: Porovnání prostředků pro ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)	54
Graf 5: Spotřeba tepla ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)	57
Graf 6: Opravy a udržování ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)	57
Graf 7: Pořízení dl. majetku ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč).....	59
Graf 8: Autarkie ZŠ Lánecká 2016-2020 (v %)	64
Graf 9: Okamžitá likvidita ZŠ Lánecká 2016-2020.....	65
Graf 10: Pohotová likvidita ZŠ Lánecká 2016-2020	66
Graf 11: Zadluženost ZŠ Lánecká 2016-2020 (v %).....	68
Graf 12: Náklady a výnosy ZŠ Komenského 2016-2020	73
Graf 13: Fondy ZŠ Komenského 2016-2020.....	75
Graf 14: Příjmy ZŠ Komenského 2016-2020	76
Graf 15: Porovnání prostředků pro ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	78
Graf 16: Spotřeba tepla ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	80
Graf 17: Opravy a udržování ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč).....	80
Graf 18: Pořízení dl. majetku ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)	82
Graf 19: Autarkie ZŠ Komenského 2016-2020 (v %).....	86
Graf 20: Okamžitá likvidita ZŠ Komenského 2016-2020	88
Graf 21: Pohotová likvidita ZŠ Komenského 2016-2020	88
Graf 22: Zadluženost ZŠ Komenského 2016-2020 (v %)	90

Seznam obrázků

Obrázek 1: Členění NH podle principu financování	18
Obrázek 2: Toky dotací „obecním“ základním školám ze státního rozpočtu.....	27
Obrázek 3: ZŠ Lánecká.....	41
Obrázek 4: ZŠ Komenského	43

Seznam použitých zkratek

A _{HV(HČ)}	autarkie na bázi výnosů a nákladů z hlavní činnosti
A _{HV(ZR)}	autarkie na bázi výnosů a nákladů „zřizovatelského“ rozpočtu
ČR	Česká republika
DČ	doplňková činnost
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
ESIF	Evropský strukturální a investiční fond
EU	Evropská unie
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
HČ	hlavní činnost
MF	Ministerstvo financí České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
NH	národní hospodářství
NIV	neinvestiční výdaje
NR	návrh rozpočtu prostředků od zřizovatele
ONIV	ostatní neinvestiční výdaje
OON	ostatní osobní náklady
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
PH _{max}	hodnota maximálního týdenního počtu hodin vyučování
PH _{Amax}	hodnota maximálního týdenního počtu hodin přímé pedagogické práce asistenta pedagoga
PNV	přímé náklady na vzdělávání
RgŠ	regionální školství
RUD	rozpočtové určení daní
ŠJ	školní jídelna
ÚSC	územně samosprávný celek
VZ	výroční zpráva o činnosti školy
VZZ	výkaz zisku a ztráty
ZhVH	zhoršený výsledek hospodaření
ZIVH	zlepšený výsledek hospodaření
ZR	rozpočet prostředků od zřizovatele
ZŠ	základní škola
ZŠK	základní škola Komenského
ZŠL	základní škola Lánecká

1 Úvod

Vzdělání je veřejným statkem a právo na něj každému občanovi zaručuje Listina základních práv a svobod České republiky. Proto je školství považováno za jedno z klíčových odvětví veřejného sektoru. Každý stát by měl mít zájem na tom, aby svým občanům poskytoval kvalitní vzdělání, které se v budoucnu zúročí v podobě kvalitní pracovní síly. Kvalita vzdělávání je sice obtížně měřitelná, ale do jisté míry se v ní odráží úroveň hospodaření každé vzdělávací organizace. Jak uvádí Trojan (2021), jedním z nejdůležitějších předpokladů pro zajišťování a poskytování kvalitního vzdělávání je podle České školní inspekce (2018-2019) vytvoření kvalitních personálních podmínek, neboť bez motivovaných a odborně zdatných profesionálů logicky není možné kvalitně vzdělávat žáky. Neméně důležitým předpokladem jsou ale také kvalitní materiální podmínky, ať už se jedná například o vzdělávací pomůcky, různé podpůrné výukové programy nebo vybavení a prostory školy. Vytváření těchto kvalitních podmínek pro vzdělávání se neobejde bez podpory státu a je přímo závislé na systému financování.

Školský systém je v České republice koncipován do několika stupňů a kvalita vzdělávání je velmi důležitá v každém z nich. Základní vzdělávání je nejčastěji poskytováno příspěvkovými organizacemi zřízenými územními samosprávnými celky a jejich financování se vyznačuje určitými specifiky. Vedle závislosti na státním rozpočtu, odkud jsou kryty přímé náklady vzdělávání, je u nich velmi důležité také napojení na zřizovatele, z jehož příspěvků je zajišťován provoz škol. Obec jako zřizovatel je tím nejnižším a zároveň nejbližším článkem veřejné správy, který by měl usilovat o kvalitní vzdělávání a vytvářet pro to školet podmínky. Je nezbytné, aby mezi zřizovatelem a jeho organizací probíhala dobrá komunikace a mohly tak být správně nastaveny podmínky pro kvalitní a efektivní fungování organizace.

Lze tedy konstatovat, že kvalita základního vzdělávání je velmi ovlivněna jednak množstvím finančních prostředků, které mají jednotlivé školské organizace k dispozici, ale také tím, jak s nimi nakládají. A právě hospodaření dvou vybraných základních škol je předmětem této diplomové práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je rozbor hospodaření dvou vybraných příspěvkových organizací v letech 2016 až 2020, zhodnocení a komparace zjištěných výsledků a vyhodnocení dopadu změny financování škol v roce 2020. Dílčím cílem diplomové práce je pak porovnání finanční náročnosti obou organizací jako dvou samostatných subjektů a hypotetické varianty, kdy by došlo k jejich sloučení do jediného subjektu. Na základě provedených rozborů, analýz a studií pak bude formulován návrh na případné zlepšení efektivity hospodaření a eventuálně doporučeno sloučení sledovaných organizací.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena na tři hlavní části. První teoretická část má formu literární rešerše a je založena na studiu odborné literatury, odborných periodik a právních norem. Shrnuje podstatná teoretická východiska potřebná pro následující praktickou část práce, jsou zde charakterizovány příspěvkové organizace, zejména pak školské právnické osoby, jejich hospodaření a možnosti financování, včetně vysvětlení změny financování regionálního školství účinné od 1. 1. 2020. Dále jsou zde přiblíženy základní aspekty finanční analýzy a popsány vybrané ukazatele vhodné pro hodnocení hospodaření příspěvkových organizací.

V druhé praktické části práce jsou pak teoretické poznatky aplikovány na vybrané příspěvkové organizace, konkrétně na dvě základní školy zřízené Městem Světlá nad Sázavou. Hlavními metodologickými postupy jsou analýza dokumentů, deskripce a komparace založené na využití primárních a sekundárních dat. V úvodu této části práce jsou obě školské příspěvkové organizace představeny, poté je postupně proveden rozbor hospodaření každé z nich, a to analogickým postupem, kdy sledovaným obdobím jsou roky 2016-2020.

Metodou deskripce jsou vždy nejprve vypsány a utříděny údaje získané z výkazů účetní závěrky a na jejich základě jsou pak prováděny analýzy. Horizontální analýza rozvahy zachycuje meziroční změny jednotlivých položek tohoto výkazu. Pomocí této horizontální metody je po řádcích porovnán vývoj položek v čase, přičemž změny lze vyjádřit buď

v absolutních nebo v relativních hodnotách. Výpočet procentního vyjádření je proveden podle následujícího vztahu, pokud je hodnota položky minulého období kladná:

$$\text{změna hodnoty} = \frac{\text{hodnota}_{(t)} - \text{hodnota}_{(t-1)}}{-\text{hodnota}_{(t-1)}} \times 100 \text{ [%]} \quad (1)$$

kde

(t) je běžné období;

$(t-1)$ je minulé období.

V případě záporné hodnoty položky minulého období je třeba vzorec upravit tak, že se jmenovatel vynásobí -1:

$$\text{změna hodnoty} = \frac{\text{hodnota}_{(t)} - \text{hodnota}_{(t-1)}}{-\text{hodnota}_{(t-1)}} \times 100 \text{ [%]} \quad (1a)$$

Dále je provedena vertikální analýza rozvahy zobrazující strukturu celkových aktiv a pasiv v každém roce. Metoda vertikálního rozboru je prováděna shora dolů, kdy jsou nejprve vypočteny relativní podíly jednotlivých položek rozvahy na celkových aktivech a pasivech vždy v daném roce a následně je sledován jejich vývoj v čase. Výpočet je proveden podle následujícího vztahu:

$$\text{podíl na celkových aktivech}_{(t)} = \frac{\text{hodnota položky aktiv}_{(t)}}{\text{celková aktiva}_{(t)}} \times 100 \text{ [%]} \quad (2)$$

$$\text{podíl na celkových pasivech}_{(t)} = \frac{\text{hodnota položky pasiv}_{(t)}}{\text{celková pasiva}_{(t)}} \times 100 \text{ [%]} \quad (2a)$$

kde

(t) je běžné období.

Analýza výkazu zisku a ztráty a analýza fondů pak pomocí metody komparace sledují v grafickém vyjádření vývoj výše položek celkových nákladů, výnosů, výsledku hospodaření a vývoj zůstatků jednotlivých fondů. Na základě výročních zpráv, návrhů rozpočtu prostředků od zřizovatele a zpráv o jejich čerpání je dále provedena stručná analýza financování, kde jsou vzájemně komparovány jednotlivé zdroje a jejich vývoj, a podrobnější analýza „zřizovatelského“ rozpočtu, která je zaměřena především na porovnání schválené výše a výše skutečného čerpání jednotlivých rozpočtových položek, a dodržování limitů stanovených zřizovatelem.

Následuje finanční analýza, která je zpracována na základě podkladů výkazů účetní závěrky v rozsahu technické analýzy a zaměřuje se na poměrové ukazatele. Jako soubor ukazatelů vhodných pro školské příspěvkové organizace byly kvantifikovány následující ukazatele:

- Autarkie na bázi celkových výnosů a nákladů – výsledná hodnota by se měla pohybovat kolem 100 %,

$$A_{HV(HČ)} = \frac{\text{celkové výnosy}}{\text{celkové náklady}} \times 100 \text{ [%]} \quad (3)$$

$$A_{HV(ZR)} = \frac{\text{celkové výnosy ZR}}{\text{celkové náklady ZR}} \times 100 \text{ [%]} \quad (3a)$$

kde

ZR je „zřizovatelský“ rozpočet,

- Okamžitá likvidita – doporučená výsledná hodnota je kolem 1,

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (4)$$

- Pohotová likvidita – doporučována je hodnota v rozpětí 1-1,5,

$$\text{Pohotová likvidita} = \frac{\text{finanční majetek} + \text{krátkodobé pohledávky}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (5)$$

- Pracovní kapitál – žádoucí je výsledek v kladných hodnotách,

$$\text{Pracovní kapitál} = \text{oběžná aktiva} - \text{krátkodobé závazky} \quad (6)$$

- Obrat kapitálu – je doporučována výsledná hodnota vyšší než 1,

$$\text{Obrat kapitálu} = \frac{\text{celkové výnosy}}{\text{celková pasiva}} \quad (7)$$

- Rentabilita nákladů doplňkové činnosti – je doporučována maximalizace výsledné hodnoty,

$$\text{Rentabilita nákladů DČ} = \frac{\text{hospodářský výsledek DČ}}{\text{náklady DČ}} \times 100 \text{ [%]} \quad (8)$$

kde

DČ je doplňková činnost,

- Míra pokrytí ztráty z hlavní činnosti ziskem z doplňkové činnosti – je doporučována maximalizace výsledné hodnoty,

$$\text{Míra pokrytí ztráty z HČ ziskem z DČ} = \frac{\text{zisk z DČ}}{\text{ztráta z HČ}} \times 100 \quad [\%] \quad (9)$$

kde

HČ je hlavní činnost;

DČ je doplňková činnost,

- Celková zadluženost a koeficient samofinancování – optimální hodnota zadluženosti by měla být 30-60 %.

$$\text{Celková zadluženost} = \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (10)$$

$$\text{Koeficient samofinancování} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (11)$$

Poslední kapitola praktické části je věnována studii finanční náročnosti na provoz obou škol hypoteticky sloučených do jediné organizace v porovnání se současným stavem, kdy se jedná o dva samostatné subjekty. Studie využívá zejména metody deskripce a komparace a spočívá v posouzení vypočtených hodnot průměrných položek nákladů a výnosů, ale bere také v úvahu další aspekty, jako je kapacita a naplněnost škol, kapacitní možnosti školní jídelny atd. Finanční náročnost zde představuje celkový obnos nákladů „zřizovatelského“ rozpočtu a je kvantifikován jako součet celkových průměrných nákladů obou škol. Průměrné náklady byly vypočteny z hodnot období 2016-2019 podle vzorce pro aritmetický průměr:

$$\text{Aritmetický průměr} = \frac{\text{hodnota}_{(2016)} + \text{hodnota}_{(2017)} + \text{hodnota}_{(2018)} + \text{hodnota}_{(2019)}}{4} \quad (12)$$

Naplněnost kapacity škol je vypočtena jako procentní podíl jejich celkového počtu žáků v roce 2020 a maximální stanovené kapacity dané školy zapsané ve školském rejstříku.

V rámci všech již jmenovaných analýz rozboru hospodaření je uplatňována také metoda explanace, kdy jsou průběžně vysvětlovány příčinné souvislosti zjištěných výsledků.

V závěru je použita zejména metoda syntézy, kdy jsou formulovány výsledky práce. Jsou zde shrnuty a zhodnoceny zjištěné výsledky obou organizací, je provedena jejich vzájemná komparace a je zde také komentován dopad změny financování regionálního školství v posledním sledovaném roce hospodaření. Tato závěrečná část práce také obsahuje doporučení pro zlepšení efektivity hospodaření analyzovaných organizací a stanovisko k možnému sloučení škol do jedné organizace.

3 Teoretická východiska

3.1 Neziskové organizace v České republice

Jak uvádí Otrusinová a Kubíčková (2011), existence neziskových organizací je jednou z podmínek zdravého naplnění principů demokracie. Ačkoliv pojem „nezisková organizace“ není přímo definován v žádném platném právním předpisu České republiky, v obecném pojetí je to dlouho vžitý termín. V nejšířším slova smyslu jde o každou organizaci, která byla založena za jiným účelem než k podnikání. Často se ale vychází z definice podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, který toto široké pojetí zpřesňuje. Za neziskovou organizaci považuje takovou právnickou osobu, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání (např. územní samosprávné celky, organizační složky státu, státní fondy, příspěvkové organizace, veřejné vysoké školy, politické strany, zájmová sdružení právnických osob a další).

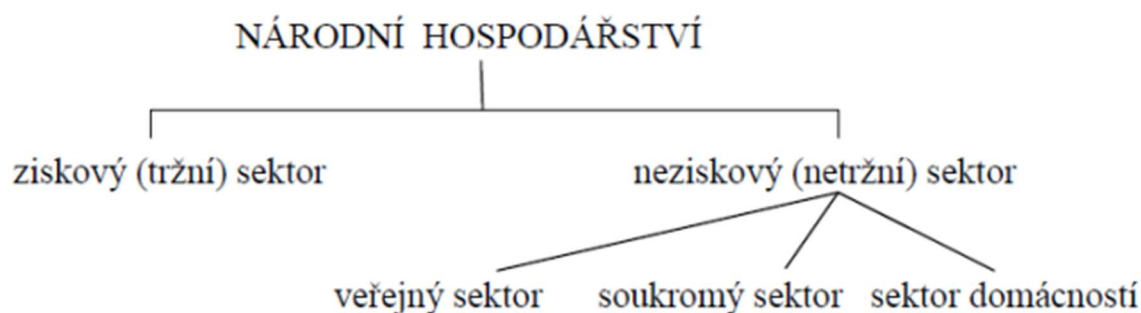
Označení „nezisková organizace“ nemusí přímo znamenat, že daná organizace nerealizuje žádný zisk, ale zisk není nejdůležitějším motivem jejího fungování. Neziskovost spočívá v tom, že jakýkoliv zisk organizace musí být použit pro její další činnost a rozvoj (Otrusinová a Kubíčková, 2011).

3.1.1 Vymezení prostoru neziskových organizací v národním hospodářství

Východiskem pro správné fungování neziskových organizací je bezesporu vymezení jejich prostoru v rámci národního hospodářství. To lze podle Rekoříka (2010) chápat jako stanovení určitých mantinelů, v nichž mohou vyvíjet svou činnost a zároveň plnit svá poslání vůči společnosti, kterou pomáhají stabilizovat, kultivovat a ve které podporují již zmíněné demokratické principy jejího fungování.

Národní hospodářství lze členit podle celé řady kritérií. Jedním s dobře teoreticky prozkoumaných, je kritérium principu financování, podle něž se národní hospodářství dělí na dva základní sektory – **ziskový** (tržní) a **neziskový** (netržní). Neziskový sektor se pak dále člení na veřejný (vládní), soukromý a sektor domácností (nevládní) (Rekořík, 2010; Otrusinová a Kubíčková, 2011). Členění názorně zachycuje schéma na obrázku 1.

Obrázek 1: Členění NH podle principu financování

Zdroj: Strecková a Malý, 1998

Neziskové organizace tedy logicky působí v neziskovém sektoru, a to zejména tam, kde činnost nepokrývají podnikatelské subjekty. Jak dále uvádí Otrusinová a Kubíčková (2011), hlavním cílem je přímé dosažení užitku, který má často podobu veřejné služby, zejména pak uspokojování potřeb občanů v těchto oblastech:

- vzdělávání,
- kultura,
- zdravotnictví,
- sociální služby,
- charita,
- životní prostředí,
- veřejná správa.

Veřejné služby neboli veřejné statky jsou tedy v České republice zajišťovány převážně prostřednictvím veřejného sektoru, resp. prostřednictvím institucí, veřejnoprávních neziskových organizací, a to zřizovaných jak na úrovni státu, tak i na úrovni územních samosprávných celků. Největší počet neziskových organizací je pak zřizován právě na úrovni územních samospráv, tj. obcí a krajů, přičemž se obvykle jedná buď o **organizační složky** bez právní subjektivity nebo o **příspěvkové organizace**, které právní subjektivitu mají. (Peková, 2011)

3.2 Příspěvkové organizace

Jak již bylo naznačeno, základním posláním příspěvkových organizací je poskytování veřejných služeb. V rámci své činnosti se příspěvkové organizace řídí zvláštními právními předpisy, které upravují podmínky jejich vzniku, zániku, organizace, hospodaření, financování, výkaznictví a v neposlední řadě také vztahy se zřizovatelem. (Vrabková a kol., 2017) Právě skutečnost, kým je příspěvková organizace zřízena, významně ovlivňuje způsob nakládání s majetkem, financování potřeb organizace a také strukturu finančních zdrojů (Peková, 2011).

Protože státní příspěvkové organizace nejsou předmětem této diplomové práce, jejich problematika bude popsána jen velmi okrajově pro představu odlišnosti od příspěvkových organizací územních samospráv, kterým bude dále věnováno více prostoru.

3.2.1 Státní příspěvkové organizace

Státní příspěvkové organizace jsou zřizovány ústředními orgány státní správy nebo organizačními složkami státu a vykonávají hlavní činnost (možno i za úplatu), která je definována ve zvláštním zákoně nebo jejich zřizovací listině. Jak dále uvádí Vrabková a kol. (2017), takováto příspěvková organizace nemůže bez souhlasu státu zaniknout, stát za ni přebírá odpovědnost a ručí za její závazky. Stát je také vlastníkem veškerého majetku, se kterým organizace hospodaří, který pořídí nebo vytvoří vlastní činností.

Veškeré příjmy státní příspěvkové organizace jsou prostředky získané pro stát a je tedy striktně vyžadováno jejich hospodárné a účelné vynakládání v rámci finančních vztahů stanovených zřizovatelem a v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (Merlíčková Růžičková, 2013; Rektořík, 2010).

Merlíčková Růžičková (2013) řadí mezi státem zřizované příspěvkové organizace např. různá vědecká pracoviště, vědecké ústavy, státní fondy, kontrolní orgány atd.

3.2.2 Příspěvkové organizace územních samosprávných celků

Na úrovni územní samosprávy jsou příspěvkové organizace zřizovány kraji, obcemi nebo hl. městem Prahou v souladu se zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, přičemž o zřízení rozhoduje vždy zastupitelstvo daného územního samosprávného celku (stejně jako o veškerých změnách či zrušení). Dle § 27 zákona č. 250/2000 Sb. mohou být důvodem pro zřízení příspěvkové organizace pouze takové činnosti, které spadají do samostatné působnosti zřizovatele, jsou zpravidla neziskové a jejich rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu. Nejčastěji se jedná o oblast kultury, zdravotnictví, školství, dopravy a sociální oblasti na regionální či lokální úrovni (Vrabková a kol., 2017).

O vzniku příspěvkové organizace vydá zřizovatel zřizovací listinu, která musí obsahovat náležitosti podle § 27 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb. Příspěvková organizace se zapisuje do obchodního rejstříku, kdy návrh na zápis podává zřizovatel. Vznik, veškeré změny (rozdělení, sloučení, splynutí) nebo zrušení příspěvkové organizace je pak zřizovatel povinen oznámit Ústřednímu věstníku České republiky, a to do 15 dnů ode dne, kdy nastaly, tj. ode dne stanoveného rozhodnutím zřizovatele (§ 27 zákona č. 250/2000 Sb.).

Příspěvkové organizace hospodaří se svěřeným majetkem v rozsahu stanoveném zřizovací listinou (Maderová Voltnerová a Tégl, 2011) a nestanoví-li zákon jinak, nabývají majetek pro svého zřizovatele. Dále hospodaří s majetkem vypůjčeným, pronajatým či v některých případech vlastním, kdy do svého vlastnictví mohou příspěvkové organizace nabýt pouze majetek potřebný ke své činnosti (Sikora, 2021). Peněžní prostředky získávají ze své vlastní činnosti (pro kterou jsou zřízeny), z rozpočtu zřizovatele, z dotací (tuzemských i zahraničních), darů a dále také děděním či jiným způsobem na základě rozhodnutí zřizovatele. Hospodaří také s peněžními fondy, které ze zákona vytváří – rezervní fond, investiční fond, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb (Otrusínová a Kubičková, 2011).

Pokud příspěvková organizace vytváří zisk (z doplňkové činnosti), může jej použít jen na provozování své hlavní činnosti, pokud zřizovatel nepovolí jeho jiné využití. Nespotřebované peněžní prostředky se na konci kalendářního roku buď převádí do fondů

nebo se vrací poskytovateli či zřizovateli (Otrusinová a Kubíčková, 2011). Odvodové jsou ale příspěvkové organizace spíše výjimečně (Peková, 2011).

3.3 Organizace ve školství

Oblastí, která umožňuje naplňování jednoho ze základních lidských práv – právo na vzdělání, je oblast školství. Vzdělávací soustava je tvořena školami a školskými zařízeními podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který je zároveň základním právním předpisem upravujícím vzdělávání, stanovujícím podmínky vzdělávání a výchovy, vymezujícím práva a povinnosti při vzdělávání a stanovujícím působnost orgánů státní správy a samosprávy ve školství.

Škola a školské zařízení mohou být zřízeny jedním nebo více zřizovateli, přičemž zřizovatelem může být ministerstvo (tedy stát), kraj, obec nebo svazek obcí (tedy územní samosprávné celky), ale také jiná právnická osoba nebo dokonce fyzická osoba (zákon č. 561/2004 Sb.). Druhy škol a školských zařízení podle školského zákona jsou shrnuty v tabulce 1.

Tabulka 1: Druhy škol a školských zařízení podle školského zákona

Školy	Školská zařízení
<ul style="list-style-type: none"> - mateřská škola, - základní škola, - střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), - konzervatoř, - vyšší odborná škola, - základní umělecká škola, - jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky 	<ul style="list-style-type: none"> - zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, - školská poradenská zařízení, - školská zařízení pro zájmové vzdělávání, - školská účelová zařízení, - školská výchovná a ubytovací zařízení, - zařízení školního stravování, - školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, - školská zařízení pro preventivně výchovnou péči

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 561/2004 Sb.

Územní samosprávné celky zřizují školy a školská zařízení buď jako **školské právnické osoby** podle školského zákona nebo jako **příspěvkové organizace** podle zvláštního zákona (viz výše kapitola 3.2.2) (Rigel a kol., 2014).

Obě jmenované právní formy školských organizací se zapisují do školského rejstříku. Z důvodu složitější a celkově náročnější administrativy, však ze všech zapsaných školských subjektů tvoří jen asi 3,5 %. (Křeček, 2021)

Vzhledem ke svému zaměření se bude tato práce dále věnovat již pouze školským příspěvkovým organizacím, které zřizuje obec, konkrétně základním školám.

3.4 Školská příspěvková organizace obce

Příspěvkové organizace ve školství se jsou podle Vrabkové a kol. (2017) nejpočetnější skupinou příspěvkových organizací v České republice a nejvíce z nich je zřizováno na úrovni obcí.

Školský zákon stanoví, že obec je povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí, které na jejím území mají trvalý pobyt nebo zde jsou umístěny ve školském zařízení v ústavní či ochranné výchově, a je tedy oprávněna zřizovat (nebo zrušit) základní školy. Jak již bylo uvedeno, zřízení základní školy jako školské příspěvkové organizace se řídí podle zákona č. 250/2000 Sb. Obec jako jediný zřizovatel rozhodne o zřízení a vydá **zřizovací listinu**, která musí obsahovat zejména (zákon č. 250/2000 Sb.):

- úplný název zřizovatele a jeho zařazení do okresu,
- název, sídlo a identifikační číslo osoby příspěvkové organizace (IČO přidělí zřizovatel),
- vymezení hlavního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti,
- označení statutárního orgánu a způsob jeho vystupování,
- vymezení majetku, který zřizovatel svěruje příspěvkové organizaci k hospodaření,
- vymezení práv k nakládání se svěřeným majetkem,
- okruhy doplňkové činnosti navazující na hlavní činnost organizace, kterou jí zřizovatel povolí za účelem lepšího využívání všech svých hospodářských možností a odbornosti svých zaměstnanců,
- vymezení doby, na kterou je organizace zřízena.

Do 15 dnů pak musí být zřízení školské příspěvkové organizace oznámeno Ústřednímu věstníku České republiky a zřizovatel musí podat návrh na zápis do obchodního rejstříku a do rejstříku škol a školských zařízení, který je součástí školského rejstříku.

Statutárním orgánem školské příspěvkové organizace je **ředitel**, kterého jmenuje a odvolává zřizovatel v souladu s § 166 školského zákona (zákon č. 250/2000 Sb.).

3.4.1 Hospodaření a rozpočet školské příspěvkové organizace

Školské příspěvkové organizace hospodaří se svým rozpočtem a nesou za své hospodaření odpovědnost. Rozpočet je zřizovatelem schvalovaný plán výnosů a nákladů, který se sestavuje na rozpočtový rok (shodný s kalendářním rokem) a řídí se jím financování činnosti organizace. Dále má příspěvková organizace povinnost sestavovat na alespoň další 2 roky střednědobý výhled rozpočtu, který obsahuje předpokládané náklady a výnosy v jednotlivých letech. (zákon č. 250/2000 Sb.)

Nejvýznamnějším faktorem, který ovlivňuje finanční hospodaření školské příspěvkové organizace, je vztah k rozpočtu zřizovatele a s tím související vliv zřizovatele na ekonomické rozhodování příspěvkové organizace (Otrusinová a Kubíčková, 2011). Rozpočet zřizovatele dále příspěvkové organizaci zprostředkovává vztah ke státnímu rozpočtu a rozpočtu kraje, přičemž v některých případech je napojení na krajský rozpočet přímé, tedy bez zprostředkování zřizovatelem (Křeček, 2021).

Zřizovatel provádí kontrolu hospodaření školské příspěvkové organizace a může jí uložit **odvodovou povinnost** do svého rozpočtu, jestliže (Otrusinová a Kubíčková, 2011):

- její plánované výnosy převyšují plánované náklady,
- její investiční zdroje jsou větší, než je jejich potřeba podle rozhodnutí zřizovatele,
- příspěvková organizace poruší rozpočtovou kázeň.

Způsob hospodaření s majetkem a nakládání s případným ziskem z doplňkové činnosti byl již uveden výše v kapitole 3.2.2 a platí také pro školské příspěvkové organizace zřizované obcemi.

Výraznou odlišností školských příspěvkových organizací od těch ostatních je skutečnost, že se vždy se začátkem školního roku, tj. k 1. září, mění její výkony (Sorenson a Goldsmith, 2018). Tzn. že rozpočet sestavovaný k počátku kalendářního roku je třeba v září upravit s ohledem na výkony a potřeby nového školního roku.

3.4.2 Účetnictví školské příspěvkové organizace

Územní samosprávné celky a jimi zřizované příspěvkové organizace jsou podle Žehrové a Pfeiferové (2010) **municipálními účetními jednotkami**. Zároveň je zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, řadí mezi tzv. vybrané účetní jednotky.

Jak uvádí Vrabková a kol. (2017), základními předpisy upravujícími účetnictví příspěvkových organizací jsou vedle zákona o účetnictví zejména také:

- vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky,
- vyhláška č. 383/2009 Sb., o účetních záznamech v technické formě vybraných účetních jednotek a jejich předávání do centrálního systému účetních informací státu a o požadavcích na technické a smíšené formy účetních záznamů (technická vyhláška o účetních záznamech),
- vyhláška č. 270/2010 Sb., o inventarizaci majetku a závazků, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 220/2013 Sb., o požadavcích na schvalování účetních závěrek některých vybraných účetních jednotek
- České účetní standardy č. 701 až 710.

Účetním obdobím je obvykle kalendářní rok, i když příspěvkové organizace mají možnost účtovat i v hospodářském roce. Vrabková a kol. (2017) ale uvádí, že vzhledem k napojení na veřejné rozpočty prostřednictvím svého zřizovatele volba hospodářského roku není pro příspěvkové organizace vhodná.

Podle § 9 odst. 3 zákona o účetnictví mohou vést příspěvkové organizace účetnictví buď v plném nebo ve zjednodušeném rozsahu, a to podle rozhodnutí zřizovatele. Účetní jednotky, jejichž zřizovatelem je územní samosprávný celek, vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu a nepřekročí-li kritéria podle § 18 odst. 2 zákona o účetnictví, nemusí jako součást účetní závěrky sestavovat výkazy Přehled o peněžních tocích a Přehled o změnách vlastního kapitálu. Jejich účetní závěrka je pak tvořena pouze základními výkazy, tj. Rozvahou, Výkazem zisku a ztráty a Přílohou k účetní závěrce. Účetní závěrka příspěvkových organizací zřizovaných obcí podléhá podle vyhlášky č. 220/2013 Sb. schválení radou obce. (Vrabková, 2017)

3.4.3 Financování školských příspěvkových organizací

Školy a školská zařízení jsou financovány z více zdrojů. S ohledem na složitost a různorodost financování školských příspěvkových organizací je velmi důležité, aby byly prostředky na provozní (neinvestiční) a investiční výdaje důsledně oddělovány, stejně jako je důležité striktní rozlišování hlavní a doplňkové činnosti, z nichž příspěvková organizace získává vlastní příjmy, resp. tržby (Otrusinová a Kubíčková, 2011).

Členění výdajů

Neinvestiční výdaje (NIV) tvoří rozhodující část výdajů ve školství (Peková a kol., 2012) a školy zřizované obcemi je dále dělí na přímé výdaje na vzdělávání a ostatní provozní výdaje.

Přímé výdaje na vzdělávání, jsou věcně vymezeny v § 160 odst. 1 písm. c) a d) školského zákona a jsou to zejména tyto:

- platy, náhrady platů a ostatní související výdaje,
- výdaje na náklady spojené s výukou dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami,
- výdaje na učební pomůcky,
- výdaje na školní potřeby a na učebnice, které nejsou poskytovány bezplatně,
- výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků,

- výdaje na činnosti přímo související s rozvojem školy a kvalitou vzdělávání,
- výdaje školy na dopravu při akcích v rámci vzdělávání podle příslušného vzdělávacího programu (nově od 1. 10. 2020).

Ostatní provozní výdaje jsou takové výdaje, které souvisí s běžným provozem školy (energie, údržba, opravy, vybavení atd.).

Investiční výdaje (neboli kapitálové) jsou výdaje na pořízení a technické zhodnocení dlouhodobého majetku.

Členění příjmů podle zdroje financování

Jak vyplývá z výše uvedeného, financování školství je vícezdrojové. Základní školy jsou financovány z těchto zdrojů:

- rozpočet zřizovatele (příspěvek na provoz a investice),
- státní rozpočet (přímé náklady na vzdělávání),
- příjmy z vlastní činnosti (hlavní a doplňkové),
- dary,
- dotace z Evropské unie,
- dotace z operačních programů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Rozpočet zřizovatele

Na rozpočet zřizovatele jsou školské příspěvkové organizace napojeny příspěvkem, a to

- *příspěvkem na provoz* – na financování běžných potřeb, energií, materiálu, oprav, údržby, služeb apod.,
- *příspěvkem na investice* (Peková, 2011).

Podle § 28 odst. 7 zákona č. 250/2000 Sb. poskytuje zřizovatel své příspěvkové organizaci *příspěvek na provoz* v návaznosti na výkony či jiná kritéria jejích potřeb. Výše příspěvku ani způsob jeho poskytnutí není zákonem stanoven a závisí tedy na rozhodnutí zřizovatele. Ten

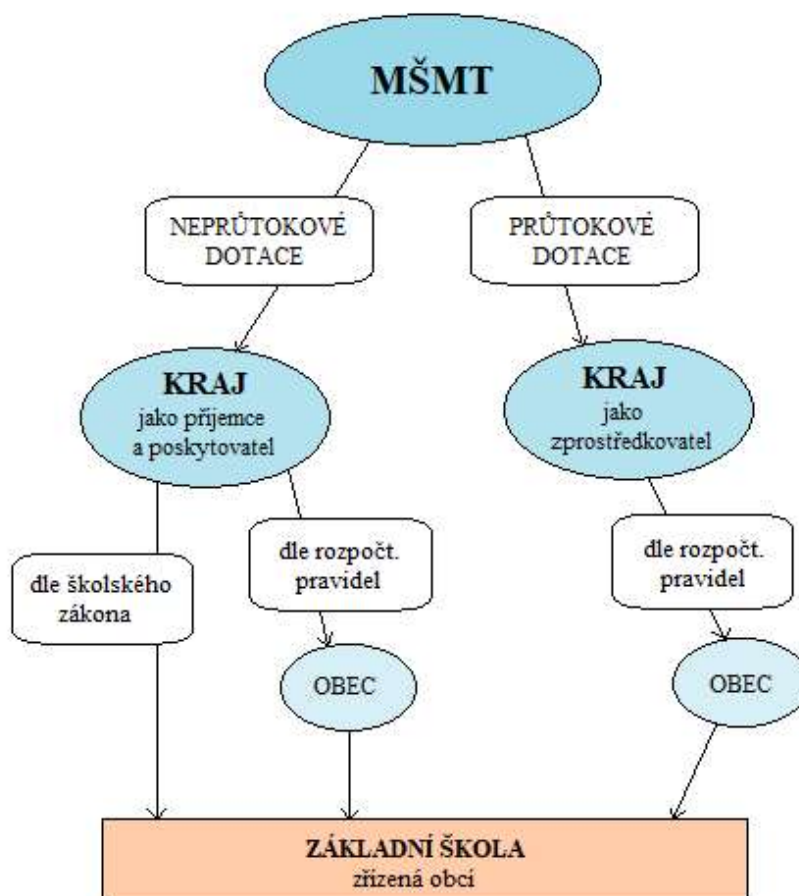
může zároveň konkretizovat i účel poskytnutého příspěvku. Objem těchto prostředků je obvykle menší, než od státu (Puchinger, 2010).

Příspěvky na investice plynou do investičního fondu organizace (viz dále) a mohou být použity výhradně na investiční účely, tj. pořízení a technické zhodnocení dlouhodobého majetku, úhrady úvěrů a půjček, které byly organizaci se souhlasem zřizovatele dříve poskytnuty na investiční účely (Peková, 2011).

Státní rozpočet

Nejvýznamnějším zdrojem financování příspěvkových organizací je státní rozpočet. Z něj jsou, jak uvádí Peková a kol. (2012), obcemi zřizovaným školám finanční prostředky přidělovány prostřednictvím kapitoly 333 – Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), a to na přímé výdaje na vzdělávání.

Obrázek 2: Toky dotací „obecním“ základním školám ze státního rozpočtu

Zdroj: Křeček, 2021; vlastní zpracování

Objem finančních prostředků pro základní školy je ze státního rozpočtu poskytován formou dotací a je rozepisován na základě republikových a krajských normativů. Tyto dotace se pak ke školské příspěvkové organizaci mohou dostat dvěma, resp. třemi cestami. Rozlišují se na tzv. průtokové a neprůtokové, kdy kritériem je skutečnost, zda kraj v toku financí vystupuje v roli příjemce a poskytovatele (neprůtokové) nebo pouze zprostředkovatele (průtokové) – viz schéma na obrázku 2. Zjednodušeně lze také říci, že dotace, o kterých se rozhoduje na úrovni státu, jsou průtokové, a dotace, o kterých se rozhoduje na úrovni kraje, jsou neprůtokové. Základní postup při financování vychází ze zákona č. 561/2004 Sb. Použití prostředků ze státního rozpočtu je striktně určeno na úhradu přímých výdajů škol, je časově omezeno na jeden kalendářní rok a podléhá finančnímu vypořádání. (Křeček, 2021)

Příjmy z vlastní činnosti

Protože základní školství je veřejnou službou a stát garantuje každému svému občanovi bezplatné základní vzdělání, příjmy z hlavní činnosti jsou značně omezeny. Tvoří je v podstatě pouze příjmy z pronájmu či prodeje vlastního či svěřeného majetku, a to samozřejmě se svolením zřizovatele (Peková a kol., 2012).

Se svolením zřizovatele a v souladu se zákonem č. 250/2000 Sb. mají školy možnost provozovat doplňkovou činnost, která by měla navazovat na hlavní účel, pro který byly zřízeny, a která by měla napomoci lepšímu využívání všech hospodářských možností školy a odbornosti jejich zaměstnanců. Doplňková činnost ale nesmí v žádném případě narušovat plnění hlavního účelu organizace a sleduje se odděleně (zákon č. 250/2000 Sb.).

Dary, dotace z EU a operačních programů

Dary jsou peněžní i nepeněžní příspěvky z jiných zdrojů než od zřizovatele. Pokud takový dar škola nabývá do svého vlastnictví, je třeba předchází písemný souhlas zřizovatele školy v souladu s § 27 zákona č. 250/2000 Sb.

Dotace z Evropské unie jsou poskytovány z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) a obvykle je nutná ze strany zřizovatele spoluúčast na financování. Pro programové období 2014-2020 bylo možné čerpat finanční prostředky např. prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV), který mělo ve své gesci MŠMT (Kukalová a Pfeiferová, 2018). Na tento program nyní v dalším programovém období 2021-2027 navazuje Operační program Jan Amos Komenský (DotaceEU.cz, 2021).

Peněžní fondy

Jak uvádí Peková (2011), kromě příjmů z různých zdrojů dále školská příspěvková organizace hospodaří s prostředky v **peněžních fondech**, které povinně zřizuje podle zákona č. 250/2000 Sb.

Rezervní fond se tvoří ze zlepšeného výsledku hospodaření, peněžními dary, zůstatky evropských dotací. Prostředky z tohoto fondu lze použít např. k financování dalšího rozvoje, úhradě ztráty z minulých let, na přiděl do investičního fondu (se souhlasem zřizovatele), k úhradě případných sankcí za porušení rozpočtové kázně atd. (Peková, 2011; zákon č. 250/2000 Sb.).

Fond investic je tvořen např. z odpisů, z investičních příspěvků od zřizovatele a ze státních fondů, z prodeje vlastního majetku (se souhlasem zřizovatele) nebo převody z rezervního fondu. Použití těchto prostředků je možné na financování investičních potřeb, k úhradě splátek investičních úvěrů, k financování oprav a údržby svěřeného majetku, případně k odvodu do rozpočtu zřizovatele, je-li uložen. (Peková, 2011; zákon č. 250/2000 Sb.)

Fond odměn se tvoří ze zlepšeného výsledku hospodaření (nejvýše do 80 % objemu prostředků na platy) a z peněžitých darů určených na platy. Používá se k úhradě odměn podle závazných právních předpisů. (Peková, 2011; zákon č. 250/2000 Sb.)

Fond kulturních a sociálních potřeb se vytváří v průběhu roku zálohově ve výši 2 % z ročního plánovaného objemu nákladů. Tyto prostředky lze použít k financování kulturních, sociálních a dalších potřeb zaměstnanců a jiných osob v souladu s vyhláškou č. 114/2004 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů. (Peková, 2011; zákon č. 250/2000 Sb.)

Kompetence orgánů veřejné správy

Protože přerozdělování finančních prostředků je poměrně složitý proces a rozhodování probíhá na různých úrovních, je na místě si ujasnit kompetence jednotlivých orgánů veřejné správy, které mají s financováním základních škol co do činění.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (Křeček, 2021)

- zajišťuje a provádí kontrolu správnosti a efektivnosti využití finančních prostředků,

- podle § 161 odst. 3 školského zákona stanoví výši prostředků pro jednotlivé školy v tomto členění:
 - prostředky na pedagogy ve školách a školní družině,
 - prostředky pro nepedagogy ve školách,
 - prostředky na ostatní neinvestiční výdaje (ONIV) ve školách,
 - prostředky na podpůrná opatření,
- vyhláškou č. 310/2018 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů, stanoví:
 - členění krajských normativů,
 - ukazatele rozhodné pro jejich stanovení,
 - jednotky výkonu pro jednotlivé krajské normativy,
 - vztah mezi ukazateli a jednotkami výkonu,
 - ukazatele pro výpočet minimální úrovně krajských normativů,
- formou dotace přiděluje finanční prostředky na činnost základních škol,
- směrnicí stanovuje závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis prostředků přidělovaných podle § 160 odst. 1 písm. c) a d) školského zákona,
- směrnicí stanovuje závazné zásady, podle kterých provádějí obce s rozšířenou působností návrhy rozpisů rozpočtů prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle § 161 školského zákona.

Krajský úřad (Křeček, 2021)

- stanovuje krajské normativy (mimo pedagogické práce ve školní družině),
- v souladu se zásadami stanovenými MŠMT v přenesené působnosti rozepisuje a poskytuje stanovenou výši prostředků na přímé výdaje a následně o tom informuje zastupitelstvo kraje.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností (Křeček, 2021)

- ověřuje správnost jednotek rozhodných pro rozpis, případné rozdíly oznámí krajskému úřadu,
- v souladu se zásadami MŠMT předkládá krajskému úřadu návrhy rozpisu rozpočtu prostředků z rezervy,
- ověřuje správnost údajů předkládaných školami (predikce změny pro následující školní rok).

Normativy a financování do 31. 12. 2019

Jak bylo zmíněno výše, prostředky ze státního rozpočtu jsou přidělovány pomocí republikových a krajských normativů. Podle Pekové a kol. (2012) normativní metoda spočívá v rozpočtování finančních prostředků podle průměrných neinvestičních výdajů připadajících na jednotku výkonu. Do roku 2019 včetně byl jednotkou výkonu jeden žák či student (vzdělávaný, stravovaný, ubytovaný).

MŠMT na základě **republikových normativů** rozepisuje a poskytuje krajským úřadům na zvláštní účet kraje prostředky na činnost škol a školských zařízení zřízených územními samosprávnými celky. (Křeček, 2021) Výše normativů pro školy vychází z materiálu MŠMT „Principy normativního rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok ...“ vydaného pro každý kalendářní rok a do roku 2019 jsou určeny jako průměrná výše výdajů připadající na vzdělávání a školské služby na jednoho žáka podle příslušné věkové kategorie. Jak dále uvádí Peková a kol. (2012), součástí republikových normativů je také vyjádření limitu počtu zaměstnanců připadajících na 1000 žáků dané věkové kategorie.

Krajské úřady pak v přenesené působnosti na základě **krajských normativů** rozepisují a poskytují prostředky přímo školám a školským zařízením podle návrhů předložených obcemi s rozšířenou působností (Křeček, 2021). Krajské normativy stanoví jednotlivé krajské úřady podle kritérií vymezených vyhláškou č. 310/2018 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů, a v podstatě pouze upravují závazné zásady stanovené směrnicemi MŠMT. Stanoví kupříkladu přednostní nárok na některé finance

apod. Z části prostředků přijatých od MŠMT tvoří krajský úřad povinně rezervu na úkoly, které nelze promítnout do rozpočtu. (Peková a kol., 2012)

Tento systém financování, který fungoval do roku 2019, měl několik **nevýhod** (MŠMT, 2021a a 2021b):

- stavěl na principu financování „na žáka“ a jiný parametr nebral v úvahu,
- nezohledňoval objektivní specifika regionálního školství v jednotlivých krajích, jako např. rozdílnou velikostní strukturu mateřských a základních škol, rozdílné procentní zastoupení žáků v zájmovém vzdělávání apod., a umožňoval tak značné mezikrajové rozdíly ve výši krajských normativů pro obdobné činnosti, výše normativů nebyla dlouhodobě předvídatelná,
- nezohledňoval rozdílnou úroveň nárokových složek platů pedagogů daných škol (tzn. tarifní stupně podle délky praxe) a tím měly školy se „staršími“ pedagogy často nedostatek prostředků na nenárokové složky platů,
- v oblasti financování „nepedagogické práce“ zvýhodňoval školy s vyšší naplněností tříd oproti srovnatelné škole s méně naplněnými třídami,
- změny v počtech žáků měly pro školu zásadní vliv a odměňování jejich zaměstnanců.

Reforma financování regionálního školství od 1. 1. 2020

Zásadní změny ve financování regionálního školství nastaly 1. 1. 2020. Nově se již nepoužívá financování „na žáka“, ale „na odučené hodiny“, přičemž se vychází z nařízení vlády č. 123/2018 Sb., o stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro základní školu, střední školu a konzervatoř zřizovanou krajem, obcí nebo svazkem obcí.

„Měřítkem“ odučených hodin jsou nově hodnoty **PHmax** a **PHAmx**. PHmax představuje maximální týdenní počet hodin vyučování v rozsahu podle rámcového vzdělávacího programu financovaný ze státního rozpočtu. Hodnota PHAmx představuje maximální týdenní počet hodin přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga financovaný ze státního rozpočtu ve školách a speciálních třídách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona (MŠMT, 2021a).

Hlavními cíli reformy je pomocí centralizace značné části kompetencí zpět na MŠMT (MŠMT, 2021b a 2021c):

- narovnání systému rozdělování peněz a vyrovnání mezikrajových rozdílů ve financování regionálního školství,
- oddělení objemu prostředků pro školy zřizované obcemi a školy zřizované kraji,
- zprůhlednění podmínek financování pro ředitele škol (systém bude předvídatelný),
- otevření prostoru pro kvalitnější vzdělávání díky možnosti nižšího počtu dětí a žáků ve třídě bez negativního dopadu do financování.

Základní principy nového systému financování (MŠMT, 2021b):

- větší míra centralizace při financování regionálního školství (náhrada části systému stávajících republikových a krajských normativů systémem normativů stanovených centrálně z úrovně MŠMT), zajištění rovnosti financování v případech, kdy rozdíly byly nedůvodné,
- zavedení zcela odlišného systému normativního financování pedagogické práce ve vybraných druzích škol (mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře) a typech školských zařízeních (školní družiny) zřizovaných územními samosprávnými celky, kdy pro ně právní předpisy stanoví maximální možný rozsah vzdělávání, nebo maximální možný rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu, což zajistí větší transparentnost a předvídatelnost pro ředitele škol,
- velký důraz je kladen na pravdivost, úplnost a správnost vykazovaných údajů, které budou přímo sloužit pro stanovení části rozpočtu školy nebo školského zařízení.

Nedošlo však ke změně celého systému financování. Rozpis rozpočtu funguje na stejném principu jako před reformou, ale krajské úřady nově rozepisují finanční prostředky v takové výši, kterou stanoví MŠMT. Krajský úřad může výši přidělených prostředků upravit pouze v případě, že zjistí rozdíl mezi školou vykázaným a skutečným stavem, či v případě zásadní meziroční změny (MŠMT, 2021c).

Podle MŠMT (2021c) je nový systém financování pro školy výhodný, neboť

- umí řešit různé platové zařazení pedagogických pracovníků,

- vylučuje naprostý nedostatek prostředků na nárokové a nenárokové složky platu u školy splňující podmínky stanovené právními předpisy a nepřekračující PHmax a PHAmax,
- snižuje ekonomickou administrativu (účelové znaky), nikoliv však výkaznickou,
- snižuje závislost objemu finančních prostředků státního rozpočtu poskytnutých škole na počtu dětí a žáků.

Na druhou stranu ale také zvyšuje požadavky na správné vykazování a s tím i potřebu vyšší míry dohledu nad správností vykazovaných dat od krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (MŠMT, 2021c).

3.5 Analýza hospodaření příspěvkové organizace

Důležitým nástrojem pro hodnocení úspěšnosti finančního hospodaření je pro každou organizaci (bez rozdílu právní formy) **finanční analýza** (Otrusinová a Kubíčková, 2011).

3.5.1 Finanční analýza a její význam

Jak bylo řečeno, finanční analýza je důležitým nástrojem finančního managementu každého podniku a jejím hlavním úkolem je připravit podklady pro kvalitní rozhodování o fungování podniku. Její podstatou je zejména prověřit finanční zdraví firmy a vytvořit základ pro finanční plán. (Růčková, 2019) Na rozdíl od finančního účetnictví neexistuje pro finanční analýzu žádná závazná právní úprava nebo standard, a proto se často různí autoři mohou ve svých přístupech a formulacích cílů finanční analýzy lišit. Ty pak lze rozlišit ve třech úrovních (Otrusinová a Kubíčková, 2011):

- **rozšiřování, doplňování a zjednodušování údajů** o podnikových procesech poskytované především finančními výkazy z minulých let,
- **hodnocení finanční situace** na základě srovnávání s jinými subjekty, v oboru, v odvětví, v celém národním hospodářství,
- **odhad vývoje procesů** v budoucích obdobích na základě zjištěných hodnot ukazatelů, souvislostí a vývojových trendů a jejich srovnávání s hodnotami jiných subjektů.

Hlavním cílem finanční analýzy je tedy zjištění finanční situace podniku, jenž spočívá nejen v posouzení hospodaření v minulém období, ale odhaluje i pozitivních a negativní faktory, které hospodaření ovlivnily. Jak píšou Otrusinová a Kubíčková (2011), počínající dosud skryté problémy mohou být v budoucnu příčinou finančních problémů, na druhou stranu současné silné stránky mohou být později využitelné a firma se o ně bude moci opřít.

Tyto cíle finanční analýzy platí jak v soukromé sféře, tak v oblasti municipální, do které se školské příspěvkové organizace řadí. Je ale nutno zohlednit určitá specifika vyplývající především z jiného principu financování. Vedle metod používaných zejména v soukromém sektoru tedy finanční analýza nabízí i některé specifické metody a ukazatele vhodné speciálně pro nepodnikatelskou sféru, přičemž míra přizpůsobení finanční analýzy podmínkám municipální oblasti se ale může lišit. (Otrusinová a Kubíčková, 2011)

Zdroje dat

„Hlavním zdrojem informací pro finanční analýzu je především finanční účetnictví. Účetní výkazy zachycují pohyb podnikových financí ve všech jejich podobách a všech fázích činnosti podniku. Jsou výchozím a základním zdrojem informací pro finanční analýzu pro všechny uživatele finanční analýzy, a to jak uvnitř podniku, tak mimo podnik.“ (Jiříček a Morávková, 2008) Jak ale uvádí Knápková a kol. (2017), s daty z výkazů je třeba zacházet obezřetně. Výkazy nemusí obsahovat vždy všechna data, která věrně zobrazují ekonomickou realitu organizace, neboť jsou primárně zpracovávána pro účetní a daňové účely. Jejich vypovídací hodnotu řadí tito autoři mezi slabé stránky finanční analýzy.

Pro školské příspěvkové organizace to platí analogicky. Hlavními podklady pro finanční analýzu základní školy jsou především *Rozvaha* a *Výkaz zisku a ztráty*.

V oblasti účetnictví municipálních firem byly provedeny zásadní změny a došlo tak mimo jiné i ke sjednocení podoby účetních výkazů se soukromou sférou. Jejich podoba je stanovena vyhláškou č. 410/2009 Sb. (Otrusinová a Kubíčková, 2011).

Metody finanční analýzy

Podle druhu je možné rozdělit metody finanční analýzy na dvě základní skupiny, tj. na metody elementární a metody vyšší.

Vyšší metody využívají náročnější matematické operace a postupy. Předpokládají jak ekonomické znalosti (zejména veličit uváděných v účetních výkazech), tak znalosti obecné a matematické statistiky. Logicky jsou také náročnější na technické vybavení, kdy je nutné použití kvalitního softwaru. Díky těmto potřebným předpokladům se vyšší metody v soukromém sektoru příliš nepoužívají, přestože jejich výstupy mohou postihnout více souvislostí mezi zkoumanými veličinami. (Otrusinová a Kubičková, 2011)

Elementární metody jsou na rozdíl od vyšších založeny na základních matematických operacích a v běžné praxi jsou aplikovány nejčastěji. Zpracovávají velké množství různých ukazatelů, pro něž čerpají podkladová data z účetních výkazů či jiných zdrojů, a to buď přímo v podobě jednotlivých položek výkazů nebo v podobě čísel z nich odvozených. Rozlišují se dvě základní skupiny ukazatelů – *extenzivní ukazatele* (informují o rozsahu a objemu, představují kvantitu, bývají zobrazeny jako peněžní jednotky) a *intenzivní ukazatele* (představují míru využívání extenzivních ukazatelů podnikem, rychlost a sílu jejich změny). Růčková (2019)

Elementární metody se pak dělí následovně (Otrusinová a Kubičková, 2011):

- analýza absolutních ukazatelů,
- analýza rozdílových a tokových ukazatelů,
- analýza poměrových ukazatelů,
- analýza soustav ukazatelů.

Podle směru zkoumání dat jsou pak některé ukazatele součástí horizontální nebo vertikální analýzy, které lze v municipální sféře dobře uplatnit např. pro účely kontroly plnění rozpočtu (Otrusinová a Kubičková, 2011).

Horizontální (trendová) analýza porovnává změny hodnot ukazatelů s předchozími obdobími. Změny jsou pak zobrazeny buď v *absolutním* (v číslech) nebo v *relativním* vyjádření (v procentech), případně jako tzv. *indexy* (Kislingerová a Hnilica, 2008).

Vertikální (strukturální) analýza kvantifikuje podíl určité složky na celku vždy pouze v jediném období. Vývoj těchto položek pak lze sledovat komparací několika po sobě jdoucích období (Kislingerová a Hnilica, 2008).

3.5.2 Dílčí ukazatele finanční analýzy příspěvkových organizací

Jak uvádí Otrusínová a Kubíčková (2017), základem finanční analýzy u neziskových organizací by především mělo být ujasnění, jaké výstupní informace má analýza poskytnout. Vždy musí být splněny požadavky účelnosti, aplikovatelnosti a informační efektivity. V této kapitole bude přiblížen soubor ukazatelů finanční analýzy, který podle Morávka a Prokúpkové (2019) akceptuje zvláštnosti municipálních účetních jednotek.

Ukazatele autarkie

Autarkie vyjadřuje míru soběstačnosti municipální firmy. Vzhledem k tomu, že tyto „firmy“ nejsou zřizovány za účelem dosažení zisku, ale jejich prioritou je uspokojování veřejných potřeb, nepoužívá se jako kritérium efektivity hospodářský výsledek. Autarkie může být hodnocena buď na bázi *příjmově výdajové*, která je vázána na tok peněžních prostředků, přičemž je třeba rozlišovat investiční a neinvestiční toky, nebo na bázi *výnosově nákladové*, která se řídí účetními zásadami, jako je např. aktuálnost, věcná shoda nákladů a výnosů atd. Pro školskou příspěvkovou organizaci je pravděpodobně vhodnější prvně jmenovaný princip – tj. příjmově výdajový. Cílem tohoto ukazatele tedy bude zjistit schopnost dosažených výnosů pokrýt náklady hlavní činnosti. (Kraftová, 2002)

Celková autarkie na bázi výnosů a nákladů z hlavní činnosti.

$$A_{HV(HČ)} = \frac{\text{celkové výnosy}}{\text{celkové náklady}} \times 100 \quad [\%] \quad (3)$$

Ukazatele likvidity

Obecně ukazatele likvidity vyjadřují solventnost organizace, což je v podstatě schopnost získávat prostředky na úhradu závazků a připravenost okamžitě splácet krátkodobé dluhy. Lze sledovat tři základní stupně likvidity – *okamžitou* (I. stupeň), *pohotovou* (II. stupeň) a *běžnou* (III. stupeň). (Knápková a kol., 2017) U municipalit jsou podle Kraftové (2002) ukazatele likvidity v praxi těmi nejčastěji hodnocenými. V závislosti na míře výskytu zásob a pohledávek je u školských příspěvkových organizací předmětem hodnocení většinou likvidita okamžitá a pohotová a také ukazatel pracovního kapitálu.

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (4)$$

Do finančního majetku se zahrnuje krátkodobý finanční majetek a peněžní prostředky. Okamžitá likvidita by měla nabývat hodnot 0,2-0,5. Vysoké hodnoty naznačují neefektivní využití finančních prostředků. (Knápková a kol., 2017)

$$\text{Pohotov\acute{a} likvidita} = \frac{\text{finan\c{c}n\acute{i} majetek} + \text{kr\acute{a}tkodob\acute{e} pohled\acute{a}vky}}{\text{kr\acute{a}tkodob\acute{e} z\acute{a}vazky}} \quad (5)$$

Pohotov\acute{a} likvidita by se měla pohybovat v rozmezí hodnot 1-1,5. (Knápková a kol., 2017)

$$\text{Pracovn\acute{i} kapit\acute{a}l} = \text{ob\acute{e}žn\acute{a} aktiva} - \text{kr\acute{a}tkodob\acute{e} z\acute{a}vazky} \quad (6)$$

Ukazatele aktivity

Ukazatele aktivity ověřují schopnost podniku využívat investované finanční prostředky a informují nás, jak jsou jednotlivé složky kapitálu vázány na jednotlivé skupiny aktiv a pasiv. (Knápková a kol., 2017). Pro municipality to zase platí obdobně. Podle Kraftové (2002) jsou tyto ukazatele pro školské příspěvkové organizace pouze doplňujícími ukazateli hodnocení, mají však zásadní vliv na efektivní hospodaření školy, neboť prolínají hodnocení jednotlivých ukazatelů v ostatních oblastech. Základním ukazatelem aktivity je výkonnostní ukazatel obratu kapitálu, který vyjadřuje, kolikrát se vložený kapitál vrátí do fungování školy (Kraftová, 2002), neboli slovy Otrusinové a Kubíčkové (2011) jak velká část celkových výnosů se obrátí v ročních zdrojích.

$$\text{Obrat kapit\acute{a}lu} = \frac{\text{celkov\acute{e} v\acute{y}nosy}}{\text{celkov\acute{a} pasiva}} \quad (7)$$

Ukazatele rentability

Rentabilita je tradičním způsobem hodnocení efektivnosti u ziskových organizací. Protože u příspěvkových organizací není zisk hlavním smyslem jejich činnosti, sledování rentability představuje problém. Zisk je cílem doplňkové činnosti školy, zatímco cílem hlavní činnosti je vyrovnanost nákladů a výnosů. (Kraftová, 2002)

Ukazatelem efektivnosti pro doplňkovou činnost je *rentabilita nákladů doplňkové činnosti*. Jejím cílem je maximalizace. Pokud by ukazatel vycházel v záporné hodnotě, je na místě doplňkovou činnost ukončit. (Kraftová, 2002)

$$\text{Rentabilita nákladů DČ} = \frac{\text{hospodářský výsledek DČ}}{\text{náklady DČ}} \times 100 \quad [\%] \quad (8)$$

V případě povolené doplňkové činnosti a realizaci ztráty z hlavní činnosti je vhodným ukazatelem *míra pokrytí ztráty z hlavní činnosti ziskem z doplňkové činnosti*. Tento ukazatel je modifikací rentability pro municipální firmy. (Kraftová, 2002)

$$\text{Míra pokrytí ztráty z HČ ziskem z DČ} = \frac{\text{zisk z DČ}}{\text{ztráta z HČ}} \times 100 \quad [\%] \quad (9)$$

Ukazatele zadluženosti

Zadluženost znamená, že podnik (základní škola) pro financování vlastních aktiv používá cizí zdroje – tj. dluhy. Ukazatele zadluženosti, nebo též ukazatele financování, jsou tedy založeny na hledání optimálního poměru vlastních a cizích zdrojů. Vyjadřují tzv. kapitálovou strukturu (Růčková, 2019). Ve finanční analýze municipalit jsou podle Otrusinové a Kubíčkové (2011) právě tyto ukazatele zastoupeny nejčastěji.

Základním ukazatelem zadluženosti je *ukazatel věřitelského rizika* (celková zadluženost). Platí, že čím vyšší je hodnota tohoto ukazatele, tím vyšší je riziko věřitelů (Růčková, 2019).

$$\text{Celková zadluženost} = \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (10)$$

Pro potřeby školských příspěvkových organizací se také dobře hodí ukazatel finanční samostatnosti – tzv. *koeficient samofinancování*. (Otrusinová a Kubíčková, 2011) Je doplňkovým ukazatelem k ukazateli věřitelského rizika a jejich součet by měl být roven přibližně 1 (Růčková, 2019).

$$\text{Koeficient samofinancování} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (11)$$

4 Vlastní práce

4.1 Základní školy zřizované městem Světlá nad Sázavou

Město Světlá nad Sázavou je zřizovatelem dvou základních škol, které jsou samostatnými školskými subjekty. Jsou to:

- Základní škola Světlá nad Sázavou, Lánecká 699, příspěvková organizace (dále jen „ZŠ Lánecká“),
- Základní škola Světlá nad Sázavou, Komenského 234, příspěvková organizace (dále jen „ZŠ Komenského“).

4.1.1 Základní škola Lánecká

Základní škola Světlá nad Sázavou, Lánecká 699, příspěvková organizace, IČO: 750 17 130, se sídlem Lánecká 699, 582 91, Světlá nad Sázavou, byla jako příspěvková organizace zřízena od 01.01.2003 a v souladu s rozhodnutím MŠMT ČR sdružuje základní školu, školní jídelnu, školní družinu a školní klub. (Město Světlá nad Sázavou, 2014b) Ředitelem školy je od roku 2003 jmenován Mgr. Vlastimil Špatenka.

Vedle činností základního vzdělávání vymezených § 44 zákona č. 561/2004 Sb. a činností školského zařízení pro zájmové vzdělávání vymezených § 118 téhož zákona je dále **hlavním účelem a předmětem činnosti** ZŠ Lánecká poskytování služeb školní knihovny, provozování školní jídelny (stravování žáků obou základních škol a závodní stravování zaměstnanců všech školských organizací zřízených městem Světlá nad Sázavou), pronájmy nebytových prostor a tělovýchovného zařízení včetně školního hřiště, výuka jazyků, výchova a mimoškolní vzdělávání, organizování sportovních soutěží, pořádání kulturních produkcí pro děti a mládež, psychologické poradenství a diagnostika, pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti. Všechny uvedené činnosti mohou být vykonávány pro děti, mládež či pedagogické pracovníky, a s nižšími výnosy než náklady. (Město Světlá nad Sázavou, 2014b)

Dále má škola povolenu doplňkovou činnost, kterou může vykonávat pro jiné subjekty na základě živnostenských oprávnění („Hostinská činnost“, „Výroba, obchod a služby

neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“ – obory „Nákup, prodej, správa a údržba nemovitostí“ a „Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti“). Doplňková činnost nesmí být ztrátová. (Město Světlá nad Sázavou, 2014b) Škola ale dosud možnost provozovat doplňkovou činnost nevyužila.

Obrázek 3: ZŠ Lánecká

Zdroj: ZŠ Lánecká, 2021a

Budova školy byla postavena v roce 1978 jako jeden objekt tvořený čtyřmi pavilony propojenými chodbovým koridorem. V současné době jsou ve dvou pavilonech umístěny kmenové třídy prvního a druhého stupně, v dalších dvou se potom nachází školní jídelna, školní družina a klub, tělocvična, šatny a dílny. Pro výuku některých předmětů jsou ve škole zřízeny odborné učebny, a to dvě učebny informatiky, učebna audiovizuální techniky, přírodovědná učebna pro fyziku a chemii, hudebna, jazyková učebna, cvičná kuchyňka, učebna výtvarné výchovy s vypalovací keramickou pecí a učebna administrativy. (ZŠ Lánecká, 2021b)

Ve sledovaném období, tj. v letech 2016-2020, pracovala ZŠ Lánecká podle školního vzdělávacího programu Učíme se pro život, vzdělání poskytovala více než 450 žákům a zaměstnávala přes 30 učitelů. Celkový počet zaměstnanců včetně nepedagogických pracovníků, asistentů a vychovatelů byl přibližně 60. Přesné počty jsou uvedeny v následující tabulce, kdy údaje o počtech žáků byly získány ze školských matrik vždy k 30.09. daného roku a údaje o počtech zaměstnanců byly získány z výročních zpráv o činnosti školy.

Tabulka 2: Počty žáků a zaměstnanců ZŠ Lánecká 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
počet žáků	466	473	470	466	452
1. stupeň	230	228	243	241	232
2. stupeň	236	245	227	225	220
počet zaměstnanců	51	59	61	63	64
pedagogové	30	32	32	31	32
nepedagogové	14	14	14	14	14
asistenti	2	8	10	15	14
vychovatelé (družina)	5	5	5	3	4

Zdroj: vlastní zpracování dle školských matrik a VZ ZŠL 2016-2020

Z tabulky je patrné, že celkový počet žáků má od druhého sledovaného roku klesající tendenci. K tomu přispělo doporučení zřizovatele pro naplňování 1. tříd, na kterém se usnesla rada města 13.02.2017 (Usnesení č. 55/2017), aby obě zřizované školy otvíraly dvě 1. třídy s kapacitou do 22 žáků na jednu třídu, a to s ohledem na rozpis počtu dětí s trvalým pobytem dle jednotlivých školských obvodů. Toto doporučení zřizovatel vydal na základě dlouhodobého úbytku žáků v ZŠ Komenského ve snaze tomuto úbytku zabránit a tím podpořit zachování dvou základních škol ve městě.

Zatímco počet žáků klesá, počet zaměstnanců ve sledovaném období nepatrně narůstá. Tento trend lze pozorovat zejména v řadách asistentů, jejichž počet se ze 2 v roce 2016 zvýšil např. až na 15 v roce 2019. Počet pedagogů byl v celém období přibližně stejný (30-32), v posledních dvou letech klesl také počet vychovatelek ve školní družině.

4.1.2 Základní škola Komenského

Základní škola Světlá nad Sázavou, Komenského 234, příspěvková organizace, IČO: 750 17 059, se sídlem Komenského 234, 582 91, Světlá nad Sázavou, byla jako příspěvková organizace zřízena od 01.01.2003 a v souladu s rozhodnutím MŠMT ČR sdružuje základní školu, školní družinu a školní klub (Město Světlá nad Sázavou, 2014a). Ředitelkou školy je od roku 2003 jmenována PhDr. Jana Myslivcová.

Vedle činností základního vzdělávání vymezených § 44 zákona č. 561/2004 Sb. a činností školského zařízení pro zájmové vzdělávání vymezených § 118 téhož zákona je dále **hlavním účelem a předmětem činnosti** ZŠ Komenského poskytování služeb školní knihovny, pronájem nebytových prostor a tělovýchovného zařízení včetně školního hřiště, výuka

jazyků, výchova a mimoškolní vzdělávání, organizování sportovních soutěží, pořádání kulturních produkcí pro děti a mládež, psychologické poradenství a diagnostika, pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti. Stejně jako u ZŠ Lánecká, všechny uvedené činnosti mohou být vykonávány pro děti, mládež či pedagogické pracovníky, a to s nižšími výnosy než náklady (Město Světlá nad Sázavou, 2014a).

Škola má dále povolenu doplňkovou činnost, kterou může vykonávat pro jiné subjekty na základě živnostenského oprávnění („Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“ – obory „Nákup, prodej, správa a údržba nemovitostí“ a „Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti“). Doplňková činnost nesmí být ztrátová. (Město Světlá nad Sázavou, 2014a) Ani ZŠ Komenského žádnou doplňkovou činnost neprovozuje.

Obrázek 4: ZŠ Komenského

Zdroj: vlastní zpracování dle ZŠ Komenského, 2021a, 2021b

ZŠ Komenského je rozdělena ve dvou budovách. První stupeň je umístěn v budově v Jelenově ulici, kde škola sídlí nepřetržitě již od roku 1879 (obrázek 4 vpravo). Je zde 8 kmenových tříd, 1 jazyková učebna, 1 učebna pro výuku informatiky a menší tělocvična. Nachází se zde také družina, která pro svou činnost využívá některých učeben a tělocvičnu. Druhý stupeň je pak umístěn v budově v Komenského ulici, kde od roku 1901 sídlila měšťanská chlapecká škola a poté od roku 1907 i měšťanská dívčí škola. Po několika rekonstrukcích získala budova současnou podobu (obrázek 4 vlevo). Užívá se zde 8 kmenových tříd, 4 odborné pracovny, 4 kabinety, knihovna a tělocvična. Sídlí zde také ředitelství školy. V přilehlé budově je také k dispozici školní dílna, cvičná kuchyň

a nárad'ovna. Přílehlý školní pozemek, resp. školní zahrada s altánem slouží mimo jiné i jako letní učebna. (ZŠ Komenského, 2021c, 2016-2020)

Ve všech ročnících ZŠ Komenského se vyučuje podle školního vzdělávacího programu Základní škola pro život, který je pravidelně revidován a upravován. Školu navštěvuje v současné době více než 270 žáků a výuku zajišťuje 25 pedagogických pracovníků. Počty žáků dle školských matrik a počty zaměstnanců dle výročních zpráv o činnosti školy za sledované období 2016-2020 jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 3: Počty žáků a zaměstnanců ZŠ Komenského 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
počet žáků	234	247	272	278	275
1. stupeň	114	126	142	138	150
2. stupeň	120	121	130	140	125
počet zaměstnanců	40	42	43	46	46
pedagogové	23	23	25	24	25
nepedagogové	5	5	5	5	5
asistenti	8	10	9	12	11
vychovatelé (družina)	4	4	4	5	5

Zdroj: vlastní zpracování dle školských matrik a VZ ZŠK 2016-2020

Z tabulky je patrné, že počet žáků ve sledovaném období rostl. Doporučení zřizovatele, které bylo zmíněno výše v komentáři k tabulce 2, tedy mělo pro ZŠ Komenského v tomto směru pozitivní dopad. Počet zaměstnanců se také postupně zvýšil, a to jak v řadách pedagogů, tak i asistentů a vychovatelů. Oproti ZŠ Lánecká zde nárůst počtu jednotlivých skupin zaměstnanců není tak markantní a souvisí především nárůstem počtu žáků.

4.2 Rozbor hospodaření základní školy Lánecká

Tato kapitola se bude zabývat analýzou hospodaření ZŠ Lánecká v letech 2016-2020. Škola nepřekračuje zákonná kritéria a jako součást účetní závěrky sestavuje pouze základní výkazy (Rozvaha, Výkaz zisku a ztráty) včetně příloh. Stěžejními zdroji informací pro analýzu hospodaření budou tedy tyto výkazy účetní závěrky, příloha F. Doplnující informace k fondům účetní jednotky, dále také Výroční zprávy o činnosti školy a návrhy rozpočtů prostředků od zřizovatele za jednotlivé sledované roky. Nejprve bude provedena horizontální a vertikální analýza rozvahy, analýza výkazu zisku a ztráty a analýza čerpání

fondů školy. Následně bude proveden rozbor financování školy a analýza rozpočtu prostředků od zřizovatele. Nakonec budou vypočteny jednotlivé ukazatele finanční analýzy.

4.2.1 Rozvaha

Rozvaha je finančním výkazem, dle kterého lze posoudit finanční situaci účetní jednotky. Zobrazuje celkový přehled o majetku (aktivech) a zdrojích jeho krytí (pasivech), kdy aktiva jsou členěna na stálá (dlouhodobý nehmotný, hmotný a finanční majetek) a oběžná aktiva (zásoby, krátkodobé pohledávky, finanční majetek), v pasivech se pak rozlišuje vlastní kapitál (jmění účetní jednotky, fondy účetní jednotky, výsledek hospodaření) a cizí zdroje (rezervy, dlouhodobé a krátkodobé závazky). Údaje z rozvah ZŠ Lánecká za sledovaná účetní období 2016-2020 jsou uvedeny v následující tabulce. Pro provedení horizontální analýzy (viz dále) jsou uvedeny také údaje roku 2015.

Tabulka 4: Rozvaha ZŠ Lánecká 2015-2020 (v Kč)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
AKTIVA CELKEM	2 906 542	3 485 925	4 925 792	5 166 390	8 817 325	8 289 458
Stálá aktiva	215	0	0	0	200 046	133 362
Dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0	0	200 046	133 362
Dlouhodobý hmotný majetek	215	0	0	0	0	0
Dlouhodobý finanční majetek	0	0	0	0	0	0
Dlouhodobé pohledávky	0	0	0	0	0	0
Oběžná aktiva	2 906 327	3 485 925	4 925 792	5 166 390	8 617 279	8 156 096
Zásoby	185 346	229 219	185 995	203 623	144 000	153 914
Krátkodobé pohledávky	498 487	90 541	794 119	1 298 574	3 961 786	1 775 544
Krátkodobý finanční majetek	2 222 494	3 166 165	3 945 678	3 664 193	4 511 493	6 226 638
PASIVA CELKEM	2 906 542	3 485 925	4 925 792	5 166 390	8 817 325	8 289 458
Vlastní kapitál	738 036	708 197	1 105 885	1 040 176	1 185 279	1 464 516
Jmění účetní jednotky a upr. pol.	34 215	34 000	34 000	34 000	234 000	234 000
Fondy účetní jednotky	341 321	679 020	1 163 446	603 016	1 499 728	922 195
Výsledek hospodaření	362 500	-4 823	-91 560	403 160	-548 449	308 321
Cizí zdroje	2 168 506	2 777 728	3 819 907	4 126 214	7 632 046	6 824 942
Rezervy	0	0	0	0	0	0
Dlouhodobé závazky	0	0	732 983	1 221 639	2 955 744	1 734 105
Krátkodobé závazky	2 168 506	2 777 728	3 086 924	2 904 575	4 676 302	5 090 837

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021b)

Horizontální analýza

V rámci horizontální analýzy rozvahy byly porovnány údaje vždy dvou po sobě jdoucích období z tabulky 4. Relativní změna jednotlivých položek je uvedena v následující tabulce 5.

Tabulka 5: Horizontální analýza rozvahy ZŠ Lánecká (v %)

Rok	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
AKTIVA CELKEM	19,9	41,3	4,9	70,7	-6,0
Stálá aktiva	-100,0	0	0	0	-33,3
Dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0	0	-33,3
Dlouhodobý hmotný majetek	-100,0	0	0	0	0
Oběžná aktiva	19,9	41,3	4,9	66,8	-5,4
Zásoby	23,7	-18,9	9,5	-29,3	6,9
Krátkodobé pohledávky	-81,8	777,1	63,5	205,1	-55,2
Krátkodobý finanční majetek	42,5	24,6	-7,1	23,1	38,0
PASIVA CELKEM	19,9	41,3	4,9	70,7	-6,0
Vlastní kapitál	-4,0	56,2	-5,9	13,9	23,6
Jmění účetní jednotky a upr. pol.	-0,6	0	0	588,2	0
Fondy účetní jednotky	98,9	71,3	-48,2	148,7	-38,5
Výsledek hospodaření	-101,3	-1 798,6	540,3	-236,0	156,2
Cizí zdroje	28,1	37,5	8,0	85,0	-10,6
Dlouhodobé závazky	0	0	66,7	141,9	-41,3
Krátkodobé závazky	28,1	11,1	-5,9	61,0	8,9

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021b)

Z tabulky 5 je patrné, že aktiva a pasiva ZŠ Lánecká měla ve sledovaném období mimo posledního roku zvyšující se tendenci, avšak v kolísavém tempu. Výraznější nárůst byl zaznamenán v roce 2017 (41,3 %) a v roce 2019 (70,7 %). V položkách stálých aktiv došlo k navýšení až v roce 2019, kdy škola pořídila nový software. Nejvýznamnější položkou aktiv byla oběžná aktiva, především pak krátkodobé pohledávky, které se prudce zvýšily zejména v letech 2017-2019, a to na dohadných účtech aktivních díky nezúčtovaným dotacím.

Vlastní kapitál ve sledovaném období rostl s výjimkou roku 2018, kdy došlo k meziročnímu poklesu přibližně o 6 %. Jmění účetní jednotky bylo v prvních třech letech konstantní, v roce 2019 však narostlo o 588,2 % díky transferům na pořízení dlouhodobého majetku. Meziročně pravidelně kolísaly zůstatky fondů účetní jednotky, jednak díky střídavě zhoršenému a zlepšenému výsledku hospodaření, ale také díky realizovaným investičním akcím apod. Výsledek hospodaření byl v letech 2016, 2017 a 2019 schodkový, což rovněž souvisí s investičními akcemi školy, kdy v roce 2017 byly rekonstruovány podlahy v dílnách a tělocvičnách a škola v rámci této akce neplánovaně zrekonstruovala také k těmto prostorám příslušející sociální zařízení včetně navazujícího hlavního kanalizačního řádu, neboť z provozních a ekonomických důvodů bylo výhodnější realizovat vše zmíněné v rámci jedné akce. V roce 2019 souvisel zhoršený hospodářský výsledek především s nárůstem výdajů a značným přečerpaním rozpočtu na údržbu v souvislosti s vybudováním

bezbariérového přístupu školy, kdy se akce týkala pavilonu prvního stupně, družiny a spojovacího pavilonu, a v rámci akce bylo opět neplánovaně kompletně zrekonstruováno sociální zařízení těchto pavilonů. Dále došlo k přečerpání nákladů na elektrickou energii a na teplo v důsledku zvýšení cen energií. S tím souvisí i meziroční nárůst položek cizích zdrojů, kdy po zpomalení mezi lety 2017 a 2018 došlo v dalším roce k jejich nárůstu o 85 % díky přijatým zálohám na dotace a přijaté krátkodobé návratné finanční výpomoci.

Vertikální analýza

Vertikální analýza ukazuje podíl jednotlivých položek rozvahy na celkových aktivech a pasivech vždy v daném roce. Tyto relativní podíly jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 6: Vertikální analýza rozvahy ZŠ Lánecká (v %)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
AKTIVA CELKEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Stálá aktiva	0	0	0	2,3	1,6
Dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0	2,3	1,6
Dlouhodobý hmotný majetek	0	0	0	0	0
Oběžná aktiva	100,0	100,0	100,0	97,7	98,4
Zásoby	6,6	3,8	3,9	1,6	1,9
Krátkodobé pohledávky	2,6	16,1	25,1	44,9	21,4
Krátkodobý finanční majetek	90,8	80,1	70,9	51,2	75,1
PASIVA CELKEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vlastní kapitál	20,3	22,5	20,1	13,4	17,7
Jmění účetní jednotky a upr. pol.	1,0	0,7	0,7	2,7	2,8
Fondy účetní jednotky	19,5	23,6	11,7	17,0	11,1
Výsledek hospodaření	-0,1	-1,9	7,8	-6,2	3,7
Cizí zdroje	79,7	77,5	79,9	86,6	82,3
Dlouhodobé závazky	0	14,9	23,6	33,5	20,9
Krátkodobé závazky	79,7	62,7	56,2	53,0	61,4

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021b)

Z tabulky 6 vyplývá, že ve sledovaném období byla aktiva tvořena téměř stoprocentně oběžnými aktivy, a to z největší části krátkodobým finančním majetkem. Vzhledem k tomu, že škola nevlastní žádné budovy a v letech 2016-2018 nepořídila žádný nový majetek, podíl stálých aktiv byl v těchto letech nulový. V roce 2019, kdy byl pořízen software, pak stálá aktiva představovala 2,3 % celkových aktiv.

Podíl vlastního kapitálu na celkových pasivech byl v jednotlivých letech různý. Největšího podílu dosáhl v roce 2017 (22,5 %) a naopak nejmenšího podílu dosáhl v roce 2019 (13,5 %). Hlavní částí pasiv byly ale cizí zdroje, a to zejména krátkodobé závazky, jež jsou

z velké části tvořeny prostředky na platy, sociální a zdravotní pojištění a daně. Zde je vidět např. v roce 2019 zvýšení na 86,6 %, což koresponduje se zvýšením počtu zaměstnanců školy, konkrétně asistentů.

4.2.2 Výkaz zisku a ztráty

Celkové náklady a výnosy školy jsou zobrazovány ve Výkazu zisku a ztráty. V následující tabulce jsou uvedeny souhrnné položky výsledovek sledovaného období 2016-2020 za hlavní činnost. Žádnou hospodářskou (doplňkovou) činnost škola v tomto období nevykonávala.

Tabulka 7: VZZ ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
NÁKLADY CELKEM	25 769 640	30 528 077	33 943 949	41 070 887	41 167 645
Náklady z činnosti	25 769 640	30 528 077	33 943 949	41 070 887	41 167 645
Finanční náklady	0	0	0	0	0
Náklady na transfery	0	0	0	0	0
Daň z příjmů	0	0	0	0	0
VÝNOSY CELKEM	25 764 817	30 436 516	34 347 109	40 522 438	41 758 420
Výnosy z činnosti	2 315 993	2 415 763	2 507 900	2 677 088	1 367 331
Finanční výnosy	3	1	1	1	1
Výnosy z transferů	23 448 821	28 020 752	31 839 208	37 845 349	40 391 088
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ	-4 823	-91 560	403 160	-548 449	590 776

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů zisku a ztráty (Justice.cz, 2021b)

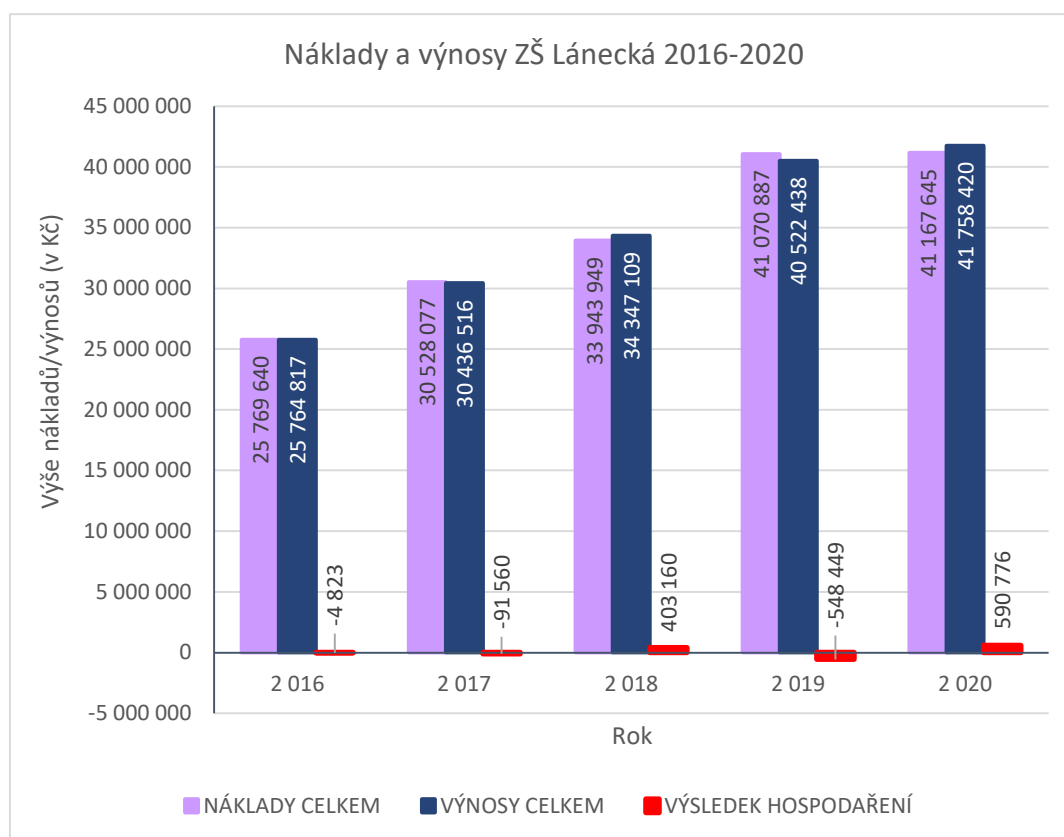
Tabulka 7 ukazuje, že veškeré náklady ZŠ Lánecká vznikly jako náklady z činnosti. Vůbec největší část z těchto nákladů tvoří mzdové náklady a zákonné sociální pojištění, nemalými položkami jsou také spotřeba materiálu a spotřeba energie, dále opravy a udržování, ostatní služby, zákonné sociální náklady a náklady z dlouhodobého drobného majetku.

Hlavní složkou výnosů byly výnosy z transferů, které tvořily více než 90 % celkových výnosů a tento podíl se ve sledovaném období postupně zvyšoval. Tento trend odráží zejména vyšší výnosy z prodaných obědů školní jídelnou, kdy byla jednak zvýšena cena obědů v důsledku zvýšení cen potravin, a zároveň se počet odebraných obědů zvýšil. Naopak výnosy z činnosti, ač v letech 2016-2019 narůstaly, jejich podíl na celkových výnosech klesal z 9 % v roce 2016 až na pouhých 3 % v roce 2020, kdy byla činnost školy silně omezena restrikcemi v souvislosti s pandemií virového onemocnění Covid-19 (více viz dále strana 60).

Výsledek hospodaření již byl komentován v kapitole 4.2.1 v rámci horizontální analýzy rozvahy. Díky přečerpání prostředků na údržbu, investičním akcím školy, ale i díky zdražení energií vykázala škola v letech 2017, 2018 a 2019 zhoršený hospodářský výsledek. Tyto vzniklé zhoršené výsledky hospodaření byly kryty z rezervního fondu školy buď zcela nebo z části, kdy např. v roce 2019 byla pokryta přibližně polovina a zbytek se převedl do následujícího období 2020, kdy měl být pokryt ze zlepšeného hospodářského výsledku.

Vývoj celkových nákladů, výnosů a hospodářského výsledku ve sledovaném období je názorně zachycen také na následujícím grafu.

Graf 1: Náklady a výnosy ZŠ Lánecká 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů zisku a ztráty (Justice.cz, 2021b)

4.2.3 Fondy

ZŠ Lánecká tvoří tři fondy – fond kulturních a sociálních potřeb (FKSP), rezervní fond a fond investic. Vzhledem k tomu, že škola disponuje dostatečnými prostředky na platy i odměny svých zaměstnanců, zřizovatel nepovoluje tvorbu fondu odměn.

Přehled tvorby, čerpání a konečných stavů fondů v letech 2016-2020 je zachycen v následující tabulce 8.

Tabulka 8: Fondy ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Rok		2016	2017	2018	2019	2020
FKSP	poč. stav	137 343	212 309	376 784	603 016	611 162
	tvorba fondu	206 518	341 620	392 662	465 105	515 670
	čerpání fondu	131 552	177 145	166 430	456 959	380 608
	konečný stav	212 309	376 784	603 016	611 162	746 224
Rezervní fond	poč. stav	82 932	445 432	765 383	0	888 565
	tvorba fondu	362 500	324 773	0	1 025 732	0
	čerpání fondu	0	4 823	765 383	137 166	712 595
	konečný stav	445 432	765 383	0	888 565	175 971
Fond investic	poč. stav	121 045	21 278	21 278	0	0
	tvorba fondu	215	0	28 722	0	0
	čerpání fondu	99 982	0	50 000	0	0
	konečný stav	21 278	21 278	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování dle přílohy k účetní závěrce (Justice.cz, 2021b)

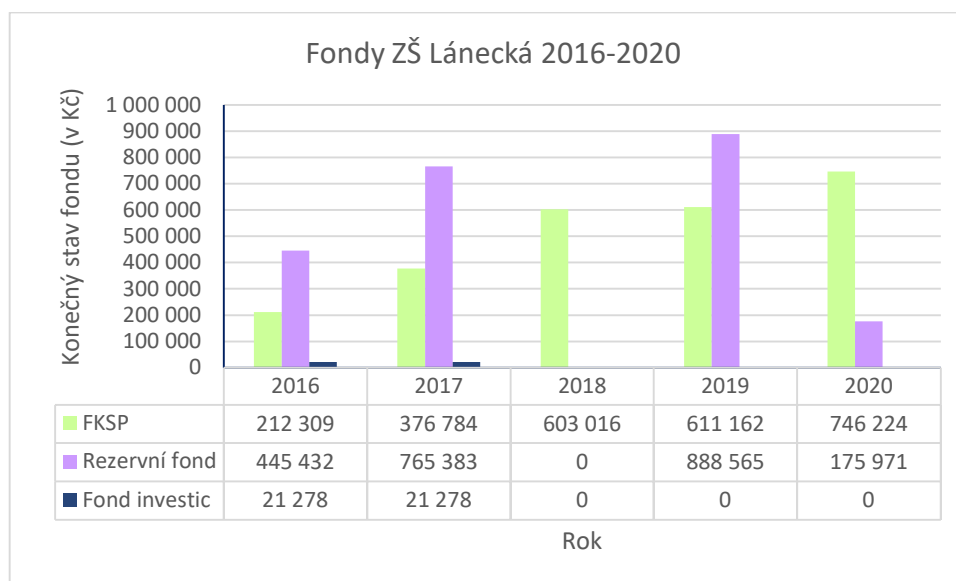
Z tabulky 8 je patrné, že prostředky plynoucí do fondu kulturních a sociálních potřeb ve sledovaném období rostly, což koresponduje s rostoucím celkovým objemem nákladů. Fond byl ve všech letech tvořen výhradně základním přidělem. Čerpání fondu bylo meziročně kolísavé. Prostředky byly vyplaceny na rekreaci, stravování, kulturu, tělovýchovu a sport, poskytnuté peněžní dary a ostatní. Konečný stav FKSP vykazuje rostoucí trend.

U rezervního fondu již pravidelnost sledovat nelze. V roce 2016 plynul do fondu pouze zlepšený výsledek hospodaření (ZIVH) a nebylo z něj čerpáno. V roce 2017 přibýly do fondu nespotřebované dotace z rozpočtu EU a byl z něj uhrazen zhoršený výsledek hospodaření (ZhVH). V roce 2018 do fondu žádné prostředky nepřibýly, čerpáno bylo na úhradu ZhVH, byl posílen fond investic a zřizovateli byla uhrazena část nevrácené úspory za teplo. Fond byl zcela vyčerpán. V roce 2019 byly do fondu odvedeny nespotřebované dotace z rozpočtu EU a ZIVH, čerpána byla pouze zbývající část nevrácené úspory za teplo z roku 2017. V roce 2020 bylo z fondu pouze čerpáno, a to mimo jiné na úhradu ZhVH.

Ve fondu investic byl zaznamenán pohyb prostředků pouze v letech 2016 a 2018, kdy v roce 2016 byly připsány odpisy a v roce 2018 převod z rezervního fondu. Čerpání bylo v obou letech v podobě odvodu do rozpočtu zřizovatele. V roce 2017 nebyl na fondu žádný pohyb, a v posledních dvou sledovaných letech již byl stav a pohyb na fondu investic nulový.

Vývoj konečných stavů jednotlivých fondů je znázorněn také na následujícím grafu.

Graf 2: Fondy ZŠ Lánecká 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle přílohy k účetní závěrce (Justice.cz, 2021b)

4.2.4 Financování

Do rozpočtu ZŠ Lánecká plynuly ve sledovaném období finanční prostředky z různých zdrojů. Přímé náklady na vzdělávání škola hradí především ze státních peněz, které každoročně rozepisuje MŠMT, a jejichž čerpání podléhá pravidelnému vykazování. Dále škola získávala prostředky z různých dotačních a podpůrných programů, jako např. v letech 2016 a 2017 z kapitol 33050 Rozvojový program na podporu speciálních pedagogů a 33052 Zvýšení platů pracovníků regionálního školství, v letech 2017-2020 z kapitoly 33070 Podpora výuky plavání v ZŠ, nebo v roce 2020 z kapitol 33076 Mezikrajové rozdíly v odměňování pedagogických pracovníků a 33077 Podpora při změně systému financování regionálního školství.

Stručný přehled o svém hospodaření škola každoročně uvádí ve Výroční zprávě o činnosti školy. Dle těchto zpráv a dle podkladů pro schválení rozpočtů za jednotlivé roky obdržela škola ve sledovaném období příjmy ve struktuře uvedené v tabulce 9 a grafu 3. U ZŠ Lánecká vykázané částky souhlasí se skutečnými konečnými zůstatky dle účetní závěrky

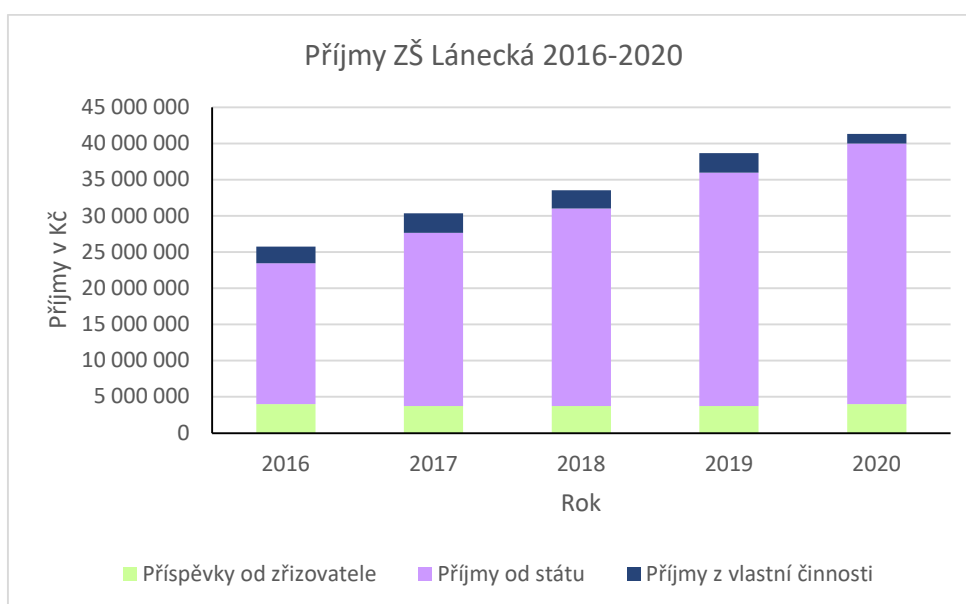
a „zřizovatelského“ rozpočtu, přestože výroční zprávy jsou sestavovány ke konci školního roku, tzn. v polovině účetního období.

Tabulka 9: Příjmy ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Příspěvky od zřizovatele	3 981 708	3 714 612	3 724 336	3 717 398	3 980 945
Příjmy od státu	19 446 366	23 913 398	27 296 832	32 254 138	36 006 462
příjmy určené na PNV	18 703 949	23 280 267	27 240 532	31 446 589	35 969 674
Příjmy z vlastní činnosti	2 315 996	2 715 764	2 507 901	2 677 089	1 299 777
Příjmy celkem	25 744 070	30 343 774	33 529 069	38 648 625	41 287 184

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

Graf 3: Příjmy ZŠ Lánecká 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

Z tabulky a grafu je patrné, že státní příjmy několikanásobně převyšovaly příspěvek od zřizovatele, konkrétně v roce 2016 přibližně 5krát, v roce 2017 přibližně 6krát, v roce 2018 přibližně 7krát a v posledních dvou sledovaných letech přibližně 9krát. Růst tohoto nepoměru byl způsoben stagnující výší poskytnutých příspěvků od zřizovatele (kolem 3,7 mil. Kč) a zvyšující se částkou určenou na přímé náklady na vzdělávání (meziroční zvýšení přibližně o 5 mil. Kč) v důsledku růstu platů a s tím spojených odvodů. Výše provozního příspěvku je nastavena tak, aby přibližně pokryla celkové náklady „zřizovatelského“ rozpočtu (bez ŠJ). Záleží tedy částečně na škole, jakou výši nákladů navrhuje ke schválení a jak odůvodní případný požadavek na zvýšení příspěvku.

4.2.5 Rozpočet prostředků od zřizovatele

Z příspěvků od zřizovatele je hrazen provoz školy včetně údržby majetku. Škola musí každoročně sestavit na tyto prostředky rozpočet a předložit jej zřizovateli ke schválení současně s požadavkem na výši provozního příspěvku na daný rok. Při sestavování rozpočtu vychází ze schválených a skutečně čerpaných rozpočtů minulých období a také musí zohlednit plánované zvýšení výdajů např. na investiční akce apod. Po projednání rozpočtu zřizovatel rozhodne o výši příspěvku a stanoví limity specifických závazných ukazatelů, které škola musí v rámci rozpočtu dodržet. ZŠ Lánecké jsou každoročně stanoveny tyto specifické závazné ukazatele:

- *limit výdajů na pořízení dlouhodobého majetku (drobného dlouhodobého majetku),*
- *limit finančních prostředků určených pouze na opravy a udržování majetku města,*
- *limit finančních prostředků určených pouze na náklady na teplo.*

Mimo příspěvku na provoz zřizovatel škole poskytoval také příspěvek na provoz a správu dopravního hřiště, investiční dotaci, příspěvek na mzdovou režii školní jídelně a v prvních dvou letech příspěvek na integraci. Schválené výše příspěvků a stanovené limity závazných ukazatelů v jednotlivých letech jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 10: Příspěvky zřizovatele ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Příspěvek na provoz	3 775 300	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
limit na pořízení dl. maj.	560 300	405 000	404 000	604 000	504 000
limit na opravy a udržování	453 000	493 000	530 000	700 000	550 000
limit na náklady na teplo	1 528 000	1 328 000	1 100 000	980 000	980 000
Provoz a správa dopr. hřiště	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Mzdová režie – školní jídelna	123 408	132 752	130 336	155 398	123 000
Integrace	30 000	17 000	0	0	0
Investiční dotace	18 000	27 000	59 000	27 000	27 000
Příspěvek zřizovatele celkem	3 981 708	3 711 752	3 724 336	3 717 398	3 685 000

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

Finanční prostředky na úhradu nákladů na teplo jsou zúčtovatelné. To znamená, že pokud škola tyto peníze nevyčerpá, zbytek musí vrátit zpět zřizovateli. V žádném případě nesmí být tyto finance použity na jiný účel. U ostatních položek je možné po předchozí domluvě

a schválení zřizovatelem převést část prostředků k použití na jiný účel, než bylo původně schváleno.

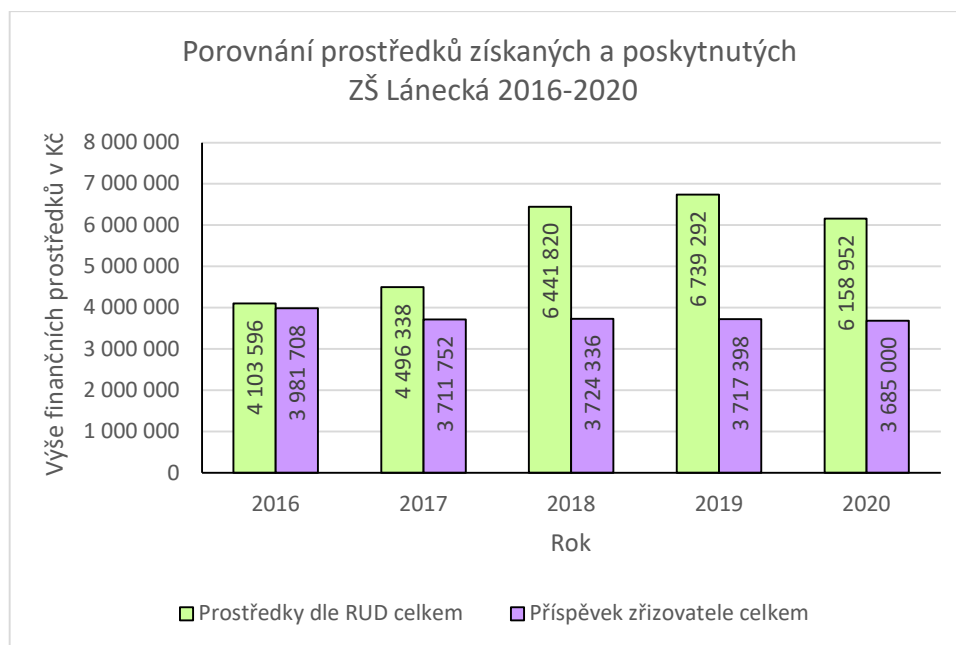
Zřizovatel získává na financování škol prostředky podle zákona č. 246/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní (RUD). Částky vychází z kritéria „počtu dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcí“. Použití těchto prostředků spadá do samostatné působnosti obce a je plně v pravomoci dané obce, jakým způsobem je bude čerpat. (MF, 2022) Výše získaných prostředků a porovnání se schváleným příspěvkem pro ZŠ Lánecká je znázorněno v následující tabulce a grafu.

Tabulka 11: Porovnání prostředků pro ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Prostředky dle RUD na 1 žáka	8 806	9 506	13 706	14 462	13 626
Počet žáků	466	473	470	466	452
Prostředky dle RUD celkem	4 103 596	4 496 338	6 441 820	6 739 292	6 158 952
Příspěvek zřizovatele celkem	3 981 708	3 711 752	3 724 336	3 717 398	3 685 000
Příspěvek zřizovatele v %	97 %	83 %	58 %	55 %	60 %

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021) a MF (2022)

Graf 4: Porovnání prostředků pro ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021) a MF (2022)

Z tabulky i grafu je patrné, že zřizovatel ve sledovaném období škole neposkytoval plnou výši prostředků, kterou měl pro ni dle RUD k dispozici. V roce 2016 škola obdržela 97 % celkové výše těchto financí, v dalších letech však tento poměr značně klesl až na 55 % (2019). Toto značné procentní snížení nastalo v roce 2018, kdy došlo k výraznějšímu zvýšení částky z RUD v důsledku dvouprocentního zvýšení výpočtového koeficientu. A ačkoliv tedy zřizovatel dostával dle RUD čím dál vyšší obnos, škole byly poskytovány prostředky stále na stejné úrovni kolem 3,7 mil. Kč. Jak již bylo zmíněno, výše provozního příspěvku je odvozena z celkové výše nákladů (bez ŠJ) a je stanovena tak, aby je přibližně pokryla. Pokud škola při schvalování rozpočtu nebo později v průběhu období nepožádá o navýšení rozpočtovaných nákladů a zvýšení provozní dotace, zřizovatel to ze svého podnětu neudělá. Samozřejmě musí být požadavek školy dostatečně odůvodněn.

Výdaje

Přehled plnění rozpočtovaných výdajů „zřizovatelského“ rozpočtu ZŠ Lánecká za sledované období je zaznamenán v následující tabulce 12. Pro každý rok jsou vždy v jednom sloupci uvedeny částky schváleného rozpočtu (po úpravách) a v druhém sloupci částky skutečně čerpaného rozpočtu. ZŠ Lánecká v rozpočtu zvláště sleduje dvě střediska (škola a školní jídelna). Položky školní jídelny jsou v tabulkách označeny dodatkem „ŠJ“.

Z tabulky 12 vyplývá, že největší nákladovou položkou „zřizovatelského“ rozpočtu byl ve sledovaném období účet **501 – spotřeba materiálu**, a to především díky položce *potraviny* za školní jídelnu, která v důsledku stoupajících cen rok od roku narůstala. V roce 2019 bylo za potraviny utraceno více než 2,83 mil. Kč, což představuje přibližně 41 % celkových nákladů v tomto roce. Důvodem byl jednak vyšší růst cen potravin na trhu, ale i zvýšení spotřeby potravin v souvislosti s vyšším prodejem obědů. Dále je na tomto účtu soustředěná např. spotřeba materiálu, kancelářských potřeb, hygienických potřeb, tonery, učebnice atd. V letech 2016, 2017 a 2020 byl rozpočet účtu 501 přečerpán, přičemž nejvíce to bylo v roce 2017 (419 tis. Kč). Překročeny byly zejména náklady za potraviny, na spotřebu materiálu, ale také rostoucí náklady na hygienické potřeby, které kulminovaly obzvláště v posledním sledovaném roce, kdy školy čelily restrikcím v souvislosti s pandemií virového onemocnění Covid-19. I přesto, že byl provoz škol výrazně omezen, spotřeba hygienických potřeb vzrostla oproti předchozímu roku přibližně o 21 tis. Kč a byla tak dvojnásobně přečerpána schválená výše této položky.

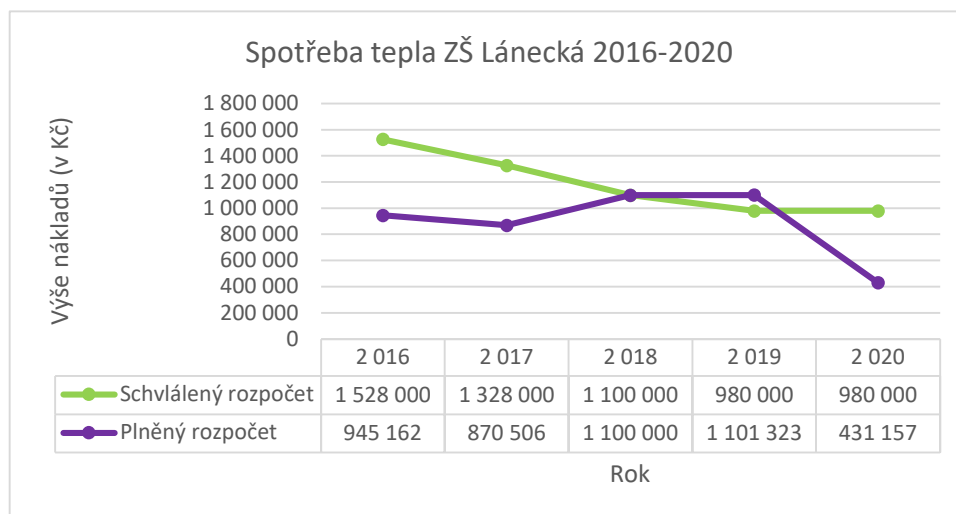
Tabulka 12: ZR – výdaje ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016		2017		2018		2019		2020	
	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný
Rozpočet										
501 - spotřeba materiálu	2 151 000	2 504 803	2 166 000	2 585 444	2 655 000	2 645 857	2 527 000	2 836 200	2 608 000	1 581 854
spotřeba materiálu	182 000	209 289	127 000	223 588	247 000	238 432	119 000	272 052	200 000	208 625
kancelářské potřeby	40 000	70 008	40 000	32 137	40 000	43 876	40 000	7 852	40 000	0
hygienické potřeby	45 000	69 758	65 000	72 370	65 000	72 640	65 000	110 800	65 000	131 594
tonery	20 000	53 453	50 000	4 090	30 000	22 830	30 000	3 267	30 000	0
učebnice	10 000	9 201	10 000	7 904	10 000	23 275	10 000	11 524	10 000	4 211
pohonné hmoty	5 000	606	5 000	295	3 000	580	3 000	250	3 000	223
potraviny – ŠJ	1 800 000	2 016 530	1 800 000	2 166 050	2 195 000	2 184 037	2 195 000	2 367 572	2 195 000	1 194 233
spotřeba materiálu – ŠJ	15 000	43 688	35 000	33 164	40 000	35 882	40 000	39 079	40 000	25 821
hygienické potřeby – ŠJ	34 000	32 269	34 000	45 846	25 000	24 305	25 000	23 805	25 000	17 145
502 - spotřeba energie	2 188 000	1 602 950	1 988 000	1 462 061	1 800 000	1 743 374	1 680 000	1 841 351	1 680 000	952 825
spotřeba vody	210 000	234 453	210 000	227 122	250 000	237 848	250 000	249 768	250 000	165 664
spotřeba elektrické energie	450 000	423 335	450 000	364 433	450 000	405 526	450 000	490 260	450 000	356 004
spotřeba tepla	1 528 000	945 162	1 328 000	870 506	1 100 000	1 100 000	980 000	1 101 323	980 000	431 157
511 - opravy a udržování	453 000	786 252	493 000	933 988	530 000	258 667	700 000	802 054	550 000	504 127
512 - cestovné	6 000	134	6 000	0	3 000	0	3 000	0	3 000	670
518 - služby	507 000	499 448	533 000	583 687	580 000	499 750	455 000	617 743	580 000	501 577
služby	98 000	266 867	115 000	355 042	290 000	235 171	165 000	389 676	290 000	330 719
revize	60 000	28 831	60 000	26 828	40 000	46 676	40 000	17 970	40 000	48 263
zabezpečení	20 000	15 972	20 000	18 876	20 000	15 972	20 000	19 166	20 000	20 968
bankovní poplatky	20 000	31 695	20 000	36 331	35 000	36 450	35 000	35 545	35 000	17 839
školení mimo DVPP	18 000	17 670	39 000	29 480	20 000	31 236	20 000	27 600	20 000	0
telekomunikace	70 000	47 610	70 000	46 946	55 000	47 585	55 000	40 340	55 000	35 089
poštovné	4 000	2 934	4 000	3 128	4 000	2 059	4 000	1 702	4 000	1 707
software	60 000	11 716	60 000	0	25 000	1 293	25 000	0	25 000	0
plavecký výcvik	90 000	48 260	90 000	49 530	65 000	63 840	65 000	73 670	65 000	36 140
služby – ŠJ	30 000	27 893	30 000	17 526	16 000	19 468	16 000	12 073	16 000	10 853
školení mimo DVPP – ŠJ	17 000	0	5 000	0	0	0	0	0	0	0
software – ŠJ	20 000	0	20 000	0	10 000	0	10 000	0	10 000	0
521 - mzdové náklady celkem	160 408	162 217	167 300	178 982	175 394	197 432	193 857	201 999	170 000	182 974
prostředky OON	70 000	72 480	70 000	77 760	70 000	79 680	70 000	75 520	70 000	70 000
prostředky na platy – ŠJ	90 408	89 737	97 300	101 222	105 394	117 752	123 857	126 479	100 000	137 234
524 - zákonné sociální pojištění	51 000	42 172	53 452	46 055	53 942	51 674	60 064	54 699	52 000	58 771
527 - zákonné sociální náklady	11 000	10 087	4 000	7 374	14 000	11 655	14 477	10 374	14 000	14 545
549 - ostatní náklady z činnosti	51 000	18 377	51 000	20 077	20 000	23 430	40 000	28 730	40 000	38 292
551 - odpisy dlouhodobého majetku	15 000	215	15 000	0	5 000	0	5 000	0	5 000	66 684
558 - náklady z drobného dlouh. majetku	560 300	675 542	405 000	404 269	404 000	401 849	604 000	552 480	504 000	115 154
drobný majetek do 3000 Kč	105 000	70 000	105 000	30 693	60 000	35 218	60 000	40 545	60 000	24 360
drobný majetek nad 3000 Kč	310 000	362 414	230 000	336 671	249 000	243 066	449 000	320 380	349 000	90 794
výpočetní technika nad 3000 Kč	50 000	159 196	50 000	0	60 000	45 956	60 000	134 488	60 000	0
drobný majetek do 3000 Kč – ŠJ	9 000	1 712	9 000	0	5 000	10 618	5 000	9 017	5 000	0
drobný majetek nad 3000 Kč – ŠJ	86 300	82 220	11 000	36 905	30 000	66 991	30 000	48 050	30 000	0
Náklady celkem – škola	3 949 000	3 935 441	3 755 000	3 729 922	3 735 000	3 261 288	3 732 477	4 247 506	3 688 000	2 584 082
Náklady celkem – ŠJ	2 204 708	2 366 756	2 126 752	2 492 015	2 525 336	2 572 400	2 549 921	2 698 123	2 518 000	1 433 390
NÁKLADY CELKEM	6 153 708	6 302 197	5 881 752	6 221 937	6 260 336	5 833 688	6 282 398	6 945 629	6 206 000	4 017 472

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

Další velmi významnou a sledovanou položkou rozpočtu je účet **502 – spotřeba energie** a zejména pak jeden ze závazných ukazatelů – *spotřeba tepla*. Částky za energie čítaly v souhrnu v roce 2016 více než 1,6 mil. Kč, v roce 2017 spotřeba nepatrně klesla na 1,46 mil. Kč a v dalších dvou letech v důsledku zvyšování cen energií opět rostla až na 1,84 mil. Kč (2019). Jak bylo výše zmíněno, spotřebu tepla musí škola zřizovateli vždy vyúčtovat, nevyčerpané prostředky vrací a při překročení rozpočtované částky může zřizovatele požádat o doplacení. Plnění tohoto závazného ukazatele ve sledovaném období je názorně zachyceno v následujícím grafu.

Graf 5: Spotřeba tepla ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

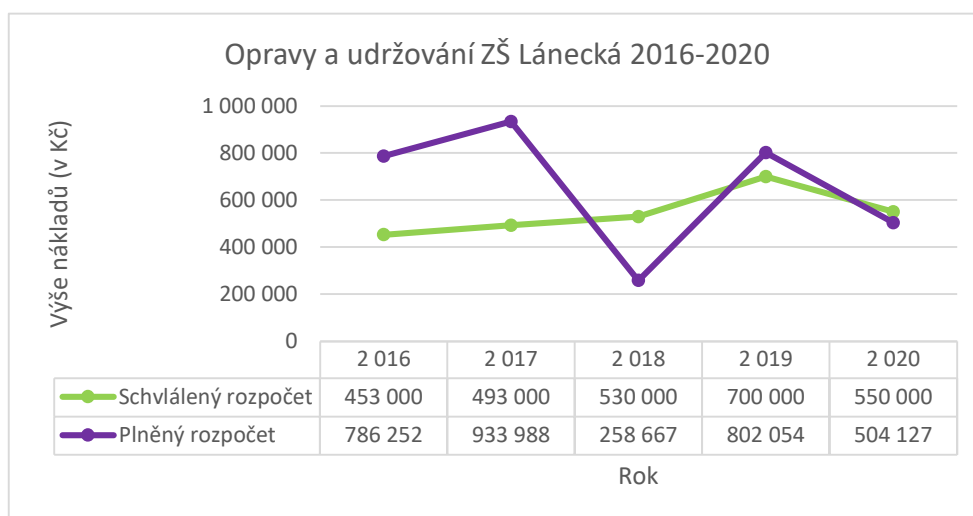

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

V grafu je vidět, že pouze v roce 2019 byl rozpočet na teplo překročen, v ostatních letech nebyl vyčerpán. Dokonce i v roce 2018, který se jeví jako vyrovnaný. Za tento rok byly energie vyúčtovány dříve a škola stihla vrátit nedočerpanou částku zřizovateli ještě před schvalováním rozpočtu.

Účet 511 – opravy a udržování je dalším ze závazných ukazatelů, na který škola dostává účelově vázané prostředky od zřizovatele. Vývoj čerpání je znázorněn v následujícím grafu.

Graf 6: Opravy a udržování ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

V prvních dvou letech a v roce 2019 byl rozpočet oprav a udržování přečerpán v rámci investičních akcí, jak bylo již zmíněno v kapitole 4.2.1 (v roce 2017 rekonstrukce podlah v dílnách a tělocvičnách včetně kompletní rekonstrukce příslušejícího sociálního zařízení, v roce 2019 vybudování bezbariérového přístupu školy a neplánovaná kompletní rekonstrukce sociálního zařízení pavilonu 1. stupně a družiny). V roce 2018 a 2020 rozpočet nebyl vyčerpán.

Účet 512 – cestovné je sice každoročně rozpočtován, ale zůstává téměř nečerpán. V roce 2016 bylo vyčerpáno pouze 134 Kč z rozpočtovaných 6 000 Kč a v roce 2020 bylo uhrazeno 670 Kč z rozpočtovaných 3 000 Kč.

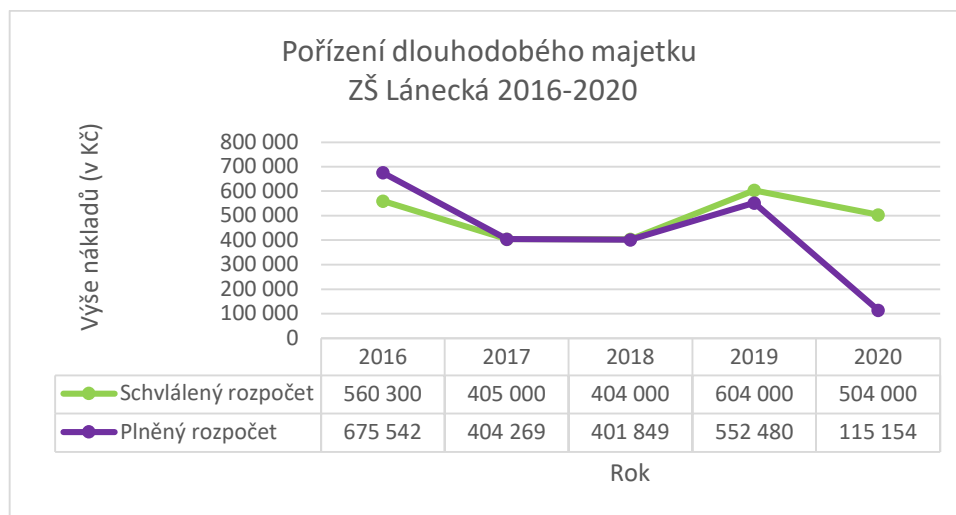
Nemalou položkou je rovněž účet **518 – služby**, který je čerpán ve výši okolo 500-600 tis. Kč a bývá zpravidla přečerpán, zejména díky největší a nejvíce překračované položce *služby*. Dále sem jsou zahrnuty telekomunikace, plavecký výcvik, bankovní poplatky, revize, školení (mimo DVPP), zabezpečení, poštovné a další. Každoročně jsou zde rozpočtovány náklady na software (v prvních dvou letech 80 tis. Kč, dále po 35 tis. Kč), k jejich čerpání však téměř nedochází.

521 - mzdové náklady a 524 – zákonné sociální pojištění se v tomto rozpočtu týkají školní jídelny, uklízeček a pracovníků na dohody. Obě položky měly ve sledovaném období rostoucí tendenci. **527 – zákonné sociální náklady** zahrnují odvody do FKSP a náklady na prevenci zaměstnanců a jejich celková výše ve sledovaném období kolísá. Nejméně bylo použito v roce 2017 (7 374 Kč) a nejvíce v roce 2020 (14 545 Kč). U účtu **549 – ostatní náklady z činnosti** byl v prvních dvou letech více než dvojnásobně nadhodnocen rozpočet. Schválena byla částka 51 tis. Kč, ale čerpáno bylo pouze kolem 20 tis. Kč. V roce 2017 bylo proto rozpočtováno pouze 20 tis. Kč, nicméně tato částka byla přečerpána. V dalších letech byl rozpočet opět zvýšen na 40 tis. Kč, což již bylo dostatečné. Tato položka v roce 2020 narostla až na 38 292 Kč.

Poslední ze závazných ukazatelů, kdy jsou prostředky účelově vázány, jsou náklady na pořízení dlouhodobého majetku sledované na účtu **558 – náklady z drobného dlouhodobého majetku**. Zde jsou rozlišovány náklady na drobný majetek do 3 000 Kč, drobný majetek nad 3 000 Kč a výpočetní techniku nad 3 000 Kč, zvláště pro školu a školní jídelnu. Více než polovina těchto prostředků byla čerpána na drobný majetek nad 3 000 Kč.

Nákup výpočetní techniky byl zaznamenán v roce 2016, 2018 a 2019. Přehled celkového plnění této rozpočtové položky je zachycen na následujícím grafu.

Graf 7: Pořízení dl. majetku ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

Z grafu 7 je patrné, že rozpočet byl přečerpán pouze v roce 2016, jinak byl v dalších letech dostačující.

Celkové čerpání jednotlivých účtů v procentním vyjádření skutečného oproti schválenému rozpočtu je shrnuto v následující tabulce.

Tabulka 13: Plnění nákladového rozpočtu ZŠ Lánecká 2016-2020 (v %)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
501 - spotřeba materiálu	116,45	119,36	99,66	112,24	60,65
502 - spotřeba energie	73,26	73,54	96,85	109,60	56,72
511 - opravy a udržování	173,57	189,45	48,81	114,58	91,66
512 - cestovné	2,23	0,00	0,00	0,00	22,33
518 - služby	98,51	109,51	86,16	135,77	86,48
521 - mzdové náklady celkem	101,13	106,98	112,56	104,20	107,63
524 - zákonné sociální pojištění	82,69	86,16	95,80	91,07	113,02
527 - zákonné sociální náklady	91,70	184,35	83,25	71,66	103,89
549 - ostatní náklady z činnosti	36,03	39,37	117,15	71,83	95,73
551 - odpisy dlouhodobého majetku	1,43	0,00	0,00	0,00	1333,68
558 - náklady z drobného dlouh. majetku	120,57	99,82	99,47	91,47	22,85
Náklady celkem – škola	99,66	99,33	87,32	113,80	70,07
Náklady celkem – ŠJ	107,35	117,17	101,86	105,81	56,93
NÁKLADY CELKEM	102,41	105,78	93,18	110,56	64,74

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

Z tabulky vyplývá, že zásluhu na přečerpávání rozpočtovaných nákladů má hlavně školní jídelna, která v letech 2016-2019 rozpočet ani v jednom roce nedodržela. Za celou školu byly rozpočtované náklady překročeny nejvíce v roce 2019, a to zejména díky více než dvojnásobné útratě za služby.

Jak již bylo zmíněno, rok 2020, který nebyl u hodnocení jednotlivých účtů komentován, byl silně ovlivněn celosvětovou pandemií virového onemocnění Covid-19. Základní školy byly od 11. března do 22. května zcela uzavřeny pro všechny žáky, pak docházelo až do konce školního roku k rotační výuce (týden ve škole, týden distančně), od 14. října do 24. listopadu byly školy opět zcela uzavřeny a následující dva týdny probíhala kontaktní výuka pouze žáků 1. a 2. tříd. (Školský portál pardubického kraje, 2021). Toto omezení provozu škol se zcela pochopitelně podepsalo na čerpání rozpočtu. Nejvíce patrné byly úspory na spotřebě materiálu, kde byl obvykle rozpočet překročen, ale v roce 2020 byl čerpán pouze z 60 % zejména díky tomu, že školní jídelna v době uzavření škol nevařila. Další výrazná úspora se projevila na spotřebě energií a zejména pak tepla, kde bylo spotřebováno méně než polovina rozpočtované částky (431 tis. z 980 tis. Kč.) V položce služby bylo ušetřeno na plaveckém výcviku a školeních. Také na nákladech z drobného dlouhodobého majetku je možné pozorovat úsporu, rozpočet byl čerpán pouze z 22 %. Naopak je ale možné sledovat i zvýšení spotřeby hygienických potřeb, kdy bylo čerpáno dvakrát více prostředků, a to i přesto, že byl provoz školy omezen.

Příjmy a saldo rozpočtu

Rozpočtované a skutečně obdržené příjmy, resp. výnosy za sledované období jsou rozepsány v následující tabulce 14. Na konci tabulky je pak uvedeno saldo rozpočtu zvlášť za školu, zvlášť za školní jídelnu a celkové saldo rozpočtu.

Hlavními příjmy zřizovatelského rozpočtu jsou prostředky z prodeje služeb a provozní dotace. V tabulce 14 je vidět, že na účtu **602 – výnosy z prodeje služeb** jsou soustředěny příjmy ze školného, což jsou poplatky za školní družinu a klub, dále příjmy z dopravního hřiště. Největší část ale tvoří příjmy školní jídelny. Položka *prodané služby – ŠJ* (obědy pro žáky) měla ve sledovaném období rostoucí tendenci, kdy v roce 2019 bylo vybráno přes 2 mil. Kč. Bylo to způsobeno jednak zvýšením ceny stravného reagujícím na rychlejší růst cen potravin, ale také vyšším počtem prodaných obědů. Významná je také položka *závodní*

stravování (obědy pro zaměstnance škol), která rovněž rostla na přibližně 310 tis. Kč v roce 2019, a to ze stejných důvodů, jako předchozí položka.

Tabulka 14: ZR – příjmy a saldo ZŠ Lánecká 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016		2017		2018		2019		2020	
	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný
Rozpočet										
602 - výnosy z prodeje služeb	2 116 000	2 187 423	2 116 000	2 617 174	2 490 000	2 409 774	2 490 000	2 562 727	2 490 000	1 260 060
školné	100 000	94 920	100 000	106 160	80 000	118 200	80 000	119 160	80 000	85 980
dopravní hřiště	20 000	26 720	20 000	30 080	20 000	30 080	20 000	24 320	20 000	0
prodej služeb – ŠJ	1 700 000	1 749 709	1 700 000	1 851 690	2 095 000	1 905 890	2 095 000	2 054 566	2 095 000	1 025 318
závodní stravování – ŠJ	245 000	263 325	245 000	282 283	250 000	299 970	250 000	310 498	250 000	125 568
věcná a mzdová režie – ŠJ	51 000	52 749	51 000	46 961	45 000	55 634	45 000	54 183	45 000	23 194
603 - výnosy z pronájmu	30 000	39 650	30 000	43 210	20 000	44 450	20 000	29 050	20 000	4 950
649 - ostatní výnosy z činností	22 000	88 920	20 000	55 379	25 000	53 676	54 000	85 311	10 000	34 766
ostatní výnosy z činnosti	22 000	72 920	20 000	54 179	20 000	44 930	15 000	39 257	5 000	30 696
finanční dary	0	16 000	0	0	0	0	34 000	34 000	0	0
ostatní výnosy z činnosti – ŠJ	0	0	0	1 200	5 000	8 746	5 000	12 054	5 000	4 070
662 - úroky	4 000	3	4 000	1	1 000	1	1 000	1	1 000	1
672 - výnosy z transferů	3 981 708	3 981 378	3 711 752	3 714 612	3 724 336	3 724 336	3 717 398	3 717 398	3 685 000	3 980 945
provozní dotace od města	3 775 300	3 775 300	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 856 323
integrace	30 000	30 000	17 000	17 000	0	0	0	0	0	0
ostatní dotace	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	0
investiční dotace od města	18 000	17 670	27 000	27 000	59 000	59 000	27 000	27 000	27 000	30 000
dotace mzdová režie – ŠJ	123 408	123 408	132 752	132 752	130 336	130 336	155 398	155 398	123 000	94 622
dotace – fond Vysočina ÚSC	0	0	0	2 860	0	0	0	0	0	0
Výnosy celkem – škola	4 034 300	4 092 183	3 753 000	3 815 490	3 735 000	3 830 421	3 698 000	3 807 788	3 688 000	4 007 950
Výnosy celkem – ŠJ	2 119 408	2 205 191	2 128 752	2 314 886	2 525 336	2 401 816	2 550 398	2 586 699	2 518 000	1 272 772
VÝNOSY CELKEM	6 153 708	6 297 374	5 881 752	6 130 376	6 260 336	6 232 237	6 282 398	6 394 487	6 206 000	5 280 722
saldo – škola	85 300	156 742	-2 000	85 569	0	569 133	-34 477	-439 718	0	1 423 869
saldo – ŠJ	-85 300	-161 565	2 000	-177 129	0	-170 585	477	-111 424	0	-160 618
SALDO ROZPOČTU CELKEM	0	-4 823	0	-91 560	0	398 549	-34 000	-551 142	0	1 263 251

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

Mezi příjmy vlastní činnosti se řadí také účet **603 – výnosy z pronájmu**, kde bylo každoročně inkasováno více prostředků, než rozpočet předpokládal. Nejvíce bylo vybráno v roce 2018 (44 450 Kč) a jednalo se zejména o pronájmy tělocvičen.

Na účet **649 – ostatní výnosy z činnosti** plynulo každoročně mnohem více prostředků, než bylo rozpočtováno. Na tuto položku škola účtuje hlavně finanční dary, a to převážně dary poskytnuté organizací WOMEN FOR WOMEN, o.p.s. na obědy pro děti, jejichž rodiče si nemohou dovolit jim obědy ve školní jídelně zaplatit. Dar pro konkrétní potřebné děti schvaluje každoročně zřizovatel. Nejvíce peněz získala škola v roce 2016 (88 920 Kč) a v roce 2019 (85 311 Kč).

Rozpočet také každoročně počítá v rádech tisíců s úrokovým výnosem na účtu **662 – úroky**. Ve všech sledovaných letech ale byly připsány pouze korunové částky.

Nejdůležitějším účtem na příjmové straně rozpočtu je účet **672 – výnosy z transferů**, kde jsou shromážděny všechny dotace a příspěvky od zřizovatele, tedy provozní dotace,

příspěvek na integraci (2016, 2017), na dopravní hřiště (ostatní dotace), investiční dotace od města a také dotace na mzdovou režii školní jídelny, která je vyčíslována zpětně podle skutečně odebraných obědů. Vyšší částka v roce 2019 opět koresponduje s vyšším výnosem z prodaných obědů. Z tabulky je vidět, že nejvíce prostředků škola od zřizovatele dostala v roce 2016 a v roce 2020 (více než 3,98 mil. Kč). V mezidobí byly připsány částky přibližně o 260 tis. Kč nižší).

Celkové plnění jednotlivých účtů v procentním vyjádření skutečného oproti schválenému rozpočtu je shrnuto v následující tabulce.

Tabulka 15: Plnění výnosového rozpočtu ZŠ Lánecká 2016-2020 (v %)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
602 - výnosy z prodeje služeb	103,38	123,68	96,78	102,92	50,60
603 - výnosy z pronájmu	132,17	144,03	222,25	145,25	24,75
649 - ostatní výnosy z činností	404,18	276,90	214,70	157,98	347,66
662 - úroky	0,08	0,04	0,14	0,14	0,15
672 - výnosy z transferů	99,99	100,08	100,00	100,00	108,03
Výnosy celkem – škola	101,43	101,67	102,55	102,97	108,68
Výnosy celkem – ŠJ	104,05	108,74	95,11	101,42	50,55
VÝNOSY CELKEM	102,33	104,23	99,55	101,78	85,09

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL (2017-2021)

Z tabulky 15 je patrné, že mimo úroků, přesahovalo plnění všech položek 100 %. Nejvíce byly překračovány ostatní výnosy z činností (např. v roce 2016 plněno na 404,18 %) a výnosy z pronájmu (např. v roce 2018 plněno na 222,25 %). Vysoké procento plnění je vidět také na ostatních výnosech z činností v roce 2020, kdy byla rozpočtována výrazně nižší částka než v předchozích letech (10 tis. Kč), ale skutečně škola přijala 34 766 Kč.

Jak již bylo zmíněno výše v rámci komentáře k plnění nákladové strany rozpočtu, rok 2020 byl ovlivněn pandemií a zde se to projevilo zejména ve snížených příjmech z prodeje služeb (plnění na 50,60 %) a ve snížených příjmech z pronájmu (plnění pouze na 24,75 %).

Na posledních řádcích tabulky 14 výše na předchozí straně jsou uvedena salda rozpočtu. Je patrné, že školní jídelna ve všech sledovaných letech skončila schodkem. Samotná škola hospodařila s deficitem pouze v roce 2019, kdy se pak celkové saldo propadlo do půlmilionového zhoršeného výsledku hospodaření. Se zápornou bilancí skončil celkový rozpočet i v prvních dvou letech, kdy přebytek školy nestačil na pokrytí schodku školní jídelny.

4.2.6 Finanční analýza

Finanční analýza ZŠ Lánecká bude provedena v rozsahu technické analýzy se zaměřením na ukazatele popsané v kapitole 3.5.2.

Autarkie

Ukazatel autarkie by měl odhalit míru soběstačnosti školy. Hodnoty ukazatelů budou vypočteny podle vzorce pro celkovou autarkii na bázi výnosů a nákladů z hlavní činnosti.

$$A_{HV(HČ)} = \frac{\text{celkové výnosy}}{\text{celkové náklady}} \times 100 \quad [\%] \quad (3)$$

Dále bude pro zajímavost podle modifikovaného vzorce dopočtena také autarkie na bázi výnosů a nákladů vykázaných pouze ve „zřizovatelském“ rozpočtu.

$$A_{HV(ZR)} = \frac{\text{celkové výnosy ZR}}{\text{celkové náklady ZR}} \times 100 \quad [\%] \quad (3a)$$

Vstupní údaje vychází z výkazů zisku a ztráty a návrhů rozpočtů prostředků od zřizovatele a jsou spolu s vypočtenými hodnotami ukazatele v jednotlivých letech zaznamenány v následující tabulce 16.

Tabulka 16: Autarkie ZŠ Lánecká 2016-2020

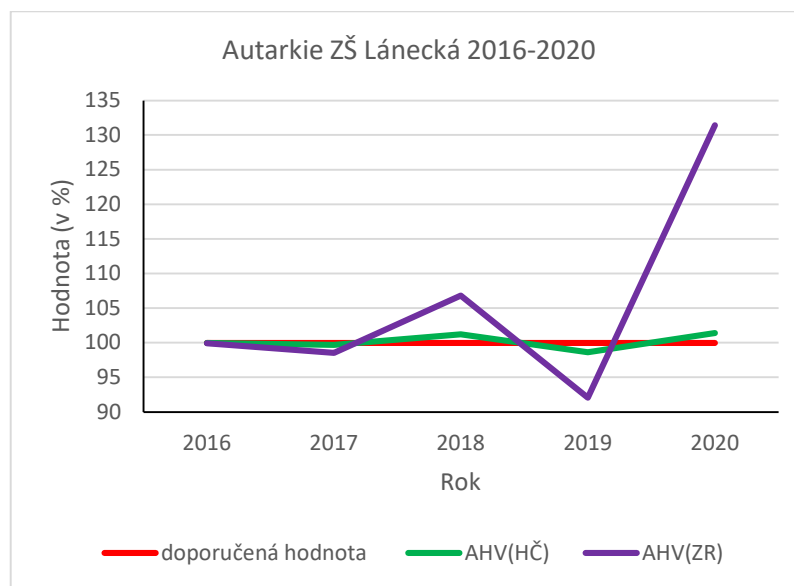
Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Celkové výnosy	25 764 817	30 436 516	34 347 109	40 522 438	41 758 420
Celkové náklady	25 769 640	30 528 077	33 943 949	41 070 887	41 167 645
Celkové výnosy – zřizovatel	6 297 374	6 130 376	6 232 237	6 394 487	5 280 722
Celkové náklady – zřizovatel	6 302 197	6 221 937	5 833 688	6 945 629	4 017 472
A_{HV(HČ)} (v %)	99,98	99,70	101,19	98,66	101,44
A_{HV(ZR)} (v %)	99,92	98,53	106,83	92,06	131,44

Zdroj: vlastní zpracování dle VZZ ZŠL (Justice.cz, 2021b) a NR ZŠL (2017-2021)

Výsledná hodnota ukazatele autarkie by měla být 100 %. V tabulce je vidět, že obě varianty výpočtu mají stejný vývoj, a ten logicky plně koresponduje s výsledkem hospodaření školy. Doporučená hodnota byla překročena v roce 2018, kdy celková autarkie představovala 101,19 % a autarkie „zřizovatelská“ necelých 106,83 %, a dále v roce 2020, kdy celková autarkie dosáhla 101,44 % a „zřizovatelská“ dokonce 131,44 %. Na této poslední vyšší hodnotě u zřizovatele se projevila značná úspora na některých nákladových položkách

v důsledku pandemie. V roce 2016 nebyla doporučená hodnota dosažena pouze o 0,02 % a 0,08 %, v roce 2017 chybělo u celkové autarkie také pouze 0,3 %, u zřizovatelské již to bylo o něco více (1,47 %). V roce 2019 pak hodnoty poklesly na svá minima, tj. celková autarkie na 98,66 % a zřizovatelská autarkie na 92,06 %. Výsledky jsou názorně zachyceny také v následujícím grafu, doporučená hodnota je zobrazena červeně.

Graf 8: Autarkie ZŠ Lánecká 2016-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle VZZ ZŠL (Justice.cz, 2021b) a NR ZŠL (2017-2021)

Vypočtené hodnoty obou variant autarkie ukazují, že z hlediska pokrytí nákladů byla škola plně soběstačná pouze v letech 2018 a 2020, v ostatních letech výnosy nestačily na krytí nákladů. Příčinou bylo zvýšení nákladů zejména díky přečerpání prostředků na údržbu, investičním akcím školy a v neposlední řadě i díky zvyšujícím se cenám energií.

Likvidita

Z poměrových ukazatelů likvidity budou pro školu vypočteny první dva stupně, tedy likvidita okamžitá a pohotová a dále doplňující rozdílový ukazatel likvidity, tj. čistý pracovní kapitál. Výpočty budou provedeny podle následujících vzorců.

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (4)$$

$$\text{Pohotová likvidita} = \frac{\text{finanční majetek} + \text{krátkodobé pohledávky}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (5)$$

$$\text{Pracovní kapitál} = \text{oběžná aktiva} - \text{krátkodobé závazky} \quad (6)$$

Vstupní údaje pro výpočty byly vybrány z rozvah školy za jednotlivé roky a jsou uvedeny v následující tabulce spolu s výsledky ukazatelů.

Tabulka 17: Likvidita ZŠ Lánecká 2016-2020

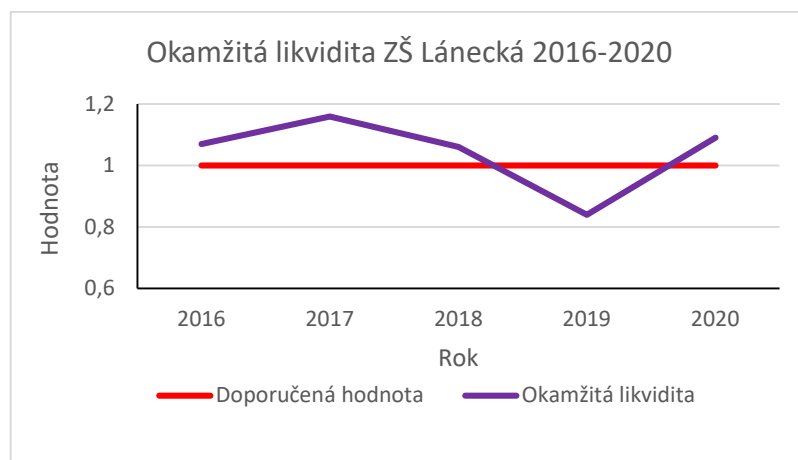
Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Finanční majetek	2 970 481	3 592 670	3 077 504	3 936 316	5 528 394
Krátkodobé závazky	2 777 728	3 086 924	2 904 575	4 676 302	5 090 837
Krátkodobé pohledávky	90 541	794 119	1 298 574	3 961 786	1 775 544
Oběžná aktiva	3 485 925	4 925 792	5 166 390	8 617 279	8 156 096
Okamžitá likvidita	1,07	1,16	1,06	0,84	1,09
Pohotová likvidita	1,10	1,42	1,51	1,69	1,43
Pracovní kapitál (v Kč)	708 197	1 838 868	2 261 815	3 940 977	3 065 259

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021b)

Z důvodu zamezení zkreslení výsledků, nebyly do finančního majetku zahrnuty finanční prostředky na běžných účtech fondů a jiných běžných účtech, neboť tyto prostředky jsou zpravidla účelově vázány a nejsou určeny na úhradu běžných provozních činností. Finančním majetkem se tedy pro účely výpočtů rozumí peníze na základním běžném účtu školy a peníze v pokladně.

Otrusinová a Kubičková (2011) uvádí, že okamžitá likvidita by měla dosahovat hodnot ideálně v rozmezí mezi 0,2-0,5. U municipálních subjektů ale tato hodnota bývá zpravidla na konci roku vyšší. Za standardní se považuje, pokud hodnota osciluje kolem 1.

Graf 9: Okamžitá likvidita ZŠ Lánecká 2016-2020

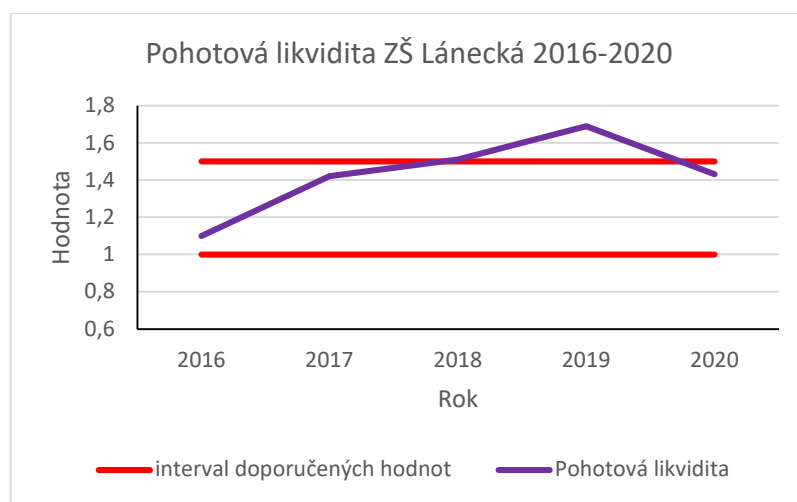

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021b)

Jak je vidět v tabulce 17 a grafu 9 na předchozí straně, okamžitá likvidita ZŠ Lánecká ve všech sledovaných letech vyjma roku 2019 doporučenou hodnotu 1 (v grafu vyznačena červeně) mírně překračovala. Nejvyšší hodnota (1,16) byla zaznamenána v roce 2017, nejnižší hodnoty (0,84) škola dosáhla v roce 2019.

U pohotové likvidity je doporučována hodnota v intervalu 1-1,5. Z tabulky 17 je patrné, že i u tohoto ukazatele se škola pohybovala v doporučeném pásmu. Výjimkou je stejně jako u okamžité likvidity rok 2019, kdy byla pohotová likvidita vyšší (1,69) důsledkem vysokého zůstatku na dohadných účtech aktivních. Vývoj hodnot je názorně zachycen také v následujícím grafu, kdy interval doporučených hodnot je ohraničen červeně.

Graf 10: Pohotová likvidita ZŠ Lánecká 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021b)

Obě likvidity ukazují, že škola je velmi dobře schopna hradit své závazky, což by mohlo být dobrým znamením např. i pro banky a věřitele ve chvíli, kdy by bylo třeba získat (se souhlasem zřizovatele) nějaký úvěr.

Pracovní kapitál představuje v podstatě pomyslný polštář pro případ nouze (Kislingerová a Hnilica, 2008). S těmito prostředky by organizace měla být schopna „pokračovat v činnosti“, pokud by musela najednou splatit všechny své krátkodobé závazky nebo jejich převážnou část. V posledním řádku tabulky 17 je vidět, že se pracovní kapitál školy rok od roku zvyšoval. Nejvíce prostředků měla škola pro běžnou provozní činnost v roce 2019 (3,94 mil. Kč), v roce 2020 pak o něco méně (3,07 mil. Kč). I v těchto výsledcích se

promítají vysoké konečné zůstatky na dohadných účtech aktivních, které jsou zahrnuty v oběžných aktivech.

Aktivita

Vzhledem k tomu, že ukazatele aktivity jsou pro školu jen doplňujícími ukazateli, pozornost bude věnována pouze jedinému z nich, a sice ukazateli obratu kapitálu. Výpočet bude proveden podle následujícího vzorce.

$$\text{Obrat kapitálu} = \frac{\text{celkové výnosy}}{\text{celková pasiva}} \quad (7)$$

Údaje pro výpočet byly získány z rozvah a výkazů zisku a ztráty za období 2016-2020. Vstupní data a výsledky výpočtu jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 18: Aktivita ZŠ Lánecká 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Celkové výnosy	25 764 817	30 436 516	34 347 109	40 522 438	41 758 420
Celková pasiva	3 485 925	4 925 792	5 166 390	8 817 325	8 289 458
Obrat kapitálu	7,39	6,18	6,65	4,60	5,04

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah a výkazů zisku a ztráty (Justice.cz, 2021b)

Hodnota ukazatele obratu kapitálu by měla být co nejvyšší, neboť udává, kolikrát se organizaci vložené zdroje vrátí. Jak je vidět, v roce 2016 dosáhl obrat kapitálu ZŠ Lánecká nejvyšší hodnoty (7,39) a v dalších letech kolísal. Nejnižší hodnoty bylo dosaženo v roce 2019 (4,60), kde se odráží výrazné zvýšení cizích zdrojů, zejména pak krátkodobých závazků, souvisejících se zvýšením počtu zaměstnanců školy, a také s naplněním rezervního fondu, kam byla převedena nespotřebovaná část dotace z rozpočtu EU. Ve všech letech lze výsledky ukazatele vyhodnotit jako velmi dobré.

Zadluženost

Za účelem zjištění, kolik cizích zdrojů škola používá pro financování vlastního majetku, byl z ukazatelů zadluženosti vybrán ukazatel věřitelského rizika neboli celková zadluženost a dále koeficient samofinancování. Jejich výpočty budou provedeny následovně.

$$\text{Celková zadluženost} = \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (10)$$

$$\text{Koeficient samofinancování} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (11)$$

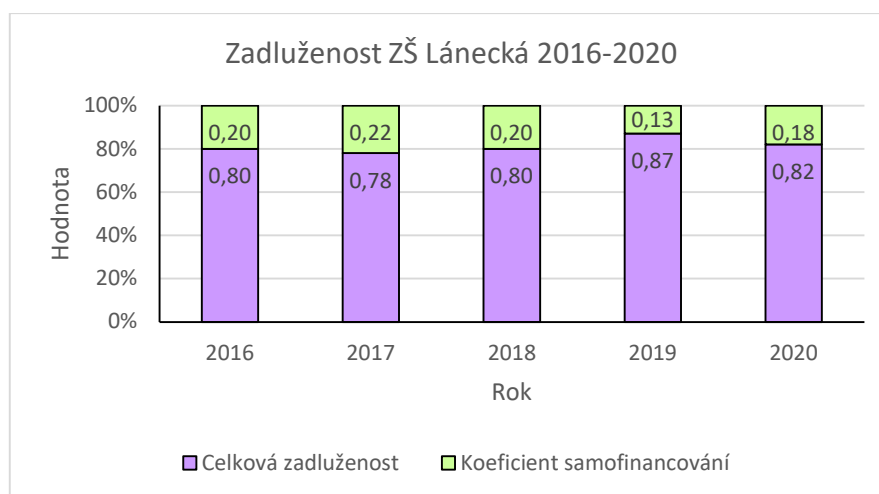
Oba ukazatele se vzájemně doplňují a jejich součet je roven 1, resp. 100 %. Údaje pro výpočty byly opět čerpány z rozvah za jednotlivé sledované roky. Výchozí hodnoty i výpočty ukazatelů jsou zaznamenány v tabulce 19, výsledné hodnoty pak porovnává také graf 11.

Tabulka 19: Zadluženost ZŠ Lánecká 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Celková aktiva	3 485 925	4 925 792	5 166 390	8 817 325	8 289 458
Cizí zdroje	2 777 728	3 819 907	4 126 214	7 632 046	6 824 942
Vlastní kapitál	708 197	1 105 885	1 040 176	1 185 279	1 464 516
Celková zadluženost	0,80	0,78	0,80	0,87	0,82
Koeficient samofinancování	0,20	0,22	0,20	0,13	0,18

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021b)

Graf 11: Zadluženost ZŠ Lánecká 2016-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021b)

Z výpočtů v jednotlivých letech vyplývá, že vlastní majetek školy byl financován cizími zdroji přibližně z 80 %. Analogicky jako u předchozích ukazatelů, nejvyššího podílu (87 %) bylo dosaženo v roce 2019, nejnižšího podílu (78 %) škola dosáhla v roce 2017, kdy se zvýšil zůstatek prostředků ve fondech, zejména rezervního fondu, ale i FKSP. To značí poměrně vysokou míru zadlužení, avšak vzhledem k tomu, že školské příspěvkové organizace jsou financovány především příspěvků a dotacemi, generují nízký nebo žádný zisk a disponují nízkým objemem vlastního majetku, jsou vypočtené hodnoty očekávané.

4.3 Rozbor hospodaření základní školy Komenského

Rozbor hospodaření ZŠ Komenského bude proveden ve stejné struktuře jako v předchozí kapitole u ZŠ Lánecká, tzn. horizontální a vertikální analýza rozvahy, analýza výkazu zisku a ztráty, analýza čerpání fondů, rozbor financování školy, analýza rozpočtu prostředků od zřizovatele a finanční analýza.

Hlavními zdroji informací a potřebných údajů pro provedení jmenovaných analýz budou Rozvaha, Výkaz zisku a ztráty, příloha účetní závěrky F. Doplňující informace k fondům účetní jednotky, Výroční zprávy o činnosti školy a návrhy rozpočtů prostředků od zřizovatele za jednotlivé sledované roky (2016-2020).

4.3.1 Rozvaha

Netto hodnoty údajů z finančních výkazů rozvaha ZŠ Komenského za sledovaná účetní období 2016-2020 jsou uvedeny v následující tabulce. I zde jsou pro účely provedení horizontální analýzy (viz dále) zaneseny také údaje roku 2015.

Tabulka 20: Rozvaha ZŠ Komenského 2015-2020 (v Kč)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
AKTIVA CELKEM	1 619 820	2 556 549	4 011 351	3 593 467	6 750 835	5 861 584
Stálá aktiva	241 957	204 721	167 485	130 249	253 955	173 327
Dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0	0	83 972	55 976
Dlouhodobý hmotný majetek	241 957	204 721	167 485	130 249	169 983	117 351
Dlouhodobý finanční majetek	0	0	0	0	0	0
Dlouhodobé pohledávky	0	0	0	0	0	0
Oběžná aktiva	1 377 862	2 351 828	3 843 866	3 463 217	6 496 879	5 688 257
Zásoby	46 366	45 956	38 674	36 483	47 509	57 799
Krátkodobé pohledávky	12 863	44 037	798 002	797 307	2 240 881	1 232 625
Krátkodobý finanční majetek	1 318 634	2 261 835	3 007 190	2 629 427	4 208 489	4 397 834
PASIVA CELKEM	1 619 820	2 556 549	4 011 351	3 593 467	6 750 834	5 861 584
Vlastní kapitál	502 573	753 488	1 565 278	1 104 572	2 127 747	1 796 264
Jmění účetní jednotky a upr. pol.	241 957	204 721	167 485	130 249	93 013	55 777
Fondy účetní jednotky	136 704	311 100	1 082 461	983 003	2 035 143	1 674 939
Výsledek hospodaření	123 912	237 667	315 332	-8 680	-410	65 548
Cizí zdroje	1 117 247	1 803 061	2 446 073	2 488 894	4 623 088	4 065 320
Rezervy	0	0	0	0	0	0
Dlouhodobé závazky	0	0	771 245	771 245	2 204 551	1 191 176
Krátkodobé závazky	1 117 247	1 803 061	1 674 828	1 717 649	2 418 537	2 874 144

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021a)

Horizontální analýza

Údaje za vždy dvě po sobě jdoucí sledovaná období byly porovnány a jejich procentní změna je uvedena v následující tabulce.

Tabulka 21: Horizontální analýza rozvahy ZŠ Komenského (v %)

Rok	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
AKTIVA CELKEM	57,8	56,9	-10,4	87,9	-13,2
Stálá aktiva	-15,4	-18,2	-22,2	95,0	-31,7
Dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0	0	-33,3
Dlouhodobý hmotný majetek	-15,4	-18,2	-22,2	30,5	-31,0
Oběžná aktiva	70,7	63,4	-9,9	87,6	-12,4
Zásoby	-0,9	-15,8	-5,7	30,2	21,7
Krátkodobé pohledávky	242,4	1 712,1	-0,1	181,1	-45,0
Krátkodobý finanční majetek	71,5	33,0	-12,6	60,1	4,5
PASIVA CELKEM	57,8	56,9	-10,4	87,9	-13,2
Vlastní kapitál	49,9	107,7	-29,4	92,6	-15,6
Jmění účetní jednotky a upr. pol.	-15,4	-18,2	-22,2	-28,6	-40,0
Fondy účetní jednotky	127,6	247,9	-9,2	107,0	-17,7
Výsledek hospodaření	91,8	32,7	-102,8	95,3	16 102,5
Cizí zdroje	61,4	35,7	1,8	85,7	-12,1
Dlouhodobé závazky	0	0	0	185,8	-46,0
Krátkodobé závazky	61,4	-7,1	2,6	40,8	18,8

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021a)

Jak je vidět v tabulce 21, výše aktiv a pasiv ZŠ Komenského ve sledovaném období kolísala. V prvních dvou mezidobích vzrostla vždy o více než polovinu (v roce 2016 o 57,8 %, v roce 2017 o 56,9 %), pak v roce 2018 přibližně o 10 % klesla, načež se v dalším roce prudce zvýšila (o 87,9 %) a v posledním roce se opět o 13,2 % snížila. Stálá aktiva školy byla tvořena dlouhodobým hmotným majetkem (samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí), jejichž hodnota se meziročně díky odpisům snižuje. V roce 2019 se tato položka o 30,5 % zvýšila a škola dále pořídila nový software, což zapříčinilo nárůst stálých aktiv o 95 %. Položky dlouhodobého finančního majetku a pohledávek jsou v celém sledovaném období nulové. Nejvýznamnější položkou aktiv jsou stejně jako u druhé školy oběžná aktiva, především pak krátkodobé pohledávky, které se prudce zvýšily v roce 2017 (o 1 712,1 %), v následujícím roce byly na téměř stejné úrovni (pokles o 0,1 %) a v roce 2019 pak výrazně vzrostly o 181,1 %. V roce 2020 byl zaznamenán pokles o 45 %. Významné hodnoty krátkodobých pohledávek zapříčiňují ve všech letech především nezúčtované dotace na přechodných účtech, zejména na dohadných účtech aktivních.

Vlastní kapitál rostl v prvních dvou sledovaných letech, poté přišlo snížení, zvýšení a opět snížení zůstatku. Nejvýraznější nárůst byl zaznamenán v roce 2017 (o 107,7 %) a v roce 2018 (o 92,6 %). Jmění účetní jednotky ve sledovaném období konstantně klesalo vždy o 37 236 Kč (odpisy), což v meziročním relativním srovnání představuje zvyšující se procento poklesu. Zůstatky fondů výrazně rostly v letech 2016 a 2017 (postupně o 127,6 % a 247,9 %), pak došlo k nepatrnému snížení, v roce 2018 opět k více než stoprocentnímu růstu a v posledním roce se stav o 17,7 % snížil.

Výsledek hospodaření škola vykázala v prvních dvou sledovaných letech jako zlepšený, přičemž v roce 2016 se oproti předchozímu roku zvýšil o 91,8 % a v roce 2017 se zvýšil o 32,7 %. V letech 2018 a 2019 bylo dosaženo nepatrně zhoršeného výsledku hospodaření, což v tabulce 21 vyjadřují záporné změnové hodnoty o více než 100 % oproti roku 2017. To souvisí s investičními akcemi školy, kdy např. v roce 2019 byl budován bezbariérový přístup budovy v Komenského ulici, byly rekonstruovány odborné učebny a bylo nutné řešit havarijní stav zahradního domku v Jelenově ulici. Škola se na některých pracích těchto akcí finančně podílela ze svých prostředků, s čímž původně nepočítala. V roce 2020 škola hospodařila opět se zlepšeným výsledkem.

Vertikální analýza

V rámci vertikální analýzy byly porovnány jednotlivé položky rozvahy vůči celkovým aktivům, resp. pasivům vždy v daném roce.

V následující tabulce je v procentním vyjádření zachycena struktura aktiv a pasiv ZŠ Komenského. Z tabulky 22 vyplývá, že ve sledovaném období byla aktiva tvořena téměř výhradně oběžnými aktivy, zejména pak krátkodobým finančním majetkem, jehož podíl se pohyboval mezi 62,3 % a 88,5 %. Krátkodobé pohledávky představovaly v roce 2016 pouze 1,7 % celkových aktiv, v dalších letech ale tato položka vzrostla a podíl na majetku se pohyboval okolo přibližně 20 % (v roce 2019 až 33,2 %). Stálá aktiva představovala v roce 2016 pouze 8 % celkových aktiv a v dalších letech se jejich podíl ještě snížil až pod 4 %. V roce 2019, kdy byl pořízen software, pak stálá aktiva představovala 2,3 % celkových aktiv.

Tabulka 22: Vertikální analýza rozvahy ZŠ Komenského (v %)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
AKTIVA CELKEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Stálá aktiva	8,0	4,2	3,6	3,8	3,0
Dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0	1,2	1,0
Dlouhodobý hmotný majetek	8,0	4,2	3,6	2,5	2,0
Oběžná aktiva	92,0	95,8	96,4	96,2	97,0
Zásoby	1,8	1,0	1,0	0,7	1,0
Krátkodobé pohledávky	1,7	19,9	22,2	33,2	21,0
Krátkodobý finanční majetek	88,5	75,0	73,2	62,3	75,0
PASIVA CELKEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vlastní kapitál	29,5	39,0	30,7	31,5	30,6
Jmění účetní jednotky a upr. pol.	8,0	4,2	3,6	1,4	1,0
Fondy účetní jednotky	12,2	27,0	27,4	30,1	28,6
Výsledek hospodaření	9,3	7,9	-0,2	0	1,1
Cizí zdroje	70,5	61,0	69,3	68,5	69,4
Dlouhodobé závazky	0	19,2	21,5	32,7	20,3
Krátkodobé závazky	70,5	41,8	47,8	35,8	49,0

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021a)

Podíl vlastního kapitálu na celkových pasivech se pohyboval ve sledovaném období kolem 30 %, v roce 2017 o něco více (39 %). Hlavní částí pasiv jsou tedy cizí zdroje, a to zejména krátkodobé závazky, kam jsou zahrnuty prostředky na platy, sociální a zdravotní pojištění a daně. Na pasivech se ale mimo roku 2016 významně podílely i dlouhodobé závazky, a to přibližně 20 % v letech 2017, 2018 a 2020, v roce 2019 dokonce 32,7 %.

4.3.2 Výkaz zisků a ztráty

Souhrnné položky výkazů zisku a ztráty ZŠ Komenského za období 2016-2020 z hlavní činnosti zachycuje následující tabulka. Škola nevykonávala žádnou doplňkovou činnost.

V tabulce 23 je vidět, že škola neměla žádné finanční náklady, náklady na transfery ani na daň z příjmů, a celkový objem byl tedy tvořen výhradně náklady z činnosti. Největší část z těchto nákladů představují mzdové náklady a zákonné sociální pojištění, dále spotřeba materiálu, spotřeba energie, opravy a udržování, ostatní služby, zákonné sociální náklady a v neposlední řadě také náklady z dlouhodobého drobného majetku.

Hlavní složkou výnosů byly výnosy z transferů, které představovaly 99 % celkových výnosů. Výnosy z činnosti meziročně nepatrně narůstaly (mimo roku 2018), jejich podíl na celkových výnosech byl ale pouze 1 %.

Tabulka 23: VZZ ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

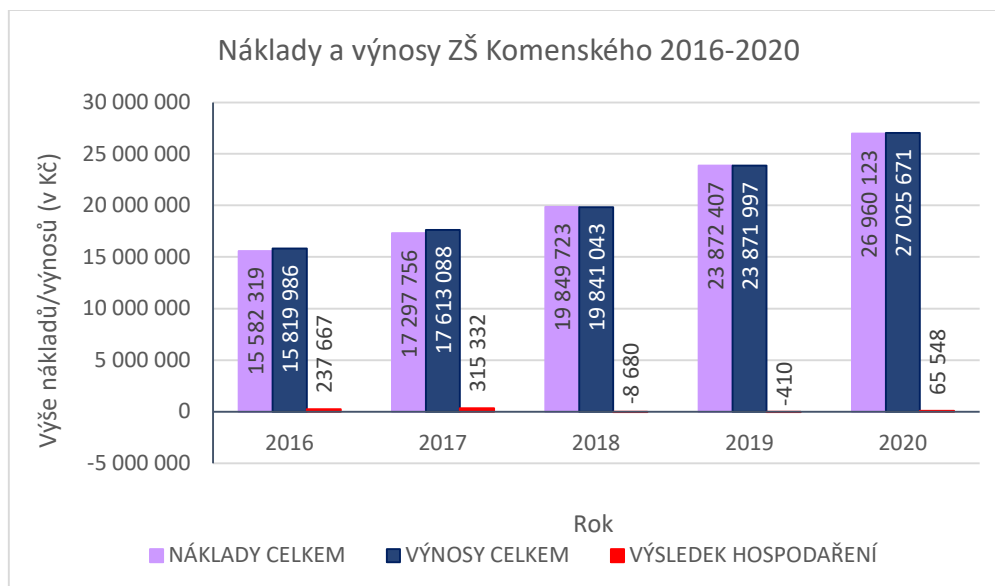
Rok	2016	2017	2018	2019	2020
NÁKLADY CELKEM	15 582 319	17 297 756	19 849 723	23 872 407	26 960 123
Náklady z činnosti	15 582 319	17 297 756	19 849 723	23 872 407	26 960 123
Finanční náklady	0	0	0	0	0
Náklady na transfery	0	0	0	0	0
Daň z příjmů	0	0	0	0	0
VÝNOSY CELKEM	15 819 986	17 613 088	19 841 043	23 871 997	27 025 671
Výnosy z činnosti	153 003	156 080	132 723	200 300	215 555
Finanční výnosy	0	0	0	0	0
Výnosy z transferů	15 666 983	17 457 008	19 708 320	23 671 697	26 810 116
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ	237 667	315 332	-8 680	-410	65 548

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů zisku a ztráty (Justice.cz, 2021a)

Výsledek hospodaření již byl komentován v kapitole 4.3.1 v rámci horizontální analýzy rozvahy. Škola pouze v obdobích 2018 a 2019 vykázala nízký ZhVH a vždy jej v následujícím období pokryla prostředky z rezervního fondu.

Vývoj celkových nákladů, výnosů a hospodářského výsledku ZŠ Komenského ve sledovaném období je názorně zachycen také na následujícím grafu.

Graf 12: Náklady a výnosy ZŠ Komenského 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle výkazů zisku a ztráty (Justice.cz, 2021a)

4.3.3 Fondy

ZŠ Komenského vytváří tři fondy – fond kulturních a sociálních potřeb (FKSP), rezervní fond a fond investic. Vzhledem k tomu, že i tato škola disponuje dostatečnými prostředky na platy i odměny svých zaměstnanců, zřizovatel jí také nepovoluje tvorbu fondu odměn.

Přehled tvorby, čerpání a konečných stavů fondů v letech 2016-2020 je zachycen v následující tabulce.

Tabulka 24: Fondy ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Rok		2016	2017	2018	2019	2020
FKSP	poč. stav	71 332	87 580	196 405	266 630	303 343
	tvorba fondu	138 246	203 859	239 001	294 099	327 680
	čerpání fondu	124 998	92 034	168 776	257 386	148 912
	konečný stav	84 580	199 405	266 630	303 343	482 111
Rezervní fond	poč. stav	11 319	135 231	757 531	550 613	1 528 804
	tvorba fondu	123 912	622 300	315 332	986 871	0
	čerpání fondu	0	0	522 251	8 680	576 208
	konečný stav	135 231	757 531	550 613	1 528 804	952 596
Fond investic	poč. stav	54 052	91 288	128 524	165 760	202 996
	tvorba fondu	37 236	37 236	37 236	37 236	37 236
	čerpání fondu	0	0	0	0	0
	konečný stav	91 288	128 524	165 760	202 996	240 232

Zdroj: vlastní zpracování dle přílohy k účetní závěrce (Justice.cz, 2021a)

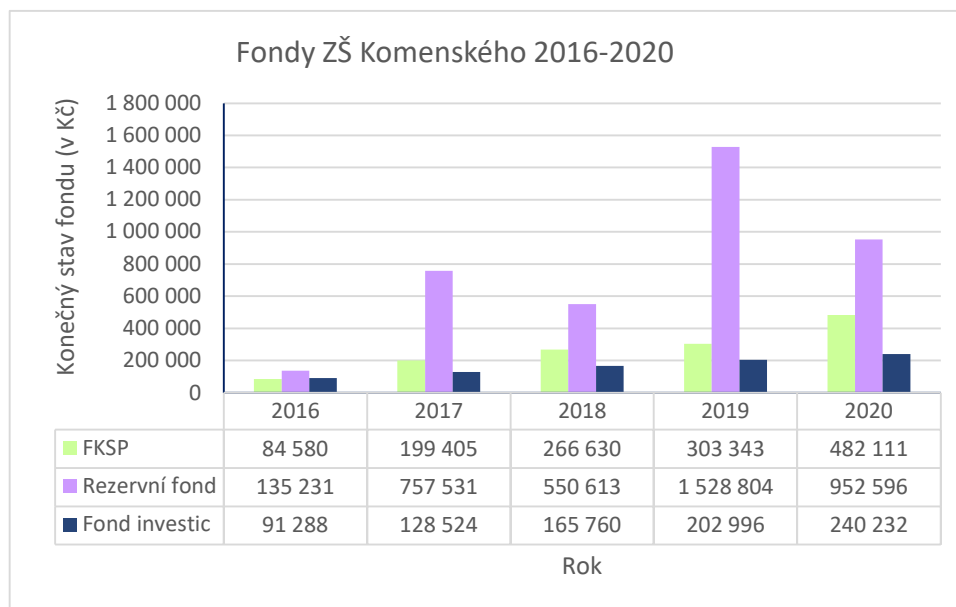
V tabulce 24 je vidět, že prostředky plynoucí do fondu kulturních a sociálních potřeb ve sledovaném období rostly, což koresponduje s rostoucím celkovým objemem nákladů. Fond byl ve všech letech dotován výhradně základním přidělem. Čerpání fondu bylo meziročně kolísavé. Nejvíce prostředků bylo vypláceno na rekreaci a kulturu, tělovýchovu a sport. Dále také na poskytnuté peněžní dary, na úhradu příspěvku na penzijní připojištění a ostatní. V roce 2020 byla část fondu vyplacena také na stravování. Konečný stav FKSP vykazuje rostoucí trend.

Do rezervního fondu plynul v letech 2016-2018 zlepšený výsledek hospodaření (ZIVH), v letech 2017 a 2019 také nespoteřované dotace z rozpočtu EU. V prvních dvou letech nebyl fond čerpán vůbec, v roce 2018 bylo v položce ostatní čerpání zúčtováno více než 522 tis. Kč. V letech 2019 a 2020 byl z fondu pokryt ZhVH a v posledním roce bylo rovněž jako ostatní čerpání uhrazeno více než 575 tis. Kč.

Do fondu investic škola pravidelně převáděla odpisy v roční výši 37 236 Kč. Ve sledovaném období z fondu nebyly žádné prostředky čerpány.

Vývoj konečných stavů jednotlivých fondů je znázorněn také na následujícím grafu.

Graf 13: Fondy ZŠ Komenského 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle přílohy k účetní závěrce (Justice.cz, 2021a)

4.3.4 Financování

Stejně jako v případě druhé školy i u ZŠ Komenského plynuly ve sledovaném období finanční prostředky z různých zdrojů. Peníze na přímé náklady na vzdělávání z MŠMT, dále prostředky z různých dotačních a podpůrných programů.

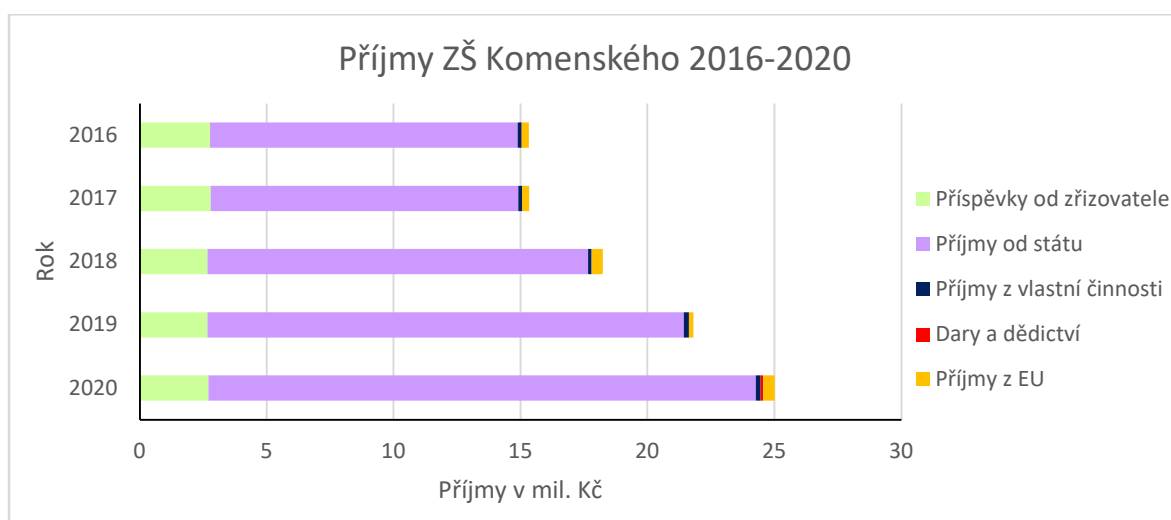
Stručný přehled o svém hospodaření škola každoročně uvádí ve Výroční zprávě o činnosti školy. Dle těchto zpráv a dle podkladů pro schválení rozpočtů za jednotlivé roky obdržela škola ve sledovaném období příjmy uvedené v tabulce 25 a grafu 10. Ve výroční zprávě za rok 2017 byl pravděpodobně omylem uveden souhrn hospodaření za rok 2016, proto jsou v následující tabulce položky příjmy od státu, dary a dědictví a příjmy z EU v roce 2017 totožné s předchozím rokem. Rok 2017 proto dále nebude komentován.

Tabulka 25: Příjmy ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Příspěvky od zřizovatele	2 772 000	2 792 000	2 667 000	2 674 000	2 706 000
Příjmy od státu	12 123 391	12 123 391	15 001 749	18 759 566	21 564 723
přímé náklady na vzdělávání	11 823 381	11 823 381	14 985 548	18 078 025	20 704 323
Příjmy z vlastní činnosti	153 003	156 080	132 723	200 300	192 094
Dary a dědictví	1 496	1 496	0	0	100 000
Příjmy z EU	276 860	276 860	444 548	179 553	451 324
Příjmy celkem	15 326 750	15 349 827	18 246 020	21 813 419	25 014 141

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

Graf 14: Příjmy ZŠ Komenského 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

Z předcházející tabulky a grafu je patrné, že stejně jako u druhé školy státní příjmy několikanásobně převyšovaly příspěvek od zřizovatele, konkrétně v roce 2016 přibližně 4krát, v roce 2018 přibližně 6krát, v roce 2019 7krát a v posledním roce 8krát. Růst tohoto nepoměru byl způsoben stagnující výší poskytnutých příspěvků od zřizovatele (kolem 2,7 mil. Kč) a zvyšující se částkou určenou na přímé náklady na vzdělávání (meziroční zvýšení od roku 2018 přibližně o 3 mil. Kč) v důsledku růstu platů a s tím spojených odvodů.

4.3.5 Rozpočet prostředků od zřizovatele

I ZŠ Komenského sestavuje každoročně rozpočet na „zřizovatelské“ prostředky a předkládá jej zřizovateli ke schválení současně s požadavkem na výši provozního příspěvku na daný rok. Při sestavování rozpočtu zohlední schválené a skutečně čerpané rozpočty minulých let

a zahrne plánované investice a jiné nákupy. Po projednání rozpočtu zřizovatel rozhodne o výši příspěvku a stanoví limity specifických závazných ukazatelů, které škola musí v rámci rozpočtu dodržet. ZŠ Komenského jsou každoročně stanoveny stejné závazné ukazatele jako ZŠ Lánecké, liší se pouze jejich limit.

Mimo příspěvku na provoz zřizovatel školy poskytoval také příspěvek na integraci, neinvestiční dotaci a dotaci ostatní. Schválené výše příspěvků a stanovené limity závazných ukazatelů v jednotlivých letech jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 26: Příspěvky zřizovatele ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Příspěvek na provoz	2 601 000	2 601 000	2 601 000	2 651 000	2 681 000
limit na pořízení dl. maj.	452 000	270 000	310 000	310 000	310 000
limit na opravy a udržování	400 000	550 000	593 000	593 000	593 000
limit na náklady na teplo	820 000	820 000	820 000	820 000	890 000
Integrace	154 000	168 000	150 000	116 000	116 000
Ostatní dotace	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Neinvestiční dotace	17 000	23 000	66 000	23 000	0
Příspěvek zřizovatele celkem	2 832 000	2 852 000	2 877 000	2 850 000	2 857 000

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

Finanční prostředky na úhradu nákladů na teplo jsou zúčtovatelné a jejich nevyčerpanou část musí škola vrátit zřizovateli.

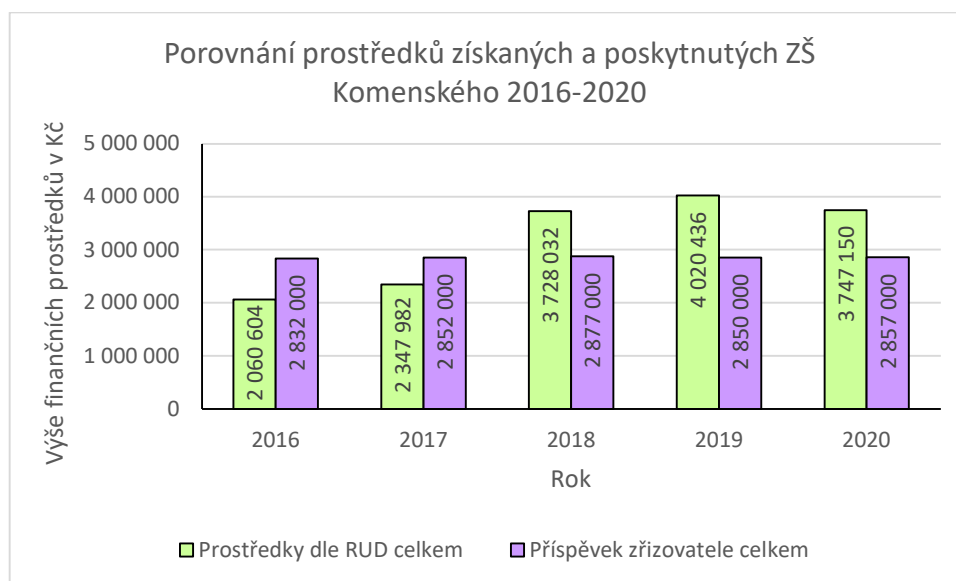
Výše prostředků, které zřizovatel ve sledovaném období obdržel dle RUD, a jejich porovnání se schváleným příspěvkem pro ZŠ Komenského je znázorněno v následující tabulce 27 a grafu 15.

Tabulka 27: Porovnání prostředků pro ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Prostředky dle RUD na 1 žáka	8 806	9 506	13 706	14 462	13 626
Počet žáků	234	247	272	278	275
Prostředky dle RUD celkem	2 060 604	2 347 982	3 728 032	4 020 436	3 747 150
Příspěvek zřizovatele celkem	2 832 000	2 852 000	2 877 000	2 850 000	2 857 000
Příspěvek zřizovatele v %	137 %	121 %	77 %	71 %	76 %

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021) a MF (2022)

Graf 15: Porovnání prostředků pro ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021) a MF (2022)

Z tabulky je patrné, že zřizovatel v prvních dvou sledovaných letech poskytl škole více prostředků, než kolik obdržel dle RUD. V roce 2016 příspěvek převyšoval RUD o 37 % a v roce 2017 o 21 %. Protože zřizovatel škole poskytoval prostředky ve všech letech přibližně ve stejné výši (2,85 mil. Kč), od roku 2018 se díky zvýšení výpočtového koeficientu RUD poměr obrátil a škole bylo poskytováno postupně 77 %, 71 % a 76 % částky, kterou měl zřizovatel pro školu z RUD k dispozici. Svůj podíl na této změně mělo také zvýšení počtu žáků na základě doporučení zřizovatele o rozdělování dětí do škol. Výše provozního příspěvku pro ZŠ Komenského byla již v minulosti nastavena o něco vyšší, než druhé škole, vztaženo např. k počtu žáků (v roce 2016 ZŠ Komenského obdržela od zřizovatele příspěvek ve výši přibližně 12 tis. Kč na žáka, zatímco ZŠ Lánecká pouze necelých 9 tis. Kč na žáka). Proto i poměry výše provozního příspěvku proti prostředkům dle RUD jsou výrazně vyšší než u ZŠ Lánecká.

Náklady

Následující tabulka obsahuje přehled plnění rozpočtovaných nákladů „zřizovatelského“ rozpočtu ZŠ Komenského za sledované období. Pro každý rok jsou vždy v jednom sloupci uvedeny částky schváleného rozpočtu (po úpravách) a v druhém sloupci částky skutečně čerpaného rozpočtu.

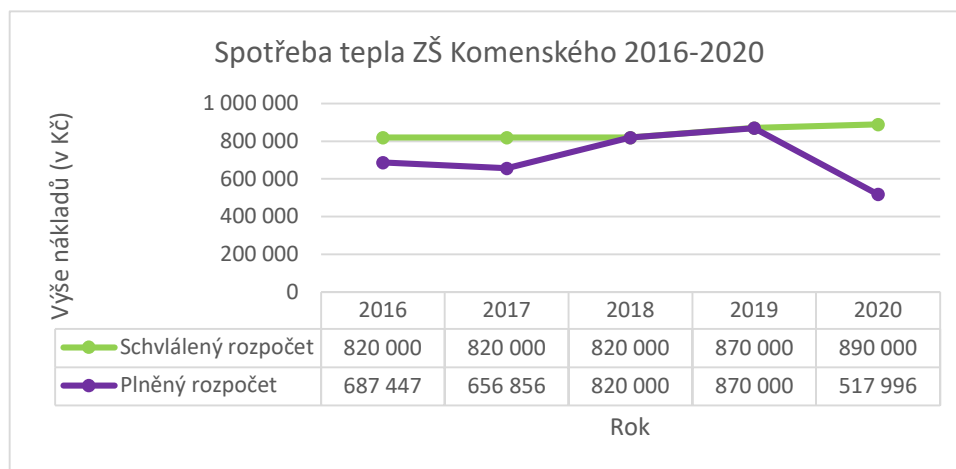
Tabulka 28: ZR – výdaje ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016		2017		2018		2019		2020	
	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný
Rozpočet										
501 - spotřeba materiálu	235 000	206 238	232 000	206 458	252 000	218 450	269 000	289 559	324 000	262 077
spotřeba materiálu	168 000	111 776	169 000	121 340	162 000	123 889	159 000	180 913	154 000	167 146
kancelářské potřeby	10 000	12 399	10 000	79	17 000	8 937	17 000	11 088	17 000	0
hygienické potřeby	4 000	36 956	4 000	41 271	20 000	22 226	30 000	-6 212	90 000	66 651
tonery	30 000	27 120	26 000	25 797	30 000	33 899	40 000	42 975	40 000	8 366
učebnice	20 000	17 142	20 000	17 171	20 000	29 200	20 000	60 598	20 000	19 837
pohonné hmoty	3 000	845	3 000	800	3 000	300	3 000	197	3 000	78
502 - spotřeba energie	1 080 000	961 900	1 080 000	895 729	1 080 000	1 060 851	1 130 000	1 118 179	1 160 000	728 206
spotřeba vody	100 000	127 287	100 000	112 881	100 000	118 198	100 000	113 548	100 000	78 030
spotřeba elektrické energie	160 000	147 166	160 000	125 992	160 000	122 653	160 000	134 631	170 000	132 180
spotřeba tepla	820 000	687 447	820 000	656 856	820 000	820 000	870 000	870 000	890 000	517 996
511 - opravy a udržování	400 000	407 700	550 000	490 155	593 000	587 232	593 000	656 735	593 000	349 430
512 - cestovné	1 000	1 472	1 000	1 340	1 000	1 214	1 000	416	1 000	0
518 - služby	487 800	444 157	532 000	530 077	553 428	501 863	559 000	533 253	552 000	503 961
služby	217 800	225 094	260 000	298 581	223 000	257 708	253 000	262 971	253 000	282 703
revize	20 000	16 311	16 000	26 795	20 000	3 643	20 000	1 452	40 000	41 277
zabezpečení	20 000	1 424	20 000	17 424	20 000	17 424	20 000	15 972	20 000	14 054
závodní stravování	60 000	60 107	60 000	78 625	91 428	95 754	60 000	110 002	60 000	69 315
bankovní poplatky	14 000	10 965	14 000	10 621	14 000	11 595	14 000	10 478	14 000	8 060
telekomunikace	60 000	47 920	60 000	42 479	60 000	35 244	60 000	34 878	60 000	36 655
poštovné	2 000	3 488	2 000	2 476	2 000	4 017	2 000	5 221	2 000	6 013
software	30 000	5 929	30 000	4 526	30 000	9 900	30 000	0	26 000	25 151
plavecký výcvik	40 000	36 513	40 000	15 558	40 000	35 245	40 000	61 855	40 000	15 540
školení DVPP	17 000	11 300	23 000	23 000	46 000	23 000	53 000	23 000	30 000	0
praní prádla	7 000	9 107	7 000	9 992	7 000	8 333	7 000	7 424	7 000	5 193
521 - mzdové náklady celkem	149 653	119 353	159 530	123 530	93 520	57 520	28 676	28 676	0	25 000
prostředky OON	36 000	5 700	36 000	0	36 000	0	0	0	0	0
prostředky na platy	113 653	113 653	123 530	123 530	57 520	57 520	28 676	28 676	0	25 000
524 - zákonné sociální pojištění	51 642	38 642	55 000	42 000	40 250	19 557	9 750	9 750	0	8 450
527 - zákonné sociální náklady	3 905	4 055	2 470	4 170	4 230	5 200	4 574	1 024	4 000	2 000
549 - ostatní náklady z činnosti	30 000	18 855	30 000	19 655	30 000	39 608	30 000	18 855	30 000	31 718
551 - odpisy dlouhodobého majetku	37 000	37 236	37 000	37 236	37 000	37 236	37 000	37 236	37 000	80 628
558 - náklady z drobného dlouh. majetku	452 000	447 728	270 000	282 398	310 000	279 672	310 000	181 027	254 000	460 587
drobný majetek do 3000 Kč	40 000	28 802	40 000	37 793	40 000	55 087	40 000	26 313	30 000	63 149
drobný majetek nad 3000 Kč	220 000	220 709	170 000	131 883	170 000	129 842	170 000	97 562	109 000	282 734
výpočetní technika nad 3000 Kč	192 000	198 217	60 000	112 722	100 000	94 743	100 000	57 152	115 000	114 704
NÁKLADY CELKEM	2 928 000	2 687 336	2 949 000	2 632 748	2 994 428	2 808 403	2 972 000	2 874 710	2 955 000	2 452 058

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

Z tabulky je patrné, že největší nákladovou položkou byl ve sledovaném období účet **502 – spotřeba energie** a zejména závazný ukazatel – *spotřeba tepla*. Celkové částky za energie se v prvních dvou letech pohybovaly pod 1 mil. Kč, v další dvou letech byl 1 mil. Kč překročen. Ve všech těchto čtyřech letech lze sledovat, že skutečná spotřeba vody byl vyšší než rozpočtovaná. Plnění spotřeby tepla ve sledovaném období je zachyceno v následujícím grafu 16. Je vidět, že v prvních dvou letech nebyl rozpočet vyčerpán a v letech 2018 a 2019 byl vyčerpán zcela. V roce 2020 pak došlo v důsledku „pandemického“ zavření škol na spotřebě tepla k výraznější úspoře, stejně jako na spotřebě vody a elektřiny.

Graf 16: Spotřeba tepla ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

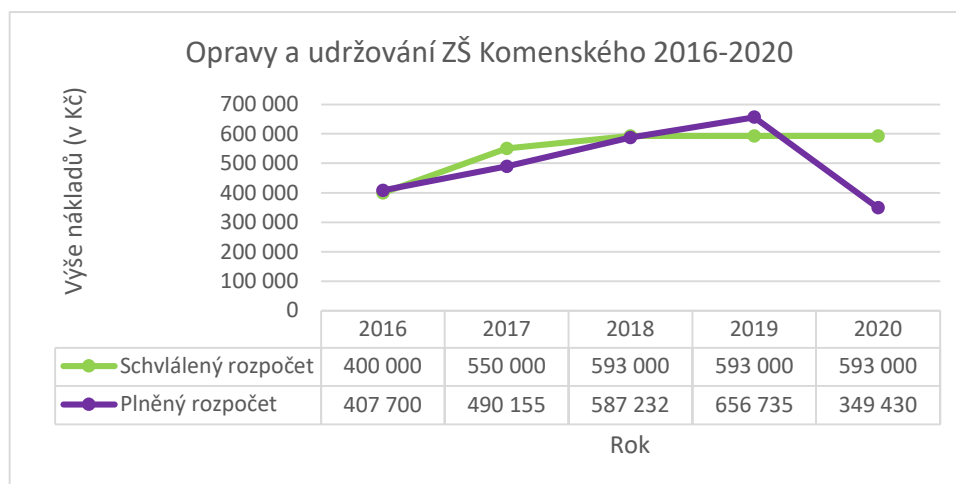

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

Na účtu **501 – spotřeba materiálu** jsou zahrnuty položky spotřeba materiálu, kancelářské potřeby, hygienické potřeby, tonery, učebnice a pohonné hmoty, přičemž nejvyšší položkou je *spotřeba materiálu*. Celková spotřeba materiálu ve sledovaném období rostla z 206 238 Kč v roce 2016 na 289 559 Kč v roce 2019. V roce 2020 spotřeba o něco poklesla, zejména díky nečerpání položky *kancelářské potřeby* a výrazně nižšímu čerpání položky *tonery*. Opět v důsledku pandemie.

Další významnou a také sledovanou položkou rozpočtu je účet **511 – opravy a udržování**, závazný ukazatel, na který škola dostává účelově vázané prostředky od zřizovatele.

Graf 17: Opravy a udržování ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

V grafu 17 je znázorněn vývoj čerpání účtu 511. Je vidět, že škola s výjimkou roku 2019 ve všech letech dodržela rozpočet, resp. jej nevyčerpala. V roce 2019 byla položka přečerpána o 63 735 Kč, což souviselo s finanční účastí školy na investiční akci vybudování bezbariérového přístupu do budovy v Komenského ulici, rekonstrukci odborných učeben a na řešení havarijního stavu zahradního domku v Jelenově ulici.

Účet **512 – cestovné** byl každoročně rozpočtován na částku 1 000 Kč, ale čerpáno bylo do roku 2018 vždy o něco více. Celkově tyto výdaje meziročně klesaly, kdy v posledním roce nedošlo k čerpání vůbec.

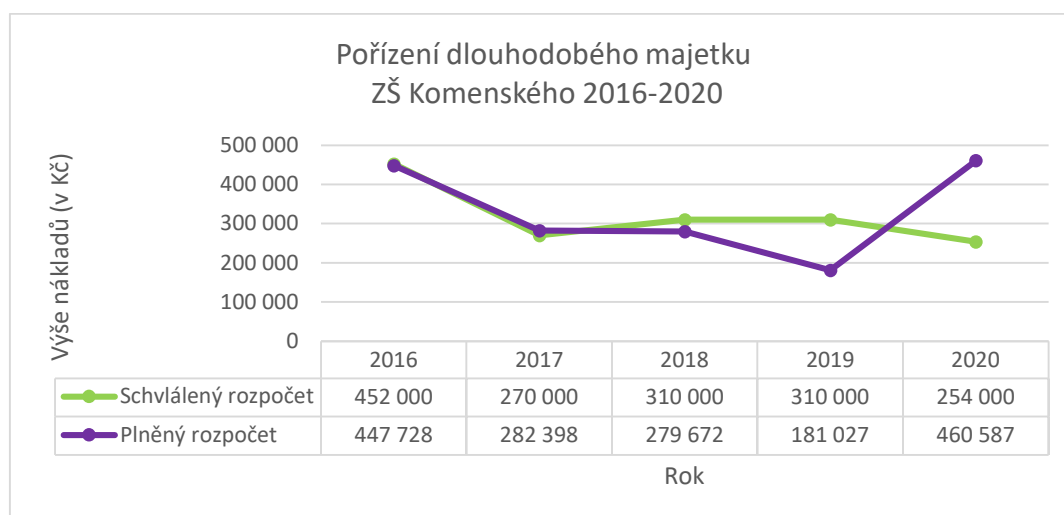
Účet **518 – služby** je dalším hojně čerpaným účtem a zahrnuje položky služby, revize, zabezpečení, závodní stravování, bankovní poplatky, telekomunikace, poštovné, software, plavecký výcvik, školení DVPP a praní prádla. Nejvyšší a vždy překročenou položkou byla stejně jako u ZŠ Lánecká položka *služby*, která představovala výdaje 200-300 tis. Kč, a dále také položka *závodní stravování*, která za sledované období značně narostla z 60 tis. Kč v roce 2016 na 110 tis. Kč v roce 2019, a to zejména v důsledku zvyšování cen potravin a zvýšení cen stravného. Naopak na položce telekomunikace lze pozorovat postupné snižování výdajů z přibližně 48 tis. Kč v roce 2016 na necelých 35 tis. Kč v roce 2019.

521 – mzdové náklady a **524 – zákonné sociální pojištění** se v tomto rozpočtu týkají uklízeček a pracovníků na dohody. V prvních dvou letech tyto položky rostly, následně ale postupně klesaly a v roce 2020 již ani nebyly rozpočtovány, i když k jejich čerpání ve skutečnosti došlo. **527 – zákonné sociální náklady** zahrnují odvody do FKSP a náklady na prevenci zaměstnanců. Do roku 2018 tyto náklady rostly až na 5 200 Kč, pak v roce 2019 výrazněji klesly na 1 024 Kč. U účtu **549 – ostatní náklady z činnosti** byla konstantně rozpočtována částka 30 tis. Kč, přičemž v letech 2016, 2017 a 2019 byla o více než 10 tis. Kč nedočerpána, v letech 2018 a 2020 byla naopak přečerpána.

Posledním závazným ukazatelem s účelově vázanými prostředky jsou náklady na pořízení dlouhodobého majetku **558 – náklady z drobného dlouhodobého majetku**. Zde jsou rozlišovány náklady na drobný majetek do 3 000 Kč, drobný majetek nad 3 000 Kč a výpočetní techniku nad 3 000 Kč. Přibližně polovina těchto prostředků byla čerpána na drobný majetek nad 3 000 Kč. Nákup výpočetní techniky byl evidován ve všech letech a tvořil také významnou část výdajů těchto účelových prostředků. Nejvíce bylo utraceno

v roce 2016 (198 tis. Kč), nejméně v roce 2019 (57 tis. Kč). Přehled celkového plnění této rozpočtové položky je zachycen na následujícím grafu.

Graf 18: Pořízení dl. majetku ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

V grafu je vidět, že rozpočet byl přečerpán nepatrně v roce 2017 a výrazněji v posledním roce. V letech 2016, 2018 a 2019 nedošlo k úplnému vyčerpání.

Celkové čerpání jednotlivých účtů v procentním vyjádření skutečného oproti schválenému rozpočtu je shrnuto v následující tabulce 29.

Tabulka 29: Plnění nákladového rozpočtu ZŠ Komenského 2016-2020 (v %)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
501 - spotřeba materiálu	87,76	88,99	86,69	107,64	80,89
502 - spotřeba energie	89,06	82,94	98,23	98,95	62,78
511 - opravy a udržování	101,93	89,12	99,03	110,75	58,93
512 - cestovné	147,20	134,00	121,40	41,60	0,00
518 - služby	91,05	99,64	90,68	95,39	91,30
521 - mzdové náklady celkem	79,75	77,43	61,51	100,00	-
524 - zákonné sociální pojištění	74,83	76,36	48,59	100,00	-
527 - zákonné sociální náklady	103,84	168,83	122,93	22,39	50,00
549 - ostatní náklady z činnosti	62,85	65,52	132,03	62,85	105,73
551 - odpisy dlouhodobého majetku	100,64	100,64	100,64	100,64	217,91
558 - náklady z drobného dlouh. majetku	99,05	104,59	90,22	58,40	181,33
NÁKLADY CELKEM	91,78	89,28	93,79	96,73	82,98

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

Jako nejvíce přečerpávané položky se v tabulce sice jeví cestovné a zákonné sociální náklady, ale v absolutním vyjádření se jedná o přečerpání v řádu několika set Kč u cestovného a do 2 000 Kč u zákonných sociálních nákladů. Většinou ale u ZŠ Komenského k přečerpání rozpočtu nedochází (80-100 %) nebo jen velmi těsně, jako např. opravy a udržování v roce 2016 (101,93 %), odpisy v letech 2016-2019 (100,64 %) nebo náklady z dlouhodobého majetku v roce 2017 (104,59 %). Čerpáno je obvykle na více než 80 %.

V roce 2020 se projevila pandemie v podobě sníženého čerpání na položkách spotřeba materiálu (80,89 % - konkrétně úspora za kancelářské potřeby a tonery), spotřeba energie (62,78 %), opravy a udržování (58,93 %), a naopak přečerpání prostředků na pořízení dlouhodobého majetku (181,33 %), zejména pak pořízení výpočetní techniky v souvislosti se zavedením distanční výuky. Ke značnému nárůstu spotřeby došlo i na položce hygienické potřeby. Zde však byl rozpočet v průběhu roku dostatečně navýšen a nedochází tedy k přečerpání. Celkově byla výdajová strana rozpočtu čerpána průměrně na 91 %.

Výnosy a saldo rozpočtu

Rozpočtované a skutečně obdržené příjmy, resp. výnosy za sledované období jsou rozepsány v následující tabulce. Na konci tabulky je rovněž vyčísleno celkové saldo rozpočtu v jednotlivých letech.

Tabulka 30: ZR – příjmy a saldo ZŠ Komenského 2016-2020 (v Kč)

Rok	2016		2017		2018		2019		2020	
	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný	schválený	skutečný
Rozpočet										
602 - výnosy z prodeje služeb	40 000	35 200	40 000	36 400	40 000	37 600	40 000	44 200	40 000	24 500
603 - výnosy z pronájmu	38 000	61 605	38 000	66 580	38 000	42 400	38 000	17 900	38 000	2 700
649 - ostatní výnosy z činností	18 000	56 198	19 000	53 100	39 428	52 723	44 000	138 200	20 000	164 894
ostatní výnosy z činnosti	18 000	56 198	19 000	53 100	39 428	52 723	5 000	81 240	20 000	64 894
finanční dary	0	0	0	0	0	0	39 000	56 960	0	100 000
672 - výnosy z transferů	2 832 000	2 772 000	2 852 000	2 792 000	2 877 000	2 667 000	2 850 000	2 674 000	2 857 000	2 706 000
provozní dotace od města	2 601 000	2 601 000	2 601 000	2 601 000	2 601 000	2 601 000	2 651 000	2 651 000	2 681 000	2 681 000
integrace	154 000	154 000	168 000	168 000	150 000	0	116 000	0	116 000	0
ostatní dotace	60 000	0	60 000	0	60 000	0	60 000	0	60 000	0
neinvestiční dotace od města	17 000	17 000	23 000	23 000	66 000	66 000	23 000	23 000	0	25 000
VÝNOSY CELKEM	2 928 000	2 925 003	2 949 000	2 948 080	2 994 428	2 799 723	2 972 000	2 874 300	2 955 000	2 898 094
SALDO ROZPOČTU CELKEM	0	237 667	0	315 332	0	-8 680	0	-410	0	446 036

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

Z tabulky 30 je patrné, že škola měla poměrně nízké vlastní příjmy. Na účtu **602 – výnosy z prodeje služeb** jsou soustředěny příjmy ze školného, což jsou poplatky za školní družinu a klub. Rozpočtovány byly na 40 tis. Kč, skutečné inkaso ale bylo v prvních třech letech o něco nižší, i když rostoucí. Až v roce 2019 přijala škola o 4 200 Kč více, než bylo

předpokládáno. V roce 2020 pak v důsledku pandemie tento příjem značně poklesl na 24 500 Kč.

Pronájmy hřiště a tělocvičen jsou přičítány na účet **603 – výnosy z pronájmu** a rozpočet každoročně počítá s 38 tis. Kč. V prvních dvou letech bylo inkasováno více než 60 tis. Kč, v roce 2018 to bylo přes 42 tis. Kč, v roce 2019 již jen necelých 18 tis. Kč a v posledním roce pouze 2 700 Kč, což má opět přímou souvislost s pandemickými restrikcemi.

Účet **649 – ostatní výnosy z činnosti** zahrnuje stejně jako u ZŠ Lánecká hlavně dary od organizace WOMEN FOR WOMEN, o.p.s. na obědy pro děti, jejichž rodiče si nemohou obědy ve školní jídelně dovolit zaplatit. V tabulce je vidět, že částka v prvních třech letech nepatrně klesala z 56 197 Kč na 52 723 Kč. V roce 2019 bylo původně na obědy rozpočtováno pouze 5 tis. Kč a na finanční dary 39 tis. Kč, škola ale skutečně obdržela na položce ostatní výnosy z činnosti 56 960 Kč a na položce finanční dary 81 240 Kč, proto je celkově částka na účtu výrazně vyšší než v předchozích letech. V posledním roce byl součástí celkové částky dar ve výši 100 tis. Kč a na obědy bylo přijato 64 894 Kč.

Na účtu **672 – výnosy z transferů** jsou shromážděny všechny dotace a příspěvky od zřizovatele, konkrétně provozní dotace, příspěvek na integraci, ostatní dotace a neinvestiční dotace od města. Jedná se o nejvýznamnější účet této strany rozpočtu. V tabulce 30 je vidět, že provozní příspěvek byl v prvních třech letech konstantní, v roce 2019 se zvýšil o 50 tis. Kč a v roce 2020 o dalších 30 tis. Kč na částku 2 681 000 Kč.

Celkové plnění jednotlivých účtů v procentním vyjádření skutečného oproti schválenému rozpočtu je zachyceno v tabulce 31. Z tabulky vyplývá, že plnění se schválenému rozpočtu nevíce přibližovalo na účtech výnosy z prodeje služeb a výnosy z transferů, přičemž na obou účtech bylo inkasováno méně prostředků, než škola původně počítala. Na výnosech z prodeje služeb bylo přijato v prvních třech letech postupně 88 %, 91 % a 94 % schválené částky, v roce 2019 naopak skutečný příjem překročil rozpočet o 10,5 %. Výnosy z transferů nedosahovaly výše schváleného rozpočtu zejména díky položkám integrace a ostatní dotace. Na integraci byly skutečně připsány rozpočtované peníze pouze v prvních dvou letech, od roku 2018 ale již škola neobdržela žádné prostředky, přestože počítala se 150 tis. Kč (2018), resp. 116 tis. Kč (2019 a 2020). Taktéž na položce ostatní dotace je ve všech sledovaných letech rozpočtováno 60 tis. Kč, ale ani v jednom roce škola tyto prostředky nedostala. Důsledkem toho pokleslo plnění transferového účtu např. v roce 2018 až na 92,7 %.

Tabulka 31: Plnění výnosového rozpočtu ZŠ Komenského 2016-2020 (v %)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
602 - výnosy z prodeje služeb	88,00	91,00	94,00	110,50	61,25
603 - výnosy z pronájmu	162,12	175,21	111,58	47,11	7,11
649 - ostatní výnosy z činností	312,21	279,47	133,72	314,09	824,47
672 - výnosy z transferů	97,88	97,90	92,70	93,82	94,71
VÝNOSY CELKEM	99,90	99,97	93,50	96,71	98,07

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠK (2017-2021)

Účty výnosy z pronájmu v prvních třech letech a ostatní výnosy z činnosti v celém sledovaném období naopak schválený rozpočet výrazně překračovaly. Výnosy z pronájmu dosahovaly nejvyššího plnění v roce 2017 (175,21 %) a v roce 2016 (162,12 %). Ostatní výnosy z činnosti zahrnují hlavně finanční dary, u kterých v době schvalování rozpočtu ještě nebývá známa jejich přesná výše. Škola by správně měla v průběhu roku po schválení daru zřizovatelem požádat také o úpravu (navýšení) této rozpočtové položky, čímž by se vyhnula tak vysokému překročení, jako ve sledovaném období, kdy např. v roce 2020 bylo plnění na 824,47 % zejména díky nerozpočtovanému daru 100 tis. Kč.

Pandemie je na této straně rozpočtu patrná zejména v podobě výrazně nízkého plnění na výnosech z pronájmu, kdy v roce 2020 škola přijala pouze 7,11 % z předpokládaných 38 tis. Kč. Celkově dosahovaly skutečné příjmy „zřizovatelského rozpočtu“ ve sledovaném období v průměru na 98 % schváleného rozpočtu.

Na posledním řádku tabulky 30 na straně 83 jsou uvedena celková salda rozpočtů za sledované období. Rozpočet byl ve všech letech schvalován jako vyrovnaný. V letech 2016, 2017 a 2020 škola hospodařila s prostředky od zřizovatele s přebytkem, v letech 2018 a 2019 skončila malým deficitem (-8 680 Kč a -410 Kč).

4.3.6 Finanční analýza

Finanční analýza ZŠ Komenského bude rovněž provedena v rozsahu vybraných ukazatelů popsanych v kapitole 3.5.2.

Autarkie

Pro posouzení míry soběstačnosti ZŠ Komenského budou vypočteny stejné ukazatele autarkie, jako u ZŠ Lánecká:

$$A_{HV(H\check{C})} = \frac{\text{celkové výnosy}}{\text{celkové náklady}} \times 100 \quad [\%] \quad (3)$$

$$A_{HV(ZR)} = \frac{\text{celkové výnosy ZR}}{\text{celkové náklady ZR}} \times 100 \quad [\%] \quad (3a)$$

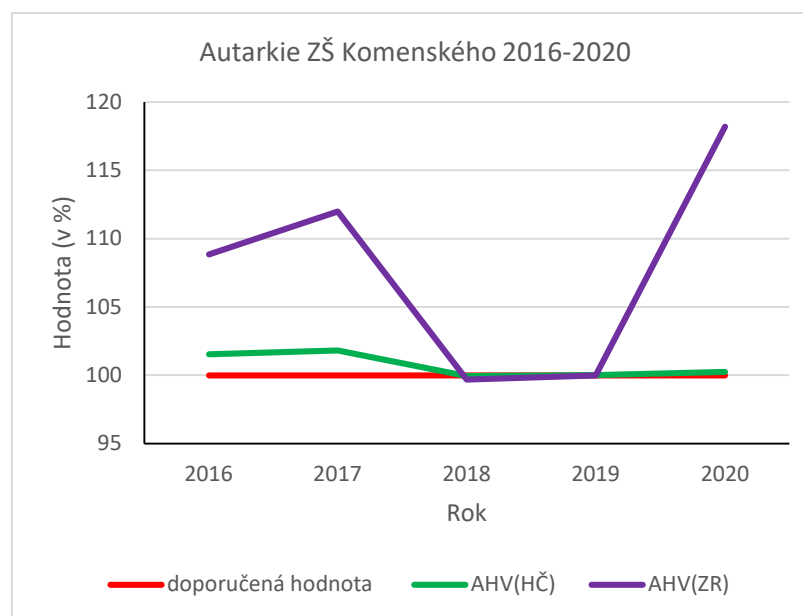
Vstupní údaje vychází z výkazů zisku a ztráty a návrhů rozpočtů prostředků od zřizovatele a jsou spolu s vypočtenými hodnotami ukazatele v jednotlivých letech zaznamenány v následující tabulce a grafu.

Tabulka 32: Autarkie ZŠ Komenského 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Celkové výnosy	15 819 986	17 613 088	19 841 043	23 871 997	27 025 671
Celkové náklady	15 582 319	17 297 756	19 849 723	23 872 407	26 960 123
Celkové výnosy – zřizovatel	2 925 003	2 948 080	2 799 723	2 874 300	2 898 094
Celkové náklady – zřizovatel	2 687 336	2 632 748	2 808 403	2 874 710	2 452 058
A_{HV(HČ)} (v %)	101,53	101,82	99,96	100,00	100,24
A_{HV(ZR)} (v %)	108,84	111,98	99,69	99,99	118,19

Zdroj: vlastní zpracování dle VZZ ZŠK (Justice.cz, 2021a) a NR ZŠK (2017-2021)

Graf 19: Autarkie ZŠ Komenského 2016-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle VZZ ZŠK (Justice.cz, 2021a) a NR ZŠK (2017-2021)

Autarkie hlavní činnosti v letech 2016, 2017 a 2020 přesáhla doporučenou hodnotu 100 % (v grafu je vyznačena červeně), nejvíce v roce 2017 (101,82 %). V roce 2018 nebyla

doporučená hodnota dosažena pouze o 0,04 %. Hodnota 100 % v roce 2019 je ve skutečnosti 99,998 %. Autarkie týkající se „zřizovatelského“ rozpočtu převýšila v roce 2006 doporučenou hodnotu o 8,84 %, v roce 2017 o 11,98 % a v roce 2020 představovala 118,19 %. V letech 2018 a 2019 nebylo stejně jako u celkové autarkie doporučené hodnoty dosaženo, a to o 0,31 % (2018) a o 0,01 % (2019).

Lze konstatovat, že škola byla ve sledovaném období soběstačná a byla schopna pokrýt náklady svými výnosy. Výsledky v jednotlivých letech korespondují s výsledkem hospodaření. Nedosažení doporučené hranice 100 % ve zmiňovaných letech 2018 a 2019 bylo velmi nízké, v roce 2019 až zanedbatelné, a došlo k němu v důsledku vyšších nákladů především v souvislosti s realizací investičních akcí školy.

Likvidita

I pro ZŠ Komenského budou vypočteny z poměrových ukazatelů okamžitá a pohotová likvidita a doplní je rozdílový ukazatel, tj. čistý pracovní kapitál. Výpočty budou provedeny následovně.

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (4)$$

$$\text{Pohotová likvidita} = \frac{\text{finanční majetek} + \text{krátkodobé pohledávky}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (5)$$

$$\text{Pracovní kapitál} = \text{oběžná aktiva} - \text{krátkodobé závazky} \quad (6)$$

Stejně jako u ZŠ Lánecká budou do finančního majetku zahrnuty finanční prostředky na základním běžném účtu školy a v pokladně. Vstupní údaje z rozvah a výpočty ukazatelů jsou uvedeny v následující tabulce.

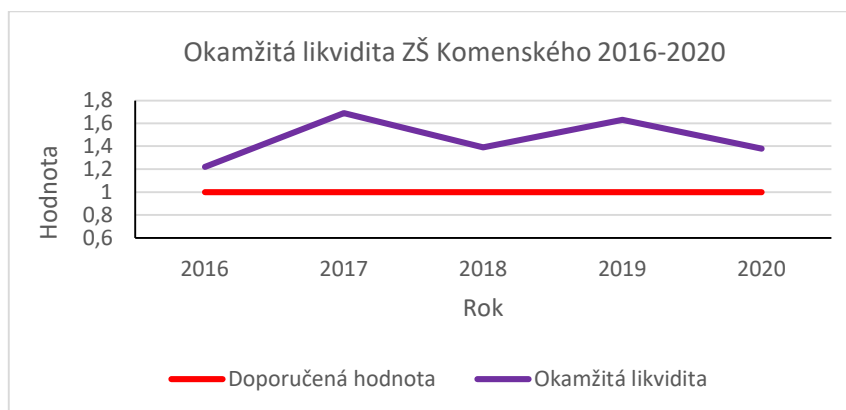
Tabulka 33: Likvidita ZŠ Komenského 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Finanční majetek	2 196 193	2 835 603	2 385 873	3 940 013	3 956 303
Krátkodobé závazky	1 803 061	1 674 828	1 717 649	2 418 537	2 874 144
Krátkodobé pohledávky	44 037	798 002	797 307	2 240 881	1 232 625
Oběžná aktiva	2 351 828	3 843 866	3 463 217	6 496 879	5 688 257
Okamžitá likvidita	1,22	1,69	1,39	1,63	1,38
Pohotová likvidita	1,24	2,17	1,85	2,56	1,81
Pracovní kapitál (v Kč)	548 767	2 169 038	1 745 568	4 078 342	2 814 113

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah ZŠK (Justice.cz, 2021a)

Okamžitá likvidita ZŠ Komenského dosahovala ve všech letech hodnoty mezi 1-2, přičemž v letech 2017 a 2019 byly hodnoty vždy vyšší. K doporučené hodnotě 1 se škola nejvíce přiblížila v roce 2016 s výsledkem 1,22. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2017 (1,69) a podobná v roce 2019 (1,63). Vývoj hodnot a porovnání s doporučenou hodnotou je zobrazen také v následujícím grafu.

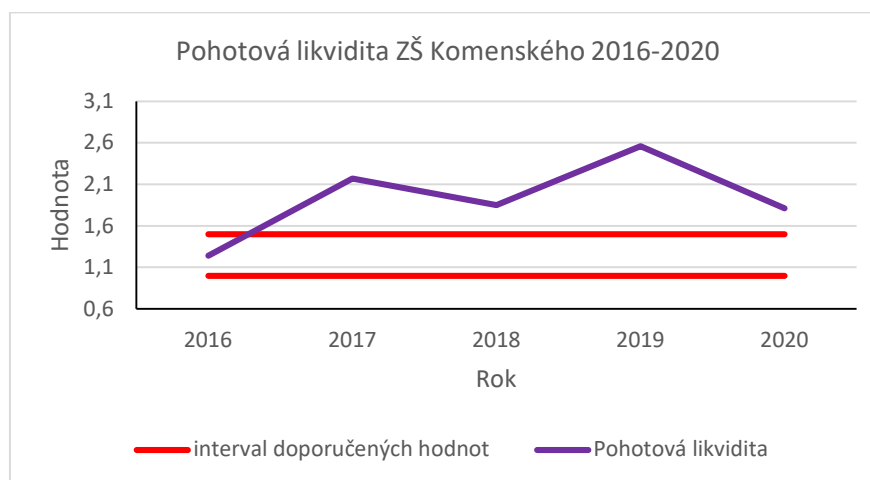
Graf 20: Okamžitá likvidita ZŠ Komenského 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah ZŠK (Justice.cz, 2021a)

Doporučovaného intervalu hodnot pohotové likvidity škola dosáhla pouze v prvním roce (1,24). Ve všech ostatních letech byly hodnoty vyšší než 1,5, obzvláště pak opět v letech 2017 a 2019, kdy dosahovaly 2,17 a 2,56. Výsledky opět zachycuje následující graf, kde interval doporučených hodnot je znázorněn červeně.

Graf 21: Pohotová likvidita ZŠ Komenského 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah ZŠK (Justice.cz, 2021a)

Pracovní kapitál školy zaznamenal podobný trend jako hodnoty předchozích dvou ukazatelů (nárůst – pokles – nárůst – pokles). Nejvíce prostředků měla škola k dispozici v roce 2019 (téměř 4,1 mil. Kč), nejméně v roce 2016 (0,5 mil. Kč).

Všechny tři ukazatele vyjadřují, že i ZŠ Komenského byla velmi dobře schopna hradit své závazky a měla dostatek finančních prostředků pro svou činnost. Vyšší hodnoty ukazatelů v letech 2017 a 2019 byly způsobeny zejména vysokým zůstatkem peněz na běžném účtu a v roce 2019 také vysokým zůstatkem na dohadných účtech aktivních.

Aktivita

Z ukazatelů aktivity, jako doplňujících ukazatelů školy, bude proveden výpočet ukazatele obratu kapitálu.

$$\text{Obrat kapitálu} = \frac{\text{celkové výnosy}}{\text{celková pasiva}} \quad (7)$$

Relevantní údaje z rozvah a výkazů zisku a ztráty za sledované období jsou spolu s výsledky výpočtu uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 34: Aktivita ZŠ Komenského 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Celkové výnosy	15 819 986	17 613 088	19 841 043	23 871 997	27 025 671
Celková pasiva	2 556 549	4 011 351	3 593 467	6 750 834	5 861 584
Obrat kapitálu	6,19	4,39	5,52	3,54	4,61

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah a výkazů zisku a ztráty (Justice.cz, 2021a)

Obrat kapitálu ZŠ Komenského měl ve sledovaném období kolísavou tendenci, kdy nejvyšší hodnotu ukázal hned v roce 2016 (6,19) a nejnižší v roce 2019 (3,54). U tohoto ukazatele je žádoucí jeho maximalizace a slovy Kroftové (2002) lze tedy říci, že v roce 2016 se vložený kapitál vrátil do fungování školy 6,19krát, v roce 2017 4,39krát, v roce 2018 5,52krát, v roce 2019 3,54krát a v roce 2020 4,61krát. Do nižších vypočtených hodnot (2017 a 2019) se promítá jednak zvýšení dlouhodobých závazků v rámci cizích zdrojů, a dále také zvýšení stavu zejména rezervního fondu v rámci vlastního kapitálu, kam byla v těchto dvou letech připsána nespotřebovaná část dotace z rozpočtu EU.

Všechny výsledky tohoto ukazatele lze hodnotit jako velmi příznivé.

Zadluženost

Z ukazatelů zadluženosti byl vybrán ukazatel celková zadluženost a doplňující koeficient samofinancování, které mají odhalit, do jaké míry škola používá k financování vlastního majetku cizí zdroje.

$$\text{Celková zadluženost} = \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (10)$$

$$\text{Koeficient samofinancování} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (11)$$

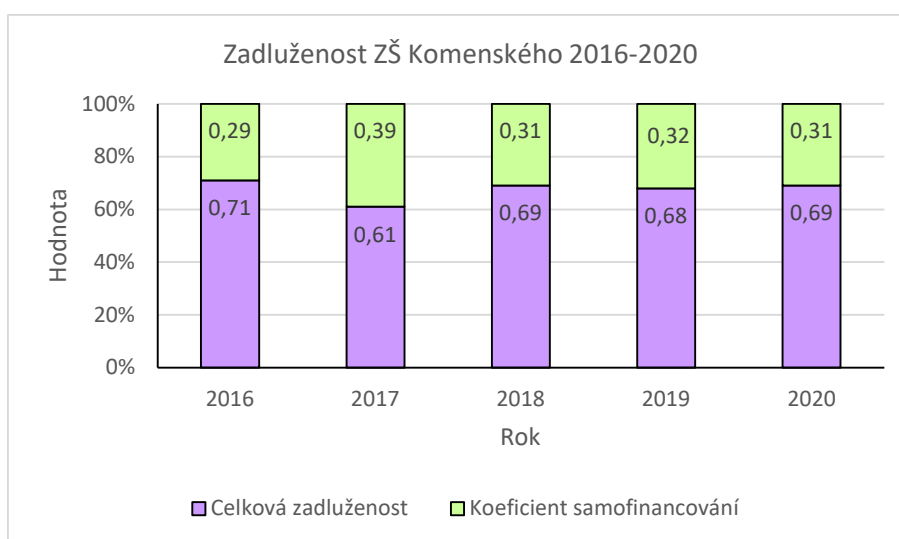
Součet obou ukazatelů je roven 1. Vstupní údaje byly čerpány z rozvah za sledované období 2016-2020. Výchozí hodnoty i výpočty ukazatelů jsou uvedeny v tabulce 35 a zachyceny v grafu 22.

Tabulka 35: Zadluženost ZŠ Komenského 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Celková aktiva	2 556 549	4 011 351	3 593 467	6 750 834	5 861 584
Cizí zdroje	1 803 061	2 446 073	2 488 894	4 623 088	4 065 320
Vlastní kapitál	753 488	1 565 278	1 104 572	2 127 747	1 796 264
Celková zadluženost	0,71	0,61	0,69	0,68	0,69
Koeficient samofinancování	0,29	0,39	0,31	0,32	0,31

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021a)

Graf 22: Zadluženost ZŠ Komenského 2016-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle rozvah (Justice.cz, 2021a)

Z předchozí tabulky a grafu je patrné, že vlastní majetek školy byl ve sledovaném období financován cizími zdroji přibližně ze 70 %, pouze v roce 2017 byl podíl 61 %. To znamená, že koeficient samofinancování se naopak pohyboval kolem 30 % (v roce 2017 necelých 40 %). Jedná se tedy o poměrně vysokou míru zadlužení, ale jak bylo uvedeno u ZŠ Lánecká, tento výsledek je očekávaný. Stejně jako u předchozích ukazatelů se v letech 2017 a 2019 na nižší vypočtené míře zadlužení ukazuje vyšší stav finančních prostředků na běžných účtech a vyšší stav rezervního fondu, kam škola převádí své převážně kladné výsledky hospodaření a ve zmiňovaných letech sem také připsala nespotřebovanou část evropské dotace. V porovnání s druhou školou má ZŠ Komenského ve všech letech vyšší koeficient samofinancování, tedy má v poměru k celkovému majetku poměrně více vlastních prostředků. Lze konstatovat, že i tato skutečnost je podpořena dlouhodobě relativně vyšším financováním od zřizovatele, jak bylo komentováno v kapitole 4.3.5.

4.4 Finanční náročnost základních škol (dva vs. jeden subjekt)

V této kapitole bude zkoumána finanční náročnost provozu obou škol z pohledu zřizovatele a možnost úspory v případě sloučení škol do jediného subjektu. Protože poslední sledovaný rok 2020 byl značně ovlivněn restrikcemi pandemie, propočet bude proveden s průměrnými hodnotami jednotlivých položek „zřizovatelských“ rozpočtů za období 2016-2019.

Finanční náročnost představuje logicky celkový obnos finančních prostředků, které zřizovatel školám každoročně poskytuje, neboli kolik zřizovatele provoz škol stojí. Příspěvek na provoz je oběma školám poskytován v takové celkové výši, aby přibližně pokryl celkový objem nákladů „zřizovatelského“ rozpočtu (vyjma nákladů školní jídelny u ZŠ Lánecká). Průměrné náklady a výnosy obou škol jsou vyčísleny v následující tabulce 36, přičemž je zvýrazněn obnos celkových nákladů za obě školy a obnos provozní dotace od zřizovatele.

Jak je v tabulce vidět, za současného stavu, kdy je každá škola samostatným subjektem, zřizovatel školám přispívá průměrně přibližně částkou 6,51 mil. Kč. Školy jsou umístěny ve třech budovách, které jsou majetkem zřizovatele a školám jsou poskytnuty k užívání v souladu se zřizovacími listinami. Ve všech budovách jsou umístěny jak kmenové třídy, tak odborné učebny celkem zaměstnávají 110 zaměstnanců (v r. 2020) a vzdělává se v nich 727 žáků (v r. 2020).

Tabulka 36: Finanční náročnost škol (v Kč)

ZŠ	Lánecká	Komenského	CELKEM
501 - spotřeba materiálu	2 643 076	230 176	2 873 252
502 - spotřeba energie	1 662 434	1 009 165	2 671 599
511 - opravy a udržování	695 240	535 456	1 230 696
512 - cestovné	34	1 111	1 144
518 - služby	550 157	502 337	1 052 494
521 - mzdové náklady celkem	185 158	82 270	267 427
524 - zákonné sociální pojištění	48 650	27 487	76 137
527 - zákonné sociální náklady	9 873	3 612	13 485
549 - ostatní náklady z činnosti	22 654	24 243	46 897
551 - odpisy dlouhodobého majetku	54	37 236	37 290
558 - náklady z drobného dlouh. majetku	508 535	297 706	806 241
Náklady celkem – škola	3 793 539	2 750 799	6 544 338
Náklady celkem – ŠJ	2 532 323	-	2 532 323
NÁKLADY CELKEM	6 325 863	2 750 799	9 076 662
602 - výnosy z prodeje služeb	2 444 274	38 350	2 482 624
603 - výnosy z pronájmu	39 090	47 121	86 211
649 - ostatní výnosy z činností	70 821	75 055	145 877
662 - úroky	2	0	2
672 - výnosy z transferů	3 784 431	2 726 250	6 510 681
Výnosy celkem – škola	3 886 471	2 886 777	6 773 247
Výnosy celkem – ŠJ	2 377 148	-	2 377 148
VÝNOSY CELKEM	6 263 619	2 886 777	9 150 395

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL a ZŠK (2017-2020)

Hypotetická varianta, kdy by byly obě školy sloučeny do jednoho subjektu, pro zřizovatele za současného rozmístění škol do tří budov nepředstavuje finančně žádnou změnu. K úspoře prostředků na provoz by mohlo dojít jedině v případě ukončení používání jedné z budov ZŠ Komenského, pravděpodobně starší a vzdálenější budovy prvního stupně v Jelenově ulici, a přesunu žáků a zaměstnanců do zbývajících budov.

Tabulka 37: Kapacita a naplněnost škol (r. 2020)

ZŠ	Lánecká	Komenského	CELKEM
Počet žáků	452	275	727
1. stupeň	232	150	382
2. stupeň	220	125	345
maximální kapacita školy	650	450	-
naplněnost kapacity školy	69,54 %	61,11 %	-
maximální kapacita družiny	200	75	-
maximální kapacita klubu	30	25	-
maximální kapacita školní jídelny	750	-	-

Zdroj: vlastní zpracování dle školských matrik a MŠMT (2022)

Maximální kapacitu mají školy zapsanou ve školském rejstříku a jak ukazuje předchozí tabulka, dosahují jí ZŠ Lánecká z necelých 70 % a ZŠ Komenského z více než 61 %. Dle sdělení jak ředitelů, tak i odboru školství u zřizovatele, je ale maximální kapacita obou škol nadhodnocena a vychází z minulých dob a způsobů výuky. V současnosti jsou kdysi volné klasické učebny přebudovány na učebny odborné (např. pro výuku informatiky, cizích jazyků, fyziku a chemii apod.) a počet kmenových tříd je přizpůsoben dlouhodobému stavu počtu žáků. To tedy znamená, že ani v jedné z budov není kapacitní možnost, kam umístit odpovídající počet přesouvaných kmenových tříd v případě vyklizení celé jedné budovy a přesun žáků by znamenal jednak rozdělení prvního nebo druhého stupně do dvou budov a také výrazné navýšení počtu žáků ve stávajících kmenových třídách. Přesun žáků prvního stupně z budovy v Jelenově ulici do budovy Lánecká by zároveň znamenal vyšší zátěž pro školní jídelnu. Dosud tito žáci docházeli do bližší jídelny v mateřské škole, ale lze předpokládat, že by nově začali využívat jídelnu školy. Jak je vidět výše v tabulce 37, maximální kapacita jídelny v ZŠ Lánecká je 750 osob. Dle vyjádření vedoucí školní jídelny se nyní vaří přibližně 520 obědů, což představuje téměř 70 % naplnění kapacity. Plná kapacita by však měla být schopna pokrýt všechny potenciální stráváčníky, tzn. všechny žáky škol a všechny zaměstnance školských zařízení zřízených městem, což je 837 žáků a zaměstnanců základních škol, 15 zaměstnanců základní umělecké školy a 7 zaměstnanců domu dětí a mládeže, tedy celkem 859 stráváčníků. Maximální kapacita jídelny by tedy musela být nutně navýšena alespoň na 900 osob a za předpokladu zachování 70 % naplnění této kapacity by se nově vařilo asi 630 obědů.

V následující tabulce 38 je zvýrazněna odhadnutá úspora pro zřizovatele v případě úplného vyklizení budovy v Jelenově ulici po sloučení škol do jednoho subjektu. Protože se nepodařilo zjistit přesné rozdělení částky spotřeby energií a částky určené na opravy a udržování majetku mezi jednotlivé budovy ZŠ Komenského, byly náklady na tyto dvě položky, které by jediné mohly představovat pro zřizovatele výraznější úsporu, rozděleny na půl. Do tabulky nebyla promítnuta změna v položkách mzdových nákladů a nákladů na zákonné sociální pojištění, neboť by se jednalo pouze o přesun z jedné školy do druhé a na celkový výsledek by to nemělo vliv. Naopak je v tabulce u ZŠ Lánecká vyčíslena také změna na spotřebě materiálu v důsledku předpokládaného navýšení počtu vařených obědů, a to o přibližně 470 tis. Kč. Toto navýšení ale není pro studii relevantní, neboť zřizovatel tyto

náklady ve výši provozního příspěvku nezohledňuje. Částky vycházejí z tabulky 36 na straně 92.

Tabulka 38: Odhad úspory v případě sloučení škol do dvou budov (v Kč)

ZŠ	Lánecká	Komenského	CELKEM
501 - spotřeba materiálu	3 113 009	230 176	3 343 185
502 - spotřeba energie	1 662 434	504 582	2 167 016
511 - opravy a udržování	695 240	267 728	962 968
512 - cestovné	34	1 111	1 145
518 - služby	19 240	502 337	521 577
521 - mzdové náklady celkem	185 158	82 270	267 428
524 - zákonné sociální pojištění	48 650	27 487	76 137
527 - zákonné sociální náklady	9 873	3 612	13 485
549 - ostatní náklady z činnosti	22 654	24 243	46 897
551 - odpisy dlouhodobého majetku	54	37 236	37 290
558 - náklady z drobného dlouh. majetku	508 535	297 706	806 241
Náklady celkem – škola	3 793 539	1 978 488	5 772 027
Náklady celkem – ŠJ	3 002 256	-	3 002 256
NÁKLADY CELKEM	6 795 795	1 978 488	8 774 283
Možná úspora zřizovatele			772 310

Zdroj: vlastní zpracování dle NR ZŠL a ZŠK (2017-2020)

Při zkoumání této hypotetické varianty, kdy by došlo k ukončení používání školní budovy v Jelenově ulici a přesunu žáků a zaměstnanců do zbývajících dvou budov v Komenského a v Lánecké ulici, byla vyčíslena úspora 772 310 Kč za spotřebu energie a opravy a udržování, a celkové náklady bez školní jídelny byly nově vypočteny ve výši přibližně 5,77 mil. Kč. Finanční náročnost by tedy při této variantě klesla.

Zde je však velmi nutné vzít v úvahu, co by sloučení škol do dvou budov znamenalo pro žáky, učitele a ostatní zúčastněné. Protože ani jedna ze škol nemá prostory, kam by mohlo být přesunuto všech 8 kmenových tříd z Jelenovy ulice (asi 150 žáků), znamenalo by to především zvýšení počtu žáků ve třídách a vyžadovalo by to pravděpodobně reorganizaci prvního a druhého stupně, kdy by se např. do budovy Lánecká přesunula část prvního stupně z Jelenovy ulice a také polovina druhého stupně z Komenského ulice a v budově Komenského by nově bylo po jedné kmenové třídě od každého ročníku. Další nutnost zvýšení kapacity by sloučení do dvou budov představovalo jednak pro školní družinu, ale jistě také pro školní jídelnu, která by denně vařila přibližně o 110 porcí více. Zvýšení počtu strávníků by pak logicky znamenalo vyšší nápor (resp. větší fronty) v době vydávání obědů.

Vyšší naplněnost tříd, družiny i jídelny by velmi snížila stávající komfort a kvalitu vzdělávání a jistě by se dala očekávat vlna nevole ze strany rodičů žáků.

Zejména z kapacitních důvodů je sloučení škol do dvou budov prakticky neproveditelné.

5 Závěr

Město Světlá nad Sázavou je zřizovatelem dvou školských příspěvkových organizací, a to ZŠ Lánecká a ZŠ Komenského. Cílem této diplomové práce byl rozbor hospodaření jmenovaných základních škol v období 2016-2020, zhodnocení a komparace zjištěných výsledků, dále porovnání finanční náročnosti obou organizací jako dvou samostatných subjektů proti hypotetické variantě, kdy by došlo k jejich sloučení do jediného subjektu.

Rozbor hospodaření obou škol ukázal, že ve sledovaném období hospodařily dobře, o něco lépe však ZŠ Komenského. Na výsledcích hospodaření ZŠ Lánecká se velmi podepsala každoroční „ztrátovost“ školní jídelny, kdy škole vzhledem k rozsáhlejším investičním akcím v některých letech na její pokrytí nezbyly prostředky, a nákladnější investiční akce, které byly v průběhu realizace neplánovaně rozšířeny, neboť to bylo z ekonomického a provozního hlediska výhodnější. Škola se tak musela řešit neplánované financování a v roce 2017 se tak dopustila závažného porušení rozpočtové kázně, když neoprávněně použila i nevyčerpané prostředky na teplo, které měla vrátit zřizovateli. Ani jedna ze škol neprovozovala ve sledovaném období žádnou doplňkovou činnost.

Celková výše aktiv a pasiv ZŠ Lánecká činila přibližně o 1 mil. Kč více než u ZŠ Komenského. Struktura aktiv a pasiv obou škol byla shodná s jediným rozdílem, že ZŠ Komenského evidovala vedle oběžných aktiv také dlouhodobý hmotný majetek a s ním spojené odpisy. Také ve výsledkách byly vykazovány totožné položky a celkové náklady i výnosy postupně rostly. U ZŠ Lánecká se jejich výše pohybovala od 25 mil. Kč do 41 mil. Kč, u ZŠ Komenského od 15 mil. Kč do 27 mil. Kč. Značný rozdíl byl vidět na výnosech z vlastní činnosti, kde se v ZŠ Lánecká promítaly také výnosy ze školní jídelny.

Vzhledem k tomu, že obě školy disponovaly dostatkem prostředků na platy a odměny svých zaměstnanců, zřizovatel jim nepovoloval vytvoření fondu odměn. Byly tedy shodně tvořeny pouze FKSP, rezervní fond a fond investic. ZŠ Lánecká nepravidelně tvořila a čerpala rezervní fond a na fondu investic měla pohyb pouze v prvních třech letech, na rozdíl od ZŠ Komenského, která tyto fondy tvořila pravidelně každý rok, a to zejména díky lepšímu výsledku hospodaření, nedočerpaným dotacím a odpisům. Zůstatky FKSP byly v posledních třech letech u ZŠ Lánecká přibližně o 300 tis. Kč vyšší než u ZŠ Komenského.

Obě školy financovaly svou činnost převážně ze státních prostředků, a to hlavně z účelových prostředků na PNV, jejichž čerpání musí být pravidelně vykazováno. Zde je vidět, že od roku 2018 se rozdíl ve výši poskytované částky mezi školami zvýšil ze 7 mil. Kč na přibližně 13 mil. Kč. Obě také využívaly různé dotační a podpůrné rozvojové programy, obdržely příspěvek od zřizovatele, generovaly příjmy z vlastní činnosti (školní jídelna u ZŠ Lánecká, pronájmy) a ZŠ Komenského v některých letech obdržela i peněžní dar. Příspěvek od zřizovatele byl v porovnání se státními prostředky několikanásobně nižší. Školy by měly i nadále sledovat nabízené dotační a podpůrné programy a snažit se je v maximální možné míře využívat. Čerpáním dotací a podpůrných programů školy v podstatě nepřímo spoří vlastní prostředky, které budou moci využít k jiným účelům. Je ale třeba dávat pozor na dodržování všech zásad těchto programů, účel a způsob použití, vykazování atd. a předcházet tak případným hrozícím sankcím za nedodržení pravidel.

Analýza „zřizovatelských“ rozpočtů ukázala, že zřizovatel přispívá ZŠ Komenského na provoz přibližně o 1 mil. Kč nižší částkou než ZŠ Lánecká a logicky jí také stanovuje nižší limity závazných ukazatelů. Zajímavé je zde srovnání výše poskytovaného příspěvku oproti přidělu pro zřizovatele dle RUD. Zatímco u ZŠ Lánecká zřizovatel přispíval v posledních třech letech méně než 60 % přidělených peněz, u ZŠ Komenského to bylo více než 70 %. V rámci spravedlivého přístupu k oběma školám by měl zřizovatel zvážit zvýšení provozního příspěvku ZŠ Lánecká.

Stanovené limity závazných ukazatelů se obě školy snažily dodržovat, nicméně zejména limit položky na opravy a udržování byl v některých letech v souvislosti s realizací rozsáhlejších investičních akcí oběma školami překročen. ZŠ Lánecká častěji přečerpávala významné položky nákladů, ale na druhou stranu také zaznamenala vyšší výnosy, než měla rozpočtováno. Jak již bylo zmíněno, závažného porušení rozpočtové kázně se škola dopustila v roce 2017, kdy nevyčerpanou část zúčtovatelné položky za teplo neoprávněně použila na jiný účel, místo vrácení zřizovateli, čímž jí vznikl vůči němu závazek, který pak splácela ve dvou následujících letech z rezervního fondu. Na přečerpávání celkových rozpočtovaných nákladů ZŠ Lánecká měla velký podíl především školní jídelna, která ani v jednom roce rozpočet nedodržela. Na druhou stranu se ale podílela i na vyšším plnění příjmových položek rozpočtu. Saldo rozpočtu školní jídelny končilo ve všech letech schodkem, což se odrazilo na celkové záporné bilanci rozpočtu v letech 2016, 2017 a 2019. V souvislosti

s dlouhodobou „ztrátovostí“ školní jídelny by mohla škola požádat zřizovatele buď o poskytování dotace na pokrytí alespoň části této ztráty, nebo o celkové navýšení provozního příspěvku.

Oproti tomu u ZŠ Komenského nedocházelo tak často k přečerpávání, ale nebyly také naplněny očekávané výnosy. Vyšší čerpání rozpočtových nákladů bylo způsobeno investičními akcemi školy, ale i průběžným pořizování výpočetní techniky a dalšího drobného majetku nad 3 000 Kč. Na příjmové straně nebyly často naplňovány schválené výše transferů ani výnosů z prodeje služeb a pronájmů. Celkově lze ale rozpočtovou kázeň školy hodnotit jako velmi dobrou, což se také kladně odráží na výsledku jejího hospodaření. Se záporným saldem skončila pouze v letech 2018 a 2019, ale šlo o nízké částky v řádech tisíců a set Kč. Převážně tedy škola vykazovala zlepšené výsledky hospodaření a dokázala si zajistit dostatek prostředků pro další období. Zde se ukázalo, že ZŠ Komenského má rozpočet lépe nastavený a umí s ním lépe pracovat jak ve fázi návrhu na další období, tak potom v průběhu rozpočtového období, kdy včas řeší se zřizovatelem případná rozpočtová opatření ohledně zvýšení potřebných prostředků. ZŠ Lánecká by měla v tomto směru práci s rozpočtem zlepšit, průběžně sledovat čerpání položek a lépe komunikovat potřebné změny v průběhu rozpočtového období se zřizovatelem. Při navrhování rozpočtu je třeba se citlivěji zabývat vývojem jednotlivých položek v předchozích obdobích a včas navrhnout rozpočtová opatření, čímž by bylo možné eliminovat časté přečerpání nákladových položek rozpočtu a porušování rozpočtové kázně.

Výsledky roku 2020 byly u obou škol ovlivněny pandemií, což se projevilo zejména ve snížení spotřeby materiálu a energií, zvýšení spotřeby hygienických prostředků a na druhé straně snížením příjmů z prodeje služeb a z pronájmu.

Finanční analýza potvrdila u obou škol dobré hospodaření. Obě školy jsou podle ukazatelů autarkie soběstačné v krytí nákladů svými výnosy. Likvidita ZŠ Lánecká vyšla v doporučených hodnotách, u ZŠ Komenského byly hodnoty nepatrně vyšší. Obě školy měly dostatečný čistý pracovní kapitál a byly ve všech letech schopny hradit své závazky. Obrat kapitálu také dosahoval příznivých výsledků u obou organizací, přičemž u ZŠ Lánecká vždy přibližně o 1 obrátku více. Zadluženost obou škol je vysoká (70 % u ZŠ Komenského, 80 % u ZŠ Lánecká), ale vzhledem ke způsobu financování tohoto typu organizací je to výsledek očekávaný.

Z celkové komparace obou škol je patrné, že lepších výsledků dosahovala ZŠ Komenského.

Jedním z dílčích cílů práce bylo vyhodnotit dopad změny financování regionálního školství, ke kterému došlo od 1. 1. 2020. Vzhledem k tomu, že právě v tomto posledním roce sledovaného období byly výsledky hospodaření obou škol značně ovlivněny vládními restrikcemi a omezením jejich provozu v souvislosti s rozšířením celosvětové pandemie virového onemocnění Covid-19 a nebylo možné je objektivně posoudit jako předchozí roky činnosti, dopad změny financování nebylo možné zhodnotit. Ze samostatného porovnání položky příjmů od státu na PNV (tabulka 9 na straně 52 a tabulka 25 na straně 76) je patrné, že tento přírůstek u obou škol rostl v celém sledovaném období skokově, ale rovnoměrně. Ani zde tedy není dopad změny financování nijak zřetelný.

V závěru praktické části práce byla zkoumána finanční náročnost škol z hlediska možných úspor zřizovatele v důsledku jejich případného sloučení do jednoho subjektu. V případě „odstavení“ jedné ze školních budov by pravděpodobně došlo k určité úspoře. Ale vzhledem k negativnímu dopadu na komfort a kvalitu poskytovaného základního vzdělávání ve Světle nad Sázavou rozhodně nelze sloučení škol do jednoho subjektu doporučit, a to i s přihlédnutím k současné situaci, kdy díky válečnému konfliktu na Ukrajině jsou do škol umístěny děti uprchlíků. Zatím jich je zapsáno do světelských škol celkem 20, ale tento počet se průběžně mění. Vystává zde také otázka, zda by se skutečně jednalo o úsporu, neboť zřizovatel by musel řešit, jak „odstavenou“ budovu využít jinak. V případě zachování stávajícího rozmístění škol do tří budov by k žádné úspoře nedošlo a jednalo by se tedy pouze o administrativní změnu, ke které zřizovatel v současné době nemá žádný důvod.

Je velmi složité formulovat návrhy na zlepšení hospodaření školských příspěvkových organizací, které jsou ve své činnosti limitovány jak legislativou, tak zřizovatelem, a ze své podstaty negenerují zisk. Tato diplomová práce nabízí zřizovateli přehled o vývoji hospodaření škol za pětileté období a obecná doporučení k jeho zlepšení. Zejména s ohledem na současnou situaci a jeden z dalších důsledků válečného konfliktu na Ukrajině, tj. závažný nárůst cen energií, bude třeba maximálně zvýšit hospodárnost čerpání prostředků a zavést opatření, která povedou ke snížení spotřeby energií.

Celkově lze hospodaření obou škol ve sledovaném období hodnotit kladně a lze se domnívat, že i v dalších letech budou usilovat o co nejefektivnější vynakládání prostředků a zvyšování nebo alespoň udržení kvality poskytovaného vzdělávání.

6 Seznam použitých zdrojů

- JIŘÍČEK, Petr a Magda MORÁVKOVÁ. *Finanční analýza*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2008. ISBN 978-80-87035-14-6.
- KITCHEN, Harry, Melville MCMILLAN and Anwar SHAH. *Local public finance and economics: an international perspective*. Cham: Palgrave Macmillan, 2019. ISBN 978-3-030-21985-7.
- KISLINGEROVÁ, Eva a Jiří HNILICA. *Finanční analýza: krok za krokem*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-717-9713-5.
- KNÁPKOVÁ, Adriana, Drahomíra PAVELKOVÁ, Daniel REMEŠ a Karel ŠTEKER. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompl. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017. Prosperita firmy. ISBN 978-80-271-0563-2.
- KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. V Praze: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2.
- KRYŠKOVÁ, Šárka. *Nestátní neziskové organizace – právní úprava, účetnictví, audit, daně*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0.
- KŘEČEK, Pavel. *Ekonomika, financování a kontrola efektivního vynakládání finančních prostředků ve školství – 1. a 2. část*. 2021. Praha: MŠMT: Podklad pro přípravu úředníků ÚSC ke zkoušce zvláštní odborné způsobilosti.
- KUKALOVÁ, Gabriela a Daniela PFEIFEROVÁ. *Místní finance v ČR*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2018. ISBN 978-80-213-2850-1.
- MÁČE, Miroslav. *Finanční účetnictví veřejného sektoru*. Praha: Grada, 2018. Účetnictví a daně. ISBN 978-80-271-2002-4.
- MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla a Petr TÉGL, 2011. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací územního samosprávného celku*. 2. aktualizované vydání, Olomouc: ANAG. ISBN 978-80-726-3664-8.
- MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. Olomouc: ANAG, 2013. Účetnictví, daně. ISBN 978-80-7263-825-3.

- MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace 2018-2019*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-086-1.
- OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4.
- PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.
- PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.
- PROKŮPKOVÁ, Danuše a Michal SVOBODA. *Jak číst účetní výkazy vybraných účetních jednotek*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-522-1.
- PUCHINGER, Zdeněk. *Financování školy: vybrané kapitoly pro regionální školy: studijní text pro distanční studium*. 2. upravené vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2591-7.
- REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.
- RIGEL, Filip, Lenka BAHÝLOVÁ, Veronika SMUTNÁ, Ondřej MORAVEC a Monika PUŠKINOVÁ. *Školský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-550-3.
- RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktualizované vydání. Praha: GRADA Publishing, 2019. ISBN 978-80-271-2028-4.
- SIKORA, Petr. *Majetek školské příspěvkové organizace*. 3. vydání. Karviná: Paris, 2021. ISBN 978-80-8717-358-9.
- SORENSEN, Richard D. a Lloyd Milton GOLDSMITH. *The Principal's Guide to School Budgeting*. Third edition. California: Corwin, 2018. ISBN 9781506389455.
- STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ. *Veřejná ekonomie: pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998. Business books (Computer Press). ISBN 80-7226-112-6.

- SVOBODA, František a kolektiv. *Ekonomika veřejného sektoru (Economy of Public Sector)*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2017. ISBN 978-80-87865-35-4.
- SVOBODOVÁ, Jaroslava. *Hospodaření a vedení účetnictví příspěvkových organizací v ukázkách a příkladech*. Olomouc: ANAG, 2021. Účetnictví. ISBN 978-80-7554-313-4.
- TROJAN, Václav. *Ředitel školy: uvažování o vyvažování života ředitelů škol*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Řízení školy (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7676-009-7.
- VOCHOZKA, Marek a kolektiv. *Metody komplexního hodnocení podniku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2020. Finance. ISBN 978-80-271-1701-7.
- VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2017. ISBN 978-80-248-4028-4.
- WOOD, R. Craig, David C. THOMPSON a Faith E. CRAMPTON. *Money and Schools*. Seventh edition. New York: Routledge. 2019. ISBN 978-1-138-32766-5.
- ŽEHROVÁ, Jana a Daniela PFEIFEROVÁ. *Finance municipalit*. 2. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2010. ISBN 978-80-213-2024-6.

Internetové zdroje

- Česká školní inspekce. © 2022. *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2017/18: Výroční zpráva České školní inspekce*. Praha: Česká školní inspekce, 2018. ISBN 978-80-88087-20-5. [online]. [cit. 2022-8-20]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/cz/DOKUMENTY/Vyrocnizpravy>
- DotaceEU.cz: Zastřešující portál Evropských strukturálních a investičních fondů v ČR. © 2021. *OP Jan Amos Komenský*. [online]. [cit. 2021-7-20]. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy/list/op-jan-amos-komensky>
- Justice.cz: Veřejný rejstřík a Sběrka Listin. © 2021a. *Základní škola Světlá nad Sázavou, Komenského 234, příspěvková organizace: Účetní závěrka 2015-2020*. [online]. [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=116979>

Justice.cz: Veřejný rejstřík a Sbírka Listin. © 2021b. *Základní škola Světlá nad Sázavou, Lánecká 699, příspěvková organizace: Účetní závěrka 2015-2020*. [online]. [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=115572>

Ministerstvo financí České republiky. © 2022. *Informace o výši prostředků, které obce získávají z RUD na základě počtu dětí a žáků MŠ/ZŠ (§ 4 zákona č. 243/2000 Sb.)*. [online]. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/prijmy-kraju-a-obci/financovani-materskych-a-zakladnich-skol/2015/informace-o-vysi-prostredku-ktere-obce-z-20529/>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. © 2021a. *Metodika stanovení PHmax a PHAmx pro základní vzdělávání*. [online]. [cit. 2021-07-20]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/metodiky-k-reforme-financovani-regionalniho-skolstvi>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. © 2021b. *Reforma financování regionálního školství*. [online]. [cit. 2021-07-20]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/reforma-financovani-regionalniho-skolstvi>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. © 2021c. *Změny financování regionálního školství*. [soubor pdf]. [cit. 2021-07-20]. Semináře pro úředníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (srpen/září 2019). Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/prezentace-k-reforme-financovani-regionalniho-skolstvi>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. © 2022. *Rejstřík škol a školských zařízení (Verze 2.96)*. [online]. [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: <https://rejstriky.msmt.cz/rejskol/>

Školský portál Pardubického kraje: Klíč ke vzdělání a vědění na dosah. © 2021. *MŠMT: Přehled provozu škol v období pandemie COVID19: jaro 2020-2021*. [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.klickevzdelani.cz/Management-skol/Reditelna/Provozni-zalezitosti/category/vseobecne-informace/msmt-prehled-provozu-skol-v-obdobi-pandemie-covid19-jaro-2020-2021>

Základní škola Komenského. 2021a. *první stupeň*. [online]. [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.zskomenskehosns.cz/prvni-stupen>

Základní škola Komenského. 2021b. *druhý stupeň*. [online]. [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.zskomenskehosns.cz/druhy-stupen>

Základní škola Komenského. 2021c. *historie školy*. [online]. [cit. 2021-12-21]. Dostupné z: <https://www.zskomenskehosns.cz/historie>

Základní škola Lánecká. 2021a. [online]. [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.zslanecka.cz/aktuality>

Základní škola Lánecká. 2021b. *Škola*. [online]. [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.zslanecka.cz/škola>

Legislativní zdroje

Usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Vyhláška č. 114/2004 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb

Vyhláška č. 220/2013 Sb., o požadavcích na schvalování účetních závěrek některých vybraných účetních jednotek

Interní zdroje Města Světlá nad Sázavou a ZŠ

Město Světlá nad Sázavou. *Úplné znění zřizovací listiny příspěvkové organizace Základní školy Světlá nad Sázavou, Komenského 234, příspěvková organizace k 1.5.2014*. Světlá nad Sázavou, 2014a. [soubor pdf]. [cit. 2021-12-20].

Město Světlá nad Sázavou. *Úplné znění zřizovací listiny příspěvkové organizace Základní školy Světlá nad Sázavou, Lánecká 699, příspěvková organizace k 1.5.2014*. Světlá nad Sázavou, 2014b. [soubor pdf]. [cit. 2021-12-20].

Základní škola Komenského. *Návrhy rozpočtů prostředků od zřizovatele na rok 2017-2021*. Světlá nad Sázavou. 2017-2021. [soubory xls]. [cit. 2022-01-28].

Základní škola Komenského. *Výroční zprávy o činnosti školy ve školním roce 2015/2016 až 2019/2020*. Světlá nad Sázavou. 2016-2020. [soubory pdf]. [cit. 2021-12-20].

Základní škola Lánecká. *Návrhy rozpočtů prostředků od zřizovatele na rok 2017-2021*. Světlá nad Sázavou. 2017-2021. [soubory xls]. [cit. 2022-01-20].

Základní škola Lánecká. *Výroční zprávy o činnosti školy ve školním roce 2015/2016 až 2019/2020*. Světlá nad Sázavou. 2016-2020. [soubory pdf]. [cit. 2021-12-20].